

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Dubium IV. A quo & ob quam causam possit dispensari in impedimentis
Matrimonii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

DUBIUM IV.

818.

A quo & ob quam causam possit dispensari in impedimentis Matrimonii.

Resp. I. Papa non potest dispensare in impedimentis Jure naturæ vel divino dirimentibus, nisi ex speciali concessione; in iis vero, quæ Jure ecclesiastico dirimunt, potest. Ratio prioris, quia inferior non dispensat in lege Superioris, nec homo in lege naturæ. Addidi, nisi ex speciali, quia sic Pontifex (non tamen Episcopus) potest Matrimonium ratum dissolvere, ex iusta causa, *Sanch. Less. Præp. q. 5. d. 8. Dian. p. 8. r. 1. R. 52. & 93.* Ratio posterioris, quia Pontifex talia impedimenta inducit; ergo etiam potest tollere, & quidem solus: *Unde resolves,*

I. Episcopus in impedimentis dirimentibus Matrimonium jam contractum non potest ordinario Jure dispensare, nisi ex tacita concessione in casu necessitatis, quando sequentia concurrunt, 1. ut defectus sit dispensabilis. 2. Ut sit occultus, id est, non sit notorius seu divulgatus. 3. Ut ex altera parte saltem Matrimonium bonâ fide sit contractum. 4. Ut non sit facilis accessus ad Papam. Ita commun. *Sanch. Kon. Perez d. 43. f. 6.* Quando autem contractum est ex dispensatione subreptitia, non potest Episcopus suâ dispensatione priorem confirmare, *Dian. p. 9. r. 7. R. 40. ex Præp. Perez & c.* In impedimentis verò dirimentibus Matrimonii nondum contracti videtur nunquam posse: imò nec Legatus à latere, nisi ex speciali facultate, *Laym. l. 5. r. 10. p. 4. cap. 6. & lib. 1. tr. 4. cap. 22. Bqn. q. 3. p. 15. & c. contra quos Dian. p. 8. r. 3. R. 80. cum Præp. Villalob. & Escob. de leg. Ex 14. ca. 4. putat, Episcopum id posse*

»posse aliquando in casu raro, ex causa maxime
 »urgente, si omnibus tentatis judicetur necessa-
 »rium esse ad vitandam gravem infamiam vel
 »grave scandalum, cui aliter occurrri non possit,
 »idque ex tacita Papæ licentia.

» Resp. II. In impedimentis non dirimentibus
 »possunt Episcopi dispensare universaliter.
 »Quod addo, quia excipiuntur illa, quæ Jure na-
 »turali & divino impediunt, ut votum castitatis
 »absolutum & perfectum; *Bon. q. 3. p. 15. ex No-*
 »*Sanch. &c.*) & Sponsalia priora, ut habet *Tom. d.*
 »*S. q. 4. d. 2. n. 30. ex Sanch. l. 7. d. 17. n. 8. Idem habet*
 »*Fill. t. 10. p. 2. c. 10. n. 306. Laym. c. 15. n. 2. sub finem. Si*
 »militer Episcopus potest dispensare in impedi-
 »mentis, quæ Matrimonio superveniunt & im-
 »pediunt petitionem debiti, v. g. cognationis
 »spiritualis vel affinitatis, *Bon. l. c. ex Sanch. l. 8. d. 1.*
 »*n. 16. Fill. l. c. Ubi excipit incestum commissum*
 »(Matrimonio consummato,) cum consan-
 »guineis uxoris, in iis, qui non sunt juvenes.

» Resp. III. Possunt etiam Confessarii Regula-
 »res approbati, de licentia tamen suorum Pro-
 »vincialium, dispensare ad petendum debitum
 »conjugale, propter cognitionem consanguines
 »conjugis in secundo gradu, ut *Rodriq. Regularium*
 »*tom. 1. q. 63. a. 1. nullo modo tamen in impedi-*
 »*mento ipso. V. Perez d. 44. f. 7. n. 13. Dixi, Pro-*
 »*vincialium: quia quod Molf. Leon. &c. volunt.*
 »Confessarios Societatis JESU habere omnes
 »hanc facultatem immediatè à P. Generali, ut
 »refutat *Dian. p. 3. t. 2. R. 14.*

» Resp. IV. Ut licitè dispensetur in impedi-
 »mentis dirimentibus, requiritur justa causa
 »qualis secundùm *Fill. c. 8.* est, v. g. extinctio
 »magnæ litis vel odii inter agnatos. 2. Ablatio
 »scandali

E
2

TA
P
La

Tom

C

scandali. 3. Inæqualitas Matrimonii, nisi con-
 sanguineis vel affinibus nubatur. 4. Defectus
 dotis competentis. 5. Conservatio facultatum
 in eadem cognatione. 6. Merita petentis di-
 spensationem. Plures vid. apud Sanch. d. 19. Kon.
 d. 33. Hurt. 26. Perez f. 5. ubi notat, 1. quantò
 gradus consanguinitatis vel affinitatis est pro-
 pinquior, tantò requiri causam graviolem. 2.
 Sæpe plures aggregatas causas sufficere, qua-
 rum singulæ non sufficerent. Vid. etiam Dian.
 p. 8. t. 3. R. 93.

Resp. V. Si quis dubitet, an habeat impedi-
 mentum dirimens, v.g. contrahendi Matrimo-
 nium cum certa persona, & adhibitâ diligentia
 sufficienti non possit intelligere veritatem,
 probabile est posse cum ea contrahere sine di-
 spensatione, (nisi tamen præsumptio aliqua
 sit pro impedimento) quia possessio stat pro
 libertate contrahendi, Sanchez, Sanchius. Franc.
 Leg. Bardi, d. 6. c. 11. p. 7. §. 11. contra Laym. &
 Palaum.

A D D E N D A.

Quest. 107. Quid in genere notandum sit circa di-
 spensationes, & præcipue matrimoniales. R.
 Multa de dispensatione dixi l. 1. n. 796. & seqq.
 quæ hic supponi debent: quandoque tamen hic
 ad illa remittam, sed prius adde sequentia.
 §. 1. Ad omnem dispensationem, ut licita sit,
 requiritur causa aliqua, etiam si Papa det circa
 legem propriam, uti rectè cum communi Spe-
 vell. decis. 109. Hinc est celebre dictum S. Bern.
 De confid. l. 3. circa finem: *Ubi necessitas urget,*
excusabilis dispensatio est: ubi utilitas provocat,
dispensatio laudabilis est; utilitas dico communis, non propria.

Tom. VIII.

M m

nam

nam cum nihil horum est, non plane fidelis dispensatio, sed crudelis est dissipatio. Et S. Th. 2. 2. q. 88. a. 12. O. ait: omnis dispensatio petita à Prælato debet fieri ad honorem Christi, in cuius persona dispensat, & ad utilitatem Ecclesiæ, quæ est ejus corpus. Et ideo aliqui Tò dispensare derivant à bis pensare, quia fieri debet maturè & consultò. Hinc, quando in matrimonialibus dicitur peti dispensatio sine causa, non est sensus, quòd nulla omnino sit causa; sed quòd petentes nolint causam exprimi: hinc dicitur eos petere ex certis rationabilibus causis annuoratorum moventibus; & pro justificanda retentoria causæ suæ potiùs offerunt multam pecuniariam ad sublevandas necessitates Ecclesiæ. Et in hoc casu executor dispensationis non debet inquirere in has causas, sed tantùm examinare, an reliqua narrata verificentur, uti rectè Sanchez l. 2. d. 35. n. 24. Krim. à n. 2105. Rosa De exec. litt. apoll. p. 1. c. 12. n. 23.

820. §. 2. Sperell. n. 27. ex Jure & Auctoribus ducit quindecim causas, quæ dispensationem justificant, & sunt: 1. personarum numerus. 2. Prærogativa meritorum. 3. Ætas tenera vel provecta. 4. Locus. 5. Tempus. 6. Pietas. 7. Utilitas populi. 8. Religio. 9. Utilitas Ecclesiæ. 10. Necessitas. 11. Scandalum. 12. Eventus rei. 13. Majus bonum, vel majoris malæ vitatio. 14. Futurum inde bonum. 15. Misericordia. De causis specialibus dispensandi in hoc vel illo impedimento, aliqua addam in num. 898.

821. §. 3. Si quis Papà inferior in impedimentis dispenset absque vera & sufficiente causa, vel absque causæ cognitione, saltem extrajudicialiter, dispensatio est invalida; quia impedimenta sunt

sunt leges Superioris, circa quas inferior non potest, nisi ex causis, quas probaret, & examinari vult Superior, non aliter concedens dispensandi potestatem; communis cum *Sperell.* à num. 10. & 34.

§. 4. Si Jus concedens dispensationem, expresserit rationem dispensationis, potestas dispensandi extenditur ad alium casum, in quo tenet illa ratio expressa; nec tum propriè fit extensio, sed casus iste alius ex tacita mente dispensantis includitur in altero, ratio enim allata deiecit omnes casus, in quibus illa reperiatur, *Gob. Abb. Sanch. & alii cum Sperell. decis. 112.*

§. 5. Dispensatio trahitur ad necessariò & de se connexa, sine quibus habere non posset effectum, uti habet communis cum *Sanch. l. 8. d. 1. Sperell. decis. 112. à n. 17.* alioquin censetur frustraneè data. Hoc non obstante, sublato per dispensationem uno impedimento remanet aliud, quia non sunt necessariò & de connexa; hinc tot requiruntur dispensationes, quot sunt impedimenta, *Gonz. ad Reg. 8. Cancell. Gob. n. 97. Sperell. n. 24.*

§. 6. Ordinariè dispensari potest cum absentente, cum dispensatio non spectet ad forum poenitentiae, sed sit actus jurisdictionis, quæ manet circa absentem: & ita declarasse *sacram Congreg. dicit Pignat. tom. 1. consult. 20. n. 9.* An hoc etiam teneat, quando in dispensatione additur, pro foro conscientiae, vel in foro poenitentiae, dicitur num. 956.

Q. 108. Quid præterea sit notandum circa potestatem Papæ in dispensando quoad impedimenta Matrimonii. R. §. 1. Putarunt *Ang. Henriq. & alii* Papam ex concessione Dei posse dispensare in omnibus

planè impedimentis, etiam de Jure naturæ dirimuntur; sed contradicunt communissime omnes cum *Sanch.* l. 8. d. 6. & *Avers.* q. 19. f. 1. quia nullum fundamentum habemus talem concessionem asserendi; imò probabilius dicitur, nequidem Deum directè & propriè dispensare posse in lege naturæ, uti cum communiter *Suar.* de leg. l. 2. c. 14. n. 5. talia enim non ideo mala sunt, quia prohibentur, sed ideo prohibentur, quia in se & necessariò mala sunt: potest tamen Deus mutare materiam aut circumstantias, & ita facere, ut aliquid non sit amplius de Jure naturæ.

826. §. 2. Papam posse ex concessione divina propriè dispensare in aliquibus impedimentis, quæ sunt Juris divini positivi, docet cum aliis *Sanch.* l. 8. d. 6. è contrà posse tantùm authenticè declarare Deum hic & nunc permittere agi præter legem suam, docent alii, nec videtur esse questio, nisi de nomine, de quâ videri possunt plura apud *Castrop.* tr. 3. d. 6. pu. 3. & *Krim.* à n. 2030. Posse autem Papam omnem, per se loquendo, in papalibus & quorumcunque Conciliorum ac Canonum legibus dispensare, habet communissima, cum sit supra omnia Concilia & supremus ipse Legis-Lator: quod verum est etiam de lege humana ab aliquo Apostolo lata, quia Papa est legitimus Petri successor & paris cum eo auctoritatis, *Suar.* De leg. l. 10. c. 14. aliique cum *Krim.* n. 2030. Quandonam inferior dispensare possit in lege Superioris, dictum est l. 1. n. 796. potestque videri etiam *Krim.* à n. 2034.

827. §. 3. Hæc 4. impedimenta sunt de Jure naturæ, saltem respectu humanæ potestatis indispensabilia, ideoque etiam in infidelium Matrimo-

monii habent locum : 1. Error in persona. 2. Impotentia perpetua. 3. Consanguinitas primi gradus in linea recta : 4. Ligamen in actuali Matrimonio. Cætera sunt dispensabilia, neque habent locum in Matrimonio infidelium, qui non obligantur Jure ecclesiastico, *Sanch. l. 8. d. 6. n. 12. Dixi 1.* respectu humanæ potestatis, quia manet controversia, an Deus non possit ita mutare vel ponere circumstantias, ut in aliquibus dispensare posset, uti certum est posse plures uxores uni viro permittere. *Dixi 2.* in linea recta, nam n. 611. retuli multos, qui dicunt consanguinitatem in 1. gradu lineæ transversæ inter fratrem & sororem esse tantum Juris positivi divini & ecclesiastici. Inter eos autem, qui admittunt esse Juris naturæ, aliqui putarunt dispensari posse in eo à Papa, si ita postularet necessitas regni aliàs interituri, sed melius contradicunt alii cum *Sanch. l. 8. d. 6. n. 10.* fatendum tamen est id fore licitum, si aliàs genus humanum interiret; nam ideo licuit Matrimonium inter proles Adami: quo casu retuli aliquos n. 610. qui dicunt etiam tum fore licitum inter patrem & filiam, licet consanguinei sint in primo gradu lineæ rectæ.

§. 4. Quamvis 24. Auctores magni nominis, § 28. quos referunt *Sanch. l. 7. d. 52. n. 5.* & *Carden. in 1. crisi d. 11. n. 153.* dicant, quod omnes gradus consanguinitatis & affinitatis dirimant Matrimonium Jure naturæ, adeoque in eis nequidem Papam dispensare posse, tamen rectè dicit *Sanch. n. 6.* sententiam illam non esse tolerandam, nam licet sint aliquo modo de Jure naturali quasi secundario, in quantum natura dicat erga omnes consanguineos & affines servandam esse honesta-

stacem, ne jungantur copulâ, tamen Jus naturæ non dicitur id esse indispensabile in ordine ad Matrimonium, patetque Ecclesiam in plerisque dispensare. Et secundum hæc tenentur dicta primus gradus affinitatis & secundus consanguinitatis sunt impedimenta Juris positivi tantum, ideoque potest Papa in illis dispensare, quamvis in una persona concurrant, dispensaruntque aliquando, uti testantur *Lugo* in Resp. mor. l. 1. dub. 43. & dub. 40. n. 29. *Gob.* tr. 9. n. 609. & 610. Unde AA. 30. & plures, quos referunt *Sanch.* l. 7. d. 66. n. 5. & *Dian.* p. 4. tr. 4. R. 93. dicunt Papam dispensare posse cum socero, ut ducat uxorem filii sui mortui, quamvis plures numero & autoritate majores apud *Sanch.* & *Dian.* id negent. *Lugo* in Resp. mor. l. 1. dub. 40. dicit, extraordinariam causam requiri ad dispensationem talem, nec expedire, ut fiat, ob dubium, an non sit contra Jus naturæ, in multis enim locis Scripturæ copula soceri cum nuru statuitur puniunda veluti alia crimina Jure naturæ illicita, & aliqua Concilia Provincialia rejiciunt ea Matrimonia etiam inter infideles velut irrita, ideoque nullus unquam Pontifex sic dispensavit.

829. §. 5. *S. Anton. Cajet. Dur. Scotus Suar.* innumeri alii cum *Sanch.* l. 8. d. 8. n. 6. *Mendo* diff. 11. n. 37. *Maffrio* n. 116. *Kugler* n. 1662. docent Pontificem posse, & reipsa dispensasse aliquando cum Religioso professo ad contrahendum Matrimonium, & hoc est conforme dictis n. 583. quod etiam docuit aliquando *S. Th.* licet 2. 2. q. 88. a. 11. in O. sententiam illam revocet, & cum *Silvestro* dicat fieri non posse, eò quod continentia videatur esse de essentia Ordinis religiosi: sed responderetur, imprimis probabile esse, secundum

dum dicta l. 4. n. 3., quod votum castitatis conjugalis cum debito aliquando abstinendi ab uxoribus, sufficiat ad statum religiosum: Deinde dato, quod non sufficiat, sed nunc saltem post *Conc. Later. & Trid.* de quibus dixi, requiratur absoluta castitas, hoc non obstante potest Pontifex facere, ut talis dispensatus desinat esse Religiosus, quia esse Religiosum non habetur per characterem indelebilem, sed per voluntatem Ecclesiae, quae revocari potest, & sicuti talibus votis addidit solennitatem, ita potest tollere, uti rectè *Krimer* à n. 452. & 2158. ad eum modum, quo locus aliquis ex voluntate Ecclesiae fieri profanus: si autem talis homo desinat esse Religiosus, non est ratio, cur non possit validè inire Matrimonium, cum illud, per se loquendo, validè ineat ligatus voto simplici castitatis. Et ex his cadunt omnia, quae habet *Gonet* hic d. 9. a. 2. possuntque videri fusè soluta apud *Kugler* à n. 1661.

§. 6. Circa dispensationem in gradibus prohibitis iterum refero hic verba *Trid.* sess. 24. c. 5. De ref. Matr. quae occasione alià etiam retuli n. 498. Si quis intra gradus prohibitos scienter Matrimonium contrahere praesumpserit, separetur, & spe dispensationis consequenda careat: idque in eo multò magis locum habeat, qui non tantum Matrimonium contrahere sed etiam consummare ausus fuerit. Quid si ignoranter id fecerit, siquidem solennitates requisitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, eisdem subijciatur poenis: Non enim dignus est, qui Ecclesiae benignitatem facile experiatur, cujus salubria praecepta temerè contempserit. Si vero solennitatibus adhibitis impedimentum aliquod subesse postea cognoscatur, cujus ille probabilem ignorantiam

habuit, tunc facilius cum eo, & gratis dispensari poterit. In contrahendis Matrimonii vel nulla omnino datur dispensatio, vel raro, idque ex causa, & gratis concedatur. In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam.

§ 31. §. 7. Putant Henric. alique cum Gob. n. 678. circa ista verba, nisi inter magnos Principes, praxim esse, ut hoc extendatur ad omnes personas principaliores, adeoque ad omnes valde potentes & divites, inò ad omnes nobiles, sufficitque ad nobilem, quòd solus Pater sit nobilis, non tamen, si sola mater, Sanch. l. 8. d. 19. n. 6. Ut autem quis dicatur esse ex honesta familia, satis est, si familia nullâ turpitudinis notâ laboret. Addunt Nav. & Sanch. n. 3. eâ prohibitionem dispensandi in 2do gradu, intelligitur tantum de consanguinitate vel affinitate ex copula licita, non autem ex fornicatione, uti nec de publica honestate.

§ 32. Q. 109. Quid notandum sit circa facultates, quas habere solent Nuntii Apostolici, etiam circa impedimenta Matrimonii. R. Ut sciatur, in quibus communiter recurri possit ad Nunciaturam, circa annum 1680. Nuntio Coloniensi concedebantur sequentes Facultates: 1. Absolvendi ab hæresibus & apostasia à fide, & à schismate, quoscumque etiam Ecclesiasticos, tam sæculares, quàm regulares, non tamen eos, qui ex locis fuerint, ubi Sanctum Officium exercetur, nisi in locis Missionum, in quibus impunè grassantur hæreses deliquerunt: nec illos, qui judicialiter abjuraverint, nisi isti nati sint, ubi impunè grassantur hæreses, & post judicialem abjurationem illuc reversi in hæresin fuerint relapsi, & hos in foro conscientia tantum.

2. Tenendi & legendi libros prohibitos hæreticorum ad effectum eos impugnandi, & alios quomodolibet prohibitos, præter opera *Caroli Molini*, *Nicolai Machiavelli*, ac libros de Astrologia judiciaria principaliter aut incidenter, vel alios quovis modo de ea tractantes, ita tamen, ut libri ex illis provinciis non efferantur.

3. Dispensandi in 3tio & 4to simplici & mixto tantum cum pauperibus in contrahendis; in contractis verò cum hæreticis conversis (quamvis pauperes non sint) etiam in 2do simplici & mixto: & in his casibus prolem susceptam declarandi legitimam, dummodo in 2do non attingat 1mum gradum.

4. Dispensandi super impedimento publicæ honestatis justitiæ ex sponsalibus proveniente.

5. Dispensandi super impedimento criminis, neutro tamen conjuge machinante, ac restituendi jus perendi debitum amissum.

6. Dispensandi in impedimento cognationis spiritualis, præterquam inter levantem & levatum.

7. Hæ verò matrimoniales dispensationes, videlicet 3. 4. 5. & 6. non concedantur, nisi cum clausula, dummodo mulier rapta non fuerit, & si rapta fuerit, in potestate raptoris non reperitur: & in dispensationibus hujusmodi declaratur illas expressè concedi tanquam à Sedis Apostolicæ delegato, ad quem effectum etiam tenor hujusmodi facultatum inferatur, cum expressione temporis, ad quod fuerint concessæ, aliàs nullæ sint.

8. Dispensandi & commutandi vota simplicia in alia opera, exceptis votis castitatis & Religionis.

9. Dispensandi in irregularitatibus ex delicto, occulto tantum provenientibus, excepta eâ, quæ ex homicidio voluntario contrahitur.

10. Absolvendi ab omnibus casibus reservatis etiam in Bulla cœnæ Domini, in locis tamen, ubi impunè grassantur hæreses.

11. Delegandi simplicibus Sacerdotibus potestatem benedicendi paramenta & alia utensilia ad Sacrificium Missæ necessaria, ubi non intervenit sacra unctio; & reconciliandi ecclesias pollutas, aquâ ab Episcopo benedictâ, & in casu necessitatis etiam aquâ ab Episcopo non benedictâ.

12. Communicandi has facultates in totum vel in parte, prout opus esse secundum ejus conscientiam judicaverit, sacerdotibus idoneis in conversione animarum laborantibus in locis tamen hæreticorum, ubi prohibetur exercitium catholicæ religionis.

13. Utendi eisdem facultatibus in locis Nuntiaturæ suæ tantum.

14. Et præfatæ facultates gratis & sine ulla mercede exerceantur, duraturæ, quousque munere Nuntii Apostolici in Colonia fungetur.

Eidem Nuntio per alias litteras etiam concessæ erant sequentes, quas continuatâ serie numerorum hic paucis referam..

15. Quoscunque Clericos illarum partium pro necessitate dictarum Ecclesiarum & arctatos requisita habentes promovendi ad omnes Ordines titulo Patrimonii vel Beneficiorum seu Missionis, etiam extra tempora, ac interstitiis non servatis, etiam si in suscepto Ordine, antequam ad alium promoveantur, se non exercuerint.

16. Ubi penuria piscium est, etiam tempore quadragesimæ dispensandi in esu ovorum, lacti-
ciorum & carniū.

17. Absolvendi simoniacos in foro conscien-
tiæ, dimissis per eos Beneficiis & rebus per simo-
niam obtentis.

18. Quoscunque sæculares & Regulares in
dignitate ecclesiastica constitutos deputandi,
qui ecclesias, cœmiteria, altaria, campanas, &
alia utensilia Missæ, etiam in quibus sacra un-
ctio adhibetur, aquâ & oleis ab aliquo Episco-
po benedictis.

19. Cum pauperibus catholicis dispensandi
in 2do cum 3tio gradu, item in 2do simplici af-
finitatis ex actu fornicario, pro contractis &
contrahendis Matrimoniis.

20. Per se ipsum vel alium visitandi quacun-
que ecclesias, monasteria, & loca sæcularia &
Regularia etiam mendicantium, & quomodo-
cunque exempta, ac Sedi Apostolicæ immedia-
tè subjecta, vel quocunque alio privilegio sus-
sulta: Personas omnes sæculares & regulares
etiam exemptas, quoties videbitur: Et in illo-
rum statum, mores, disciplinam in capite &
membris inquirendi, reformandi, mutandi,
corrigendi.

21. Contra inobedientes, falsarios, usurarios,
raptores, incendiarios & alios criminosos etiam
exemptos, eorumque fautores receptores cu-
juscunque dignitatis, ordinis, vel conditionis,
per viam accusationis vel denuntiationis, aut
ex officio simpliciter, sine strepitu iudicii inqui-
rendi & procedendi, reosque pronunciandi.

22. Horum criminum, item matrimoniales
& quascunque alias causas ecclesiasticas vel ap-
pella-

pellationes admittendi, attamen sine præjudicio Ordinariorum, quoad causas beneficiales in prima instantia: pronunciandi in illis etiam summarie, simpliciter, sine strepitu, solâ facti veritate inspectâ.

23. Causas ejusmodi aliis delegandi: ferendi quaslibet censuras & pœnas contra inobedientes &c. apponendi interdictum ecclesiasticum.

24. Juramenta quæcunque ad effectum agendi duntaxat quibuslibet relaxandi.

25. Quoscunque à quibuscunque censuris & pœnis simpliciter vel ad cautelam, prout Jura fuerit, absolvendi. Etiam absolvendi ab excommunicatione, aliisque sententiis, censuris & pœnis ecclesiasticis & temporalibus, quæ ideo incurrerint.

26. Quæcunque Beneficia ecclesiastica simplicia extra Metropolitanas cathedrales & collegiatas ecclesias, per obitum illorum ultimorum possessorum extra Romanam curiam vacantia, conferendi, dummodo illa aliàs, quam ratione mensium Apostolicorum reservata non fuerint.

27. Concedendi, ut bona immobilia Beneficiorum in emphyteusim, sed non ultra tres generationes, sub annuo canone non excedente summam quinque ducatorum, in evidentem ipsorum Beneficiorum utilitatem alienentur & permutentur.

28. Concedendi monitorias & pœnales litteras contra ignotos malefactores, aut confisarios revelare differentes.

29. Omnibus Christi fidelibus pium operantibus centum aut plurium dierum circa annum Indulgentias concedendi: Verè pœna-

tentibus confessis & communicantibus, qui sæculares vel regulares ecclesias aut capellas in una vel duabus anni festivitibus visitaverint, & pro unione christianorum Principum, fidei catholicæ propagatione preces fuderint, pro tali die 7tem annorum & totidem quadragenarum.

30. Concedendi, ut tempore interdicti Apostolici in aliquo loco privatim & januis clausis celebretur in familiæ presentia.

31. Committendi has facultates in toto vel in parte. *Sequentes præterea facultates sunt à sacra Pœnitentiaria extraordinariè & pro foro conscientie concessa duobus Nuntiis Apostolicis pro tempore durantis sue Nunciaturæ.*

32. Absolvendi à censuris contra duellantes inflictis, tam in casibus publicis quàm privatis, etiam cum facultate subdelegandi uni vel pluribus prudentibus Confessariis & approbatis ab Ordinario.

33. Item à censuris inflictis contra injicientes manus violentas in clericos vel Presbyteros, dummodo non sit secuta mors vel mutilatio vel fractio ossium, tam in casibus publicis quàm privatis, secutâ tamen partis satisfactione, cum obligatione parendi sententiæ sive ordinationi Ordinarii loci, ubi secutum fuerit delictum, sub pœna reincidentia in easdem censuras, si satisfacere & respectivè parere contempserint.

34. In casibus tantùm occultis dispensandi cum eis, qui jus petendi debitum conjugale amiserant ob affinitatem supervenientem, cum gravi pœnitentia salutari, remotâ occasione peccandi cum uxoris seu mariti consanguinea vel consanguineo respectivè.

35. Dispensandi ad petendum debitum conjugale

jugale cum iis , qui voto simplici castitatis adstricti , transgrediendo ipsum votum , Matrimonium contraxerunt , cum poenitentia salutari & obligatione servandi votum excepto usu Matrimonii , & idem votum servandi mortuo seu mortuâ conjugé.

36. Dispensandi super impedimento occulto affinitatis proveniente ex copula illicita in primo, vel in primo & secundo, & secundo tantum gradu , quando agitur de Matrimonio jam contracto , ac etiam contrahendo , dummodo imminet periculum scandali , nec possit dispensatio à *S. Poenitentaria* expectari , cum gravi poenitentia salutari , & remotâ occasione peccandi cum consanguinea vel consanguineo putate seu putati conjugis , cum qua seu quo ante Matrimonium peccaverat , renovato consensu ita cautè , ut Rei seu reæ delictum nusquam detegatur.

37. Absolvendi Religiosos cujuscunque Ordinis , etiam à censuris & casibus Superioribus suis reservatis , in casibus tamen occultis : & cum illis dispensandi super irregularitate ex violatione censurarum contracta , & quoad fugitivos & apostatos , etiam absolvendi ad reincidentiam , donec redierint ad suam Religionem , præscripto eisdem congruenti termino ad redeundum vel reincidendum : prohibito eisdem exercitio suorum Ordinum usque ad reditum.

38. Nunciatura Colonienfis' complectitur Colonienfes , Moguntinenses , Trevirenses , Argentinenfes , Spirenses , Wormationes , Monasterienses , Osnabrugenses , Paderbornenses , Leodienses , Luxenburgenfes , & Rhenanas partes , cæterasque Germaniæ inferioris , & Ducatus Clivenfis & Juliacensis subjectas Provincias , Du-

catus

catus, civitates, & loca omnia huc pertinentia.

Q. no. Quid addendum sit circa facultates ordina-
rias, quas habent Episcopi vel alii ad dispensandum in
impedimentis Matrimonii. R. §. 1. Sperell. decis. 110.
à n. 3 fusè refert sententiam eorum, qui dicunt
Episcopos dispensare posse circa canones omnes,
nisi ubi ipsis à Jure vel Papa expressè prohibetur,
tum quia, per se loquendo, id possunt pro sua,
quod Papa potest pro tota Ecclesia, tum etiam
quia Apostoli hoc potuerunt, Apostolus enim
1. ad Corinth. 5. v. 12. dicit, omnia mihi licent; Epif-
copi autem sic sunt etiam in potestate successo-
res Apostolorum, sicuti Papa est successor Petri.
E contra à n. 26. etiam fusè refert sententiam
aliorum, qui dicunt, Episcopos non posse, nisi
quod ipsis positivè permittitur per Jus vel per
Papam, tum quia potestatem suam habent me-
diante Ecclesiâ vel Papâ, uti cum communiore
dixi l. 6. p. 2. n. 1551. tum quia Jura & Pontifi-
ces eis expressè præcipiunt, ut canones obser-
vent, tum denique, quia inferior non potest cir-
ca legem Superioris, nisi quod hic permittit. Et
quamvis Sperell. videatur inclinare in primam
sententiam, tamen secunda est inter Theologos
cum Krim. à n. 2034. longè communior & pro-
babilior, ideòque in decis. 112. n. 33. notat eti-
am Sperell. quamvis Episcopus dispensare possit
in lege Synodali suæ diœcesis, attamen non pos-
se in lege Concilii provincialis, quia hoc Con-
cilium est supra Episcopum; probatque idem
adductis Juribus etiam de Archi-Episcopis
Krim. à n. 2031. Idem in decis. 111. saltem hoc
defendit absolutè Sperel. quod Episcopus circa
adulterium & omnia delicta adulterio minora
semper dispensare possit, nisi specialiter id repe-
riatur

833.

nor.
idii
noix
VIII

riatur prohibitum, uti habetur Cap. *At si Clerici*, §. De adult. De judic. Postea tamen à n. 46. addit multas limitationes & sublimitationes. E contra quòd circa delicta adulterio majora dispensare non possit Episcopus, nisi in casibus à Jure expressè permissis, habetur eodem Cap. *At si*, & fusè deducit *Sperell. decis. 112. à n. 1.* Quæ autem delicta sint majora adulterio, explicat *decis. 116. à n. 32.* ubi probat usuram & perjurium esse minora.

834. §. 2. Quando *impersonaliter* Lex Pontificia concedit potestatem dispensandi, v. g. dicendo, *dispensetur, dispensari possit*, tum potestas censetur concessa Episcopo, uti ex Jure & AA. probant *Sanch. l. 8. d. 5. Pont. l. 8. c. 6. n. 6. Sperell. decis. 112. à n. 41.* Pontifex enim non indiget tali permissione, sed alius; & ideo putant *Covarr. Sanch. Krim. n. 2039.* idem valere etiam, si lex Concilii alicujus ita loquatur, quamvis in hoc contradicant alii cum *Barb. De potest. Episc. alleg. 83. à n. 23.* Quòd si aliquid in Canonibus vel Conciliis statuatur sub veniali tantum, vel sub consilio, censetur Episcopo concessa facultas in eo dispensandi pro exigentia rei & subditorum bono: hinc universaliter docent *Sanch. Salas, Krim. n. 2040.* si apud Religiosos Regulæ Fundatorum vel Congregationis non obligent sub culpa, potest Superiores subordinatos in eis dispensare.

835. §. 3. Episcopus dispensare potest post contractum Matrimonium pro foro conscientiarum tantum, si concurrant ista: 1. Si Matrimonium sit publicum. 2. Si impedimentum sit occultum, 3. Si initum sit bonâ fide, sive cum ignorantia impedimenti. 4. Si in separatione esse scandalum. 5. Si non sit facilis aditus ad Pe-

pam, ob paupertatem vel aliam causam, vel certe ad periculum peccatorum in tanta dilatione, quia interea non abstinebunt ab usu putati Matrimonii: ita *Nay. Angles, Silv. Henriq. Sor. Tabr. Arm. Cucus, Spin. B. Ledesin. Capuan. Roderiq. Ant. Gomez, Lopez, Vivaldus, Sanch. l. 2. d. 40. n. 3. Cón. Regim. Fill. Vasq. Rebell. Castrop. Salas, G. Hurt. Cardenas* in 1. crisi, d. 79. n. 2. & alii propè innumeri cum *Kugler* n. 2125. Et rationes dabuntur n. 838. Potest autem hoc Episcopus etiam in 1. gradu affinitatis, v. g. si sponsus ante Matrimonium cognoverit sororem sponsæ. Tenentque plerique cum *Sanch. Krim.* n. 2050. *Kugler* n. 2136. contra *Garc. & Avers.* q. 19. f. 2. sufficere, si alteruter processerat bonâ fide cum ignorantia impedimenti, quia huic non debet præjudicare malitia alterius. Et illi, qui malâ fide contraxit, communiter jubetur imponi gravis satisfactio in confessione, v. g. ut ad medium annum omni mense confiteatur & communicet, ac iisdem diebus oret rosarium. Putâtque *Sanch. l. 2. d. 40. n. 4.* sufficere ignorantiam etiam crassam, quia *Trid.* dicit, *qui presumpserit*: & licet v. g. cognita esset consanguinitas, si tamen non fuit notum, quod impediret, non impeditur bona fides, *Kugler* n. 2137. Quod si uterque contraxisset malâ fide, quamvis *Henriq.* & alii pauci putent id adhuc posse Episcopum in casu necessitatis, fateatque *Kugler* n. 2137. citans etiam alios, tamen absolute negandum est cum communi, propter *Trid. sess. 24. De ref. Matr. c. 5.* ubi tales excludit à spe dispensationis, uti & illos, qui etiam cum ignorantia impedimenti contraxerunt neglectis solemnitatibus; dicit autem *neglectis*, & non, si v. g. proclamationes justè vel de licentia

Tom. VIII.

NII

Supe.

Superioris sint omiffæ, uti habet *Avers.* q. 19. l. 2. §. *Quinto*, & notavi n. 499. Addunt aliqui cum *Perez Gob.* n. 580. 590. & aliis apud *Kugler* num. 2125. sub finem, quamvis impedimentum esse publicè notum, si tamen separatio fieri non possit sine gravi damno, posse Episcopum dispensare, uti & tum, si ob paupertatem nequeat adiri Papa, vel dari expensæ pro dispensatione, & tamen separari non possint sine infamia vel ingenti difficultate.

836. §. 4. Universaliter loquendo tum censetur esse necessitas, in qua dispensare possit Episcopus, si conjuges etiam divites nequeant absque gravi incommodo vel scandalo separari, si autem maneat conjuncti, donec Papa vel delegatus ejus dispense, versabuntur in periculo incontinentiæ, ita Auctores aliqui apud *Kugler* supra. Tum autem non censentur posse adire Papam vel ejus delegatum, quando obstat eorum paupertas, *Gob.* n. 578.

837. §. 5. Dubitatum est, 1. an si uterque conjux sit in bona fide, causa sufficiens non recurrendi ad Papam per litteras sit impedire fornicationes materiales, adeoque tum possit dispensare Episcopus. 2. An concurrentibus illis, quæ relata sunt, Episcopus possit dispensare etiam in quocunque impedimento & gradu, qui Juri naturalis non est. 3. An etiam in impedimento criminis, secuto per machinationem homicidio. *R.* ad 1. non videri causam sufficientem, aliàs frustra addita esset illa conditio, si non sit facilis recursus ad Papam, cum semper sit periculum fornicationis saltem materialis. *Ad 2.* Potest, nisi aliunde specialiter ipsi restringatur potestas. *Ad 3.* Pro hoc casu videtur restricta potestas.

tam Nuntii Apostolici, quàm Episcoporum, nam in facultatibus ordinariis Nuntii & extraordinariis Episcopi expressè sic habetur: *Dispensandi super impedimento criminis, neutro tamen conjugum machinante, ac restituendi jus petendi debitum amission*: Ex quibus verbis ultimis patet, quod etiam de Matrimoniis contractis sit sermo, ergo cum circa Matrimonia contracta non habeant potestatem nisi tacitam ex concessione Papæ, & Papa hic non taceat, sed absolutè dicat, si alteruter machinatus sit, non posse dispensare, facultas videtur quoad illud impedimentum restricta.

§. 6. Etiam ante contractum Matrimonium 838. potest Episcopus in impedimentis Jure humano statutis dispensare, quando est urgentissima necessitas salutis animæ, & non est aditus ad Papam, vel est periculum in mora, ob periculum incontinentiæ vel alterius gravis mali spirituales, usq. *Salas, Præpos. Sanch. Castrop. G. Hurt. Regin. Pont. Bonac. Villal. Bassæus, Sylvius, Barbosa, Victorellus, Molfestus, Dian. Leander, Homob. Corneio, Machado, Candidus: Gorm. De Sacram. n. 325. Carden. supra n. 4. qui dicit esse sententiam securissimam & moraliter certam, quod iterum docet in 2. crisi, diss. 2. à n. 636. Kugler n. 2134. vocans probabilissimam & securam sententiam, & pro hac referens adhuc plures Auctores. Et ita declarasse Sixtum V. testatur Pyrrhus Corr.; quem retuli l. 6. p. 1. nu. 117. nam posse Episcopum dispensare in legibus Pontificiis in casibus urgentis necessitatis, maximè pro bono salutis animarum, quando non datur aditus ad Pontificem, vel est periculum in mora, habet communis & recepta Theologorum ac Canonistarum*

sententia, quorum octodecim refert *Sanch. supra*, ad quos accedunt *Suar. Vasq. Salas, Baldal. Castrop. Regin. Tapia, Pont. Bonac. Barbos. Sperell. decif. 112. n. 51.* & alii plures cum *Avers. q. 19. f. 2. §. Concedendum*, & *Carden. supra. Probat* 1. quia non est credibile intentionem Pontificis esse, quod sibi in tali casu cum dispendio boni communis animarum velit reservare potestatem à Christo in bonum commune animarum concessam, & cum tot gravissimi DD. communiter ita interpretentur mentem Pontificis, est moraliter certum, hinc locum habere saltem episcopiam: *Prob. 2.* potest Episcopus dispensare in Matrimonio contracto, uti Authores supra relati testantur, ergo etiam in contrahendo, cum sit utrobique eadem causa, possitque esse similis necessitas, maximè cum Matrimonium sic invalidè contractum non sit reipsa contractum, quia fuit irritum, adeoque sit prius rectè contrahendum. *Prob. 3.* Certum est, quod consuetudo det jurisdictionem, uti Jura expressè dicunt, quæ rerum l. 6. p. 1. n. 117. adducitque etiam *Kugler num. 2134.* Item certum est, quod lex aliter non obliget, quàm prout eam communis sensus & usus interpretatur, atqui etiam certum est, quod Episcopi in tali casu soleant dispensare, censentque omnes communiter id eos posse, neque hoc ignoratur à summis Pontificibus, uti testantur plurimi apud *Cardenam & Kugler*, ergo. *Prob. 4.* Potestas dispensandi in impedimentis Matrimonii etiam de Jure præscribitur spatio 40 annorum etiam absque titulo, si nempe concurrant paupertas, ob quam non liceat recurrere Romam, & gravis causa, ob quam moraliter non possit negari jam vel differri dispensa-

tio, nam bonâ fide præsumi potest Principem in talibus circumstantiis consentire, cum secundum dicta, mens ipsius non sit, ut reservatio potestatis cedat in detrimentum animarum, *Less. in auct. v. Matr. cas. 9. Gob. n. 596.* praxin autem sic dispensandi habent Episcopi ultra 40. annos ergo. Et hæc extendunt *Sanch. & Avers.* etiam ad casum, quo contracturi laborarent duplici impedimento, quia necessitas manet eadem, sive sit unum, sive plura impedimenta. Et universim docent *Suar. Sanch. Salas, Castrop. & Canonistæ* communiter cum *Sperell.* à n. 47. & 72. Episcopum posse dispensare in casibus extraordinariis, quando necessitas urget & est periculum in mora, cum impotentia adeundi Superiorem, uti si nascerentur gravia scandala, inimicitia, infamia: ac consentiunt *Barb. & Krim. n. 2045.* si sit casus, in quo Papa ex justis causis dispensare soleat: Ideoque etiam *Pignat. tom. 3. consult. 33.* docet Episcopum potuisse dispensare saltem sub onere postea id significanti Papæ, ut sic salvaretur honor nobilium conjugum vel familiarum, cum eorum unus periclitaretur de vita. Ex simili ratione multi, quos retuli l. 3. p. 1. n. 563. dicunt Episcopum quandoque dispensare posse in votis perpetuæ castitatis aut Religionis, quæ alioqui reservantur Papæ: Et ratio horum omnium à priori est, quia pro ejusmodi gravissimis casibus prudenter præsumitur Papam consentire propter bonum commune. Imò putat cum aliis *Gob. tr. 9. n. 574.* si votum castitatis vel Religionis emissum sit ex metu injusto gravi aut levi, item si obstructus tali voto puellam imprægnarit, quam ducere vellet, antequam erumpat, & careat pecuniis ad

impetrandam dispensationem, aut non pateat facilis Romam aditus, tum etiam posse dispensare Episcopum.

839. §. 7. Si casus patiat moram, & Nuntius Apostolicus habeat à sacra Pœnitentiaria specialem facultatem, quam ab ea non habet Episcopus, recurrendum est ad Nuntium; nam ideo pro tali casu datur talis specialis facultas Nuntio, ut sit in partibus, qui dispense, cum sit facilis recursus ad Nuntium, uti supponitur, pro sola autem necessitate potest dispensare Episcopus non habens aliunde specialem facultatem; si tamen etiam Nuntius careat speciali facultate ad aliquid, Episcopus potest idem, quod Nuntius, nec opus est ad hunc recurrere, ita quoad utramque partem *Sanch.* l. 2. d. 40. n. 8. & l. 8. d. 9. n. 25. *Avers.* q. 19. f. 2. §. ult. *Tamb. Perez,* *Gob. Spor. Kugler* n. 2125.

840. §. 8. Si Episcopus ex præsumpta licentia Pape dispensaturus in aliquo impedimento sit certus esse aliquam causam dispensandi, sed dubitet, an sit sufficiens, probabile est posse dispensare secundum dicta l. 1. n. 804. ubi addidi, quid faciendum sit, si postea resciat causam dispensandi non fuisse sufficientem, aut etiam si nunc dubitetur, an adsit ulla causa dispensandi: imò *Diana* p. 4. t. 3. R. 44. *Barb.* De pot. Episc. alleg. 33. n. 26. *Sperell.* n. 54. absolute dicunt, etiam si dubitetur, an sit magna necessitas, vel an talis dispensandi causa hic & nunc sit justa: Et saltem in dubio, an casus indigeat dispensatione, tum posse dispensare Episcopum docet *Krim.* n. 2043. quia reservatio potestatis dispensandi est odiosa, & merito præsumimus Ecclesiam non reservare dispensationem castis dubii, sed tantum

certi,

certi, hinc posse Episcopum dispensare cum illis, qui sunt prope ætatem requisitam, & de quibus dubitatur, an malitia suppleat ætatem, docent *Barb. De Jure eccles. l. 1. c. 11. n. 187. Krim. n. 2184.*

§. 9. Potest Episcopus, saltem ex consuetudine, dispensare ad petendum debitum cum conjugato, qui post Matrimonium contraxit impedimentum spiritualis cognationis vel affinitatis, *Sanch. l. 8. d. 6. Quod extendit Castrop. etiam ad eum, qui emisso absoluto voto castitatis contraxit Matrimonium, Krim. n. 2060. & addit n. 2127. similiter posse Episcopum dispensare cum conjugibus, qui ex mutuo consensu voverunt castitatem conjugalem, si etiam mutuo sibi hoc remittant.*

§. 10. Episcopus, ubi potest, plerumque tenetur saltem ex charitate sub mortali ita dispensare pro bono salutis animarum, *Carden. in 1. crisi d. 79. n. 27. Ratio est, quia secundum dicta l. 2. n. 174. quivis pastor, quo nomine etiam venit Episcopus, tenetur cum gravissimo etiam suo dispendio succurrere subdito in gravi necessitate spirituali constituto, qualis necessitas hinc est, uti constat ex dictis n. 175. Et quæ hinc dico, confirmabuntur ex dicendis n. 905. & 907.*

§. 11. Si dispensavit Episcopus, pro quo erat communis error cum titulo colorato, quod dispensare posset, quamvis non potuerit, valet dispensatio per legem *Barbarius, ff. De off. prætor. quia secundum dicta l. 6. p. 1. à n. 112. & dicenda hinc n. 896. Ecclesia supplet: è contrà, si fuit tantum error in Episcopo dispensante, non valet dispensatio, Bardi de consc. discept. 6. c. 5. §. 5. Et idem dicit Sanch. in Decal. l. 4. c. 44. n. 10. si dubium fuerit, an causa allata vel subtrita fuerit finalis*

an impulsiva, & postea rescitur fuisse finalem, quia cum talia non spectent ad potestatem Superioris, quæ in bonum Ecclesiæ amplè interpretanda esset, sed tantum spectent ad voluntatem Superioris, qui intentionem habet dispensandi secundum veritatem, quæ sibi proponitur, hinc si deest veritas, invalida est dispensatio. Consequenter si Episcopus habens potestatem dispensandi cum solis pauperibus, per errorem putarit se dispensare posse etiam cum divitibus, aut si per errorem privatum putarit hos esse pauperes, qui tales non erant, quamvis Gob. t. 9. n. 663. putet talem dispensationem valere, eo quod facultates dispensandi committantur Episcopo usuro pro sua prudentia, quâ utitur prudenter ita opinans, quamvis re ipsa fallatur, tamen oppositum videtur tenendum, quia Papa non concesserat facultatem nisi ad dispensandum cum verè pauperibus, nec aliunde suppletur talis potestas dispensandi cum re ipsa divitibus: Neque talis facultas conceditur sub conditione, *si prudenter judicet esse pauperes*, sed sub conditione, *si verè pauperes sint*. Quod si Episcopus putarit se certum, quod essent pauperes, & tamen re ipsa non essent tales, adhuc videtur probabilius ob rationem jam datam, quod non valeat dispensatio.

844. §. 12. Huc pertinet solutio sequentis casus: Titius consanguineus Cajæ in 3. gradu perit dispensationem ab Ordinario, qui putans se posse dispensavit: non poterat autem cum divitibus, quales erant Titius & Caja, Matrimonium ex hac dispensatione, bonâ fide iniri in facie Ecclesiæ, pluribus annis convivunt & suscitant proles, post plures annos rescit Titius Ordinarium

rium non potuisse dispensare cum divitibus. *Quæritur*, an jam non possit Ordinarius dispensare in illo impedimento, olim quidem publico, nunc autem occulto, quia omnes jam judicant bene dispensatos fuisse, & per dispensationem sublatum fuisse impedimentum. *R.* Ordinarius potest dispensare in impedimento occulto, quando Matrimonium est publicum, & bonâ fide contractum, *Sanch. l. 2. De Matr. d. 40. n. 3. & 4. addens n. 5.* dispensare posse, etiam si divites sint: idem habent alii apud *Sanch. & apud Tambur. l. 8. t. 2. c. 4. Pont. Avers. Perez, Castrop.* Hoc autem impedimentum, quamvis in se fuerit publicum, jam tamen est occultum in ratione impedimenti, nam nunc de illo non constat, nec moraliter constare potest: tum enim impedimentum censetur occultum, quando publicè creditur legitima dispensatio esse obrenta, uti expressè *Platek p. 5. n. 1184.* hoc autem hic publicè creditur, ergo. Et ita senserunt Doctores de Facultate, & alii Colonia anno 1711.

§. 13. Quando Episcopus dispensat in casibus occultis ex tacita concessione Papæ, hoc tantum juvat pro foro conscientie, quia si impedimentum fieret publicum, & Episcopi sequentes nollent credere dispensationem intervenisse, possent ratione scandali imperare separationem: De cætero si saltem postea subsequatur Matrimonium, etiam per dispensationem occultam, proles reipsa legitimantur per hoc subsequens Matrimonium.

Q. III. *Quasnam extraordinarias facultates, præsertim in impedimentis Matrimonii, habere soleant à sede Apostolica Episcopi in Germania.* *R.* §. 1. Habent multas ex illis, quas n. 832. dixi concessas esse

N n 5

Nun-

Nuntiis Apostolicis, non tamen omnes. Communiter dantur, prout sequitur:

1. Absolvendi ab hæresi, & apostasia à fide, & à schismate quoscumque etiam ecclesiasticos tam sæculares, quàm regulares, non tamen eos, qui ex locis fuerint, ubi sanctum Officium exercetur, nisi in locis Missionum, in quibus impunè grassantur hæreses, deliquerint, nec illos, qui judicialiter abjuraverint, nisi isti nati sint, ubi impunè grassantur hæreses, & post judicialem abjuratorem illuc reversi in hæresin fuerint relapsi, & hos in foro conscientia tantum.

2. Tenendi & legendi libros prohibitos hæreticorum, ad effectum eos impugnandi, & alios quomodolibet prohibitos, præter opera Caroli Molinæ, & Nicolai Machiavelli, & libros de astrologia judiciaria principaliter, aut incidenter, vel aliàs quovis modo de ea tractantes, ita tamen ut libri &c. illis Provinciis non offerantur.

3. Dispensandi in 3. & 4. simplici & mixto tantum cum pauperibus in contrahendis, in contractis verò cum hæreticis conversis etiam n. 2. simplici & mixto, dummodo nullo modo attingat gradum, & in his casibus prolem susceptam declarandi legitimam.

4. Dispensandi super impedimento publica honestatis justitiæ ex sponsalibus proveniente.

5. Dispensandi super impedimento criminis, neutro tamen conjugum machinante, ac restituendi jus petendi debitum amissum.

6. Dispensandi in impedimentis cognationis spiritualis, præter levantem & levatum.

7. Hæ verò dispensationes matrimoniales videlicet 3. 4. 5. & 6. non concedantur, nisi cum

clau-

clausula, dummodo mulier rapta non fuerit, & si rapta fuerit, in potestate raptoris non existat, & in dispensationibus huiusmodi declaretur expressè illas concedi tanquam à Sedis apostolicæ delegato, ad quem effectum etiam tenor huiusmodi facultatum inseratur cum expressione temporis, ad quod fuerint concessæ, aliàs nullæ sint.

8. Dispensandi in irregularitatibus ex delicto occulto tantum provenientibus, exceptâ eâ, quæ ex homicidio voluntario contrahitur.

9. Dispensandi & commutandi vota simplicia in alia pia opera, exceptis votis castitatis & Religionis.

10. Absolvendi ab omnibus casibus reservatis etiam in Bulla cœnæ, in locis tamen, ubi impune grassantur hæreses.

11. Delegandi simplicibus Sacerdotibus potestatem benedicendi Paramenta, & alia utensilia ad Sacrificium Missæ necessaria, ubi non intervenit S. Unctio, & reconciliandi ecclesias pollutas aquâ ab Episcopo benedictâ, & in casu necessitatis etiam aquâ non benedictâ ab Episcopo.

12. Conferendi Ordines extra tempora, & non servatis interstitiis, usque ad Sacerdotium inclusivè.

13. Dispensandi super defectu ætatis unius anni ob operariorum penuriam, ut promoveri possint ad Sacerdotium, si aliàs idonei fuerint.

14. Consecrandi olea cum quinque saltem Sacerdotibus, non tamen extra diem cœnæ Domini, nisi necessitas illud urgeat.

15. Celebrandi bis in die, si necessitas urgeat, ita tamen, ut in prima Missa non sumpserit ablutio-

lucionem, per unam horam ante auroram, & aliam post meridiem, sine Ministro, sub dio & sub terra, in loco tamen decenti, etiamsi altare sit fractum, vel sine reliquiis Sanctorum & presentibus hæreticis, schismaticis, infidelibus & excommunicatis, & aliter celebrari non possit. Caveat verò, ne prædictâ facultate seu dispensatione celebrandi bis in die aliter, quàm ex gravissimis causis & rarissimè utatur, in quo graviter ipsius conscientia oneratur. Quòd si hanc eandem facultatem alteri Sacerdoti juxta potestatem inferius apponendam communicare, aut causas eà utendi alicui, qui à S. Sede hanc facultatem obtinuerit, approbare visum fuerit, serò ipsius conscientie injungitur, ut paucis, dumtaxat iis maturioris prudentie ac zeli, qui absolutè necessarii sunt, nec pro quolibet loco, sed ubi gravis necessitas tulerit, & ad breve tempus eandem communicet, aut respectivè causas approbet.

16. Deferendi sanctissimum Sacramentum occultè ad infirmos sine lumine, illudque sine eodem retinendi pro eisdem infirmis in loco tamen decenti, si ab hæreticis aut infidelibus sit periculum sacrilegii.

17. Induendi vestibus sæcularibus, si aliter vel transire ad loca eorum curæ commissa, vel in eis permanere non poterunt.

18. Recitandi rosarium vel alias preces, si breviarium secum deferre non poterunt, vel divinum officium, ob aliquod legitimum impedimentum recitare non valeant.

19. Dispensandi, quando expedire videbitur super usu carniùm, ovorum & lacticiniorum tempore jejuniorum, & præsertim quadragesimæ.

20. Communicandi has facultates in totum vel in parte, prout opus esse secundum ejus conscientiam judicaverit, Sacerdotibus idoneis in conversione animarum laborantibus, & præsertim tempore sui obitus, ut Sede vacante sit, qui possit supplere, donec Sedes apostolica certior facta, quod quamprimum fieri debet, per delegatos aut per unum ex eis alio modo provideat.

21. Et prædictæ facultates gratis & sine ulla mercede exerceantur & tantum concessæ intelligantur ad quinquennium.

22. Utendi eisdem facultatibus in civitate & diocesi N. tantum.

§. 2. Cum facultates illæ dentur Episcopis tantum ad quinquennium, & easdem per facultatem 20. communicare possint aliis Sacerdotibus, orta est dubitatio, an communicare possint usurpandas ad tempus longius quam quinquennium, de quo dubio videri possunt dicta l. 6. p. 2. n. 1598. Saltem Nuntius Apostolicus, cum facultates suas habeat pro tempore suæ Nuntiaturæ, potest illas, quæ communicabiles sunt, alicui communicare pro toto illo tempore.

§. 3. Initio cujusvis Pontificatus promulgatur Regula Cancellariæ, quæ ordinariè est 13.

vel 14. Item revocat quascunque facultates concessas quibusvis Patriarchis, Archi-Episcopis, Episcopis & aliis prelatiis & Personis, nec non Apostolicæ sedis Nuntiis, ac fructuum & proventuum Camere Apostolicæ debitorum collectoribus, de dispensando cum quibusvis personis super Matrimonio contracto vel contrahendo in gradu prohibito, ac super natalium & ætatis defectibus, & de incompatilibus Beneficiis ecclesiasticis insimul retinendis, nec non de Notariis publicis creandis, ac alias à præmissis officia ipsorum Nuntiorum & Collectorum directè non

concer-

concernentes quoad omnia, in quibus facultates ipse non sunt sortitæ effectum, etiamsi Nuntius ejusdem dicitæ sedis legatis de latere competens fuerit concessa facultas. Hinc dubitatum est anno 1700. cum novus esset Pontifex, an relatæ facultates Episcoporum & Nuntii Apostolici revocatæ essent, & interrogata Roma respondit, facultates illas, quæ à S. Oficio concessæ sunt, quales ordinariè sunt, quæ Nuntiis Apostolicis & Episcopis mittuntur, non revocari per illam Regulam, sed eas tantum, quæ ab antecessore Papa ipso immediatè concessæ erant.

- § 49. §. 4. Quamvis in facultate 22. Episcopi habeatur, *Utendi ejusdem facultatibus in civitate & diocesi N. tantum*; ita ut eis nullo modo uti possint extra fines præfatæ suæ diocesis, tamen eidem uti potest, v. g. Episcopus Monasteriensis pro Neostadio-Goddens, quamvis hic locus strictè non sit diocesis Monasteriensis. Ratio est, quia ipse est Episcopus vicinior, & pro spiritualibus ad eum recurrunt, ergo censetur eorum Episcopus, & ita judicârunt mecum anno 1702. tres Doctores: Qui tamen censuerunt Missionarios castrensis alicujus Legionis non posse ex vi facultatum ab Episcopo Monasteriensi concessarum, v. g. binare Missam in aliena diocesi legendam, sed videri possunt dicta l. 6. p. 2. n. 1518.
- § 50. §. 5. Circa facultatem 19. judicavit quidam vir doctissimus posse Episcopum à potiori dispensare etiam pro esu carniû diebus Veneris & sabbathi per annum.
- § 51. §. 6. Per facultatem absolutè dispensandi in Matrimoniis contractis, non possunt illi juvari, qui contraxerunt neglectis proclamationibus, secundum dicta n. 830. 835.

§. 7. Circa facultates relatas, tum Nuntii Apostolici, tum etiam Episcoporum, Pignat. tom. 7. consult. 53. docet seqq. 1. Facultates illæ, quæ non sunt restrictæ ad certas personas, valent pro absolutionibus & dispensationibus respectu quarumcunque personarum etiam peregrinarum & advenarum, etiam Regularium exemptarum, quamvis Superiores ignorarent vel inviti essent, ad eum modum, quo l. 6. p. 2. n. 1464. dictum est in anno Jubilæi. 2. Facultates illæ valent tantum in ordine ad forum conscientiæ. 3. Vi facultatis *absolvendi ab omnibus casibus Sedi apostolicæ reservatis, etiam in Bulla cæne Domini contentis*, non posset quis absolvi ab hæresi, nequidem in Jubilæo, & hoc etiam dicunt AA. quos retuli l. 6. p. 2. n. 1616. Quamvis aliqui cum *Tann.* contradicant, quantum ad Germaniam. 4. Quinquennium datum pro usu talis facultatis incipit currere à die acceptationis, pro quo refert n. 9. declarationem 13. Aug. 1670. emanatam: oppositum tamen tenendum est de Bulla Indulgentiarum, uti l. 6. p. 2. n. 525. dictum est.

Q. 112. *Quis Episcopus possit dispensare cum sponsis habentibus impedimentum.* R. §. 1. Si sponsa sit diocesis Colonienfis, & sponsus diocesis Trevirenfis, sintque consanguinei in 3. gradu, dubitatum est, an satis sit, ut dispensetur à Colonienfi Episcopo cum sponsa, vel an opus sit etiam à Trevirenfi dispensari cum sponso. Fundamentum dubitandi est ex *Gob. tr. 9. n. 589.* nam licet satis sit dispensari unum, quando uterque est subjectus eidem Episcopo, tamen si sint subjecti diversis, non videtur id sufficere, cum facultates dispensandi sint restrictæ ad proprios tantum

tum subditos. Nihilominus dicendum est cum
Nav. Henric. Sanchez. l. 3. d. 26. n. 6. satis esse alter-
 utrum è spontis ab uno ex illis Episcopis dispen-
 sari, quia dispensatio sponsæ reddit sponsam ha-
 bilem ad contrahendum cum suo consanguineo, tollitque ab ea consanguinitatem (mora-
 liter loquendo prout impeditivam Matrimo-
 nii) & facit tantumdem, ac si in ipsa physica
 non esset consanguinitas, debet enim dispen-
 satio sponsæ in ea aliquid operari, nihil autem
 aliud operatur, nisi hoc, ergo hoc ipso potest
 sponsus cum ea contrahere, jam enim non con-
 trahit cum consanguinea, sed veluti cum extra-
 nea. Ratio à priori est, quia impedimentum
 consanguinitatis non potest desinere in uno,
 quin hoc ipso etiam desinat in altero, idcirco
 per unam dispensationem indivisibiliter tollit-
 tur, uti indivisibiliter constat conjunctione san-
 guinis utriusque personæ, ad eum modum, quo
 sublata albedine ab uno pariete indivisibiliter
 tollitur similitudo cum altero pariete albo, im-
 possibile enim est sponsum esse consanguineum
 sponsæ, si sponsa desinat esse consanguinea spon-
 so, cum ista sint correlativa. Fundamentum
Gl. bati nihil evincit, quia singuli Episcopi dispen-
 sant tantum cum suo, & unius dispensatione
 posita hoc ipso cessat impedimentum etiam in
 altero, quia tollitur pars essentialis illius im-
 pedimenti.

Obij. Si Generalis Ordinis prohibuisset, ut
 duo ex diversis Monasteriis sint sibi focii in
 nere sine dispensatione, licet Abbas A. cum suo
 subdito dispensaret, non ideo posset hunc com-
 munitari subditus Abbatis B. nisi hic etiam dispenseret
 cum suo, ergo similiter in nostro casu. *sz. dispen-*
 satione

ritatem esse, quia sicuti prohibitio, ita etiam dispensatio ad simul proficiscendum sive ad comitandum, est divisibilis, hoc ipso enim, quod prohibeatur unus comitari, non ideo prohibetur alter, quia posset prohiberi unus, & non alter, similiter hoc ipso, quod vinculum prohibitionis tollatur ab uno, non ideo tollitur ab altero, quia uno absoluto posset alter manere prohibitus; è contrà impossibile est, tolli vel remanere consanguinitatem in uno, quin hoc ipso tollatur aut remaneat etiam in altero, quia nemo potest esse non consanguineus consanguineus, aut consanguineus non consanguineus. Deinde hoc ipso, quod Titia sit habilis ad ducendum Cajum, Cajus eam ducens, ducit habilem, ergo non impeditam, ergo nec ipse est inhabilis aut impeditus, cum inhabilitas aut impedimentum, quod hic deberet esse, necessariò semper includat duos inhabiles & impeditos, videlicet duos consanguineos aut duos affines, quales non sunt positá dispensatione unius. Aliud est, si sponsus & sponsa haberent alia impedimenta separabiliter impediencia, v. g. si uterque haberet simplex vel solenne votum castitatis, tum enim dispensato & habilitato uno, non ideo habilitaretur alter, quia votum sponsi, quod impedit, non includit votum sponsæ, nec sublato voto sponsi tollitur votum sponsæ, sed planè sunt divisa, potèstque sponsus manere voto obligatus, licèt sponsa sit soluta, & idem est in aliis similibus impediencia, secus in consanguinitate aut affinitate, uti dictum est. Ita mecum judicaverunt duo Doctores anno 1702.

§. 2. Cum vagis potest dispensare quivis 854.
Episcopus, cui se subjiciunt. Quod valet, quam-

Tom. VIII.

O o

vis

cor.
Idii
vix
viii

vis tantum unus eorum esset vagus, hoc enim, secundum jam dicta, dispensato per quemcumque Episcopum, cui se subijcit, concomitanter habilitatur etiam alter.

855. §. 3. Huc pertinet solutio sequentis casus: Titius Colonienfis imprægnatâ Colonia: Cajâ sibi in 3. gradu consanguineâ abit Treviros famulaturus, ubi ab Episcopo Trevirensi obtinet dispensationem contrahendi cum Caja. *Quæritur* 1. an Episcopus Trevirensis potuerit cum Titio dispensare. 2. Si Titius iverit Treviros animo obtinendi dispensationem, an hæc non sit subreptitia. 3. Si dispensatio valeat, an vitius obtentâ possit Titius redire Coloniam, & hîc copulari. *R. ad 1.* Titius volens famulando permanere Treviris per majorem anni partem, primo die acquirit quasi domicilium, sicque subditus illi Episcopo quoad Matrimonium, secundum dicta n. 722. hinc si in hoc impedimento possit ille Episcopus cum suis subditis dispensare, etiam potest cum Titio. *Ad 2.* Non obstat, si Titius eo animo iverit illuc secundum dicta n. 722. quia usus est jure suo, quod habebat ad acquirendum ibi quasi domicilium, quo acquisito potest uti favore. *Ad 3.* In ejusmodi indultis communiter habetur pro Matrimonii in tua tantum diœcesi contrahendis, hinc vitialis dispensationis non poterunt contrahere extra diœcesin Episcopi dispensantis. Quod si Episcopo absolutè detur potestas dispensandi pro Matrimoniis, Titius obtentâ Treviris dispensatione, poterit redire Coloniam, & hîc contrahere, dummodò ante contractum Matrimonium non dimiserit animum redeundi Treviros, & hîc, prout statuerat, per majorem anni partem

partem permanendi. Si autem Coloniæ redierit deserens animo & corpore illud quasi domicilium Trevirense, videtur non posse, quia dispensatio non manet moraliter afficiens illum, quando contrahit, non enim afficit, nisi subditum diocesis Trevirensis, tum autem non erit illius subditus. Si dicas, sublatum semel impedimentum non redire. R. Impedimentum est consanguinitas, quæ semper manet, & per dispensationem, quæ afficit subjectum, datur potestas contrahendi cum illa consanguinea, sicque tantum moraliter tollitur illud impedimentum consanguinitatis, quamdiu dispensatio illum afficit, si autem desinat esse subditus ante executam dispensationem, hæc non amplius moraliter afficit ipsum, neque in se, neque in aliquo suo effectu, ergo.

Q. 113. Quis dicatur pauper in ordine ad dispensationem 856.
matrimoniale. R. §. 1. Notant aliqui eum dici inopem, qui nihil habet; egenum, qui non habet vitæ necessaria; quis autem dicatur pauper est major difficultas, Barb. De off. Episc. alleg. 41. n. 24. ait: pauperes dicuntur, non solum mendicantes, sed etiam habentes congruam sustentationem, qui tamen attento statu personæ & dignitate videntur indigere. Pfafec. in praxi Episc. p. 2. c. 2. ait: dicitur pauper, qui ex annuo redditu non recipit ultra decentem sustentationem. Tuschus. v. Pauper. Concl. 160. ait: aut paupertas consideratur respectu certi actus, puta, quod solvatur Romæ certa quantitas, & qui non potest (intellige sine notabili incommodo) dicitur pauper: Aut loquimur de paupertate indefinitæ, & statuitur arbitrio Judicis. Addit: qui non habet tantum, quo vivat, dicitur pauper, vel quando non potest explere officium suum de suo: saltem omnes communiter fasentur illum esse canonicè pauperem;

perem, qui absque imminutione sui status non potest solvere Jura pro dispensatione obtinenda Româ. Gob. tr. 9. à n. 654. putat mulierem esse pauperem, quæ caret dote ad nubendum extra cognationem vel affinitatem viro paræ conditionis secum, è contrâ illum virum censerî pauperem, qui ob inopiam nequit reperire sibi uxorem paræ natalibus & dignitate. Addit, simpliciter loquendo illum censerî pauperem, qui non habet scuta 50., uti ait *Tuscius*. Et universim tradit *Gob.* eos in hac materia haberi pauperes, qui agriculturâ, opificio, arte etiam liberali, uti pharmacopœiâ se familiamque suam alunt.

357. §. 2. Quia deprehensum est quosdam titulo paupertatis usos esse, qui solvere potuissent Romæ compositiones & Jura Officialium, *Urb. Rom.* VIII. loco clausulæ, dummodo ipsi pauperes existant, voluit poni, dummodo ipsi pauperes & miserabiles existant, ac ex solo labore & industriâ tantum vivant, hinc *Corrad. l. 8. c. 5. n. 4.* notat per pauperes intelligi personas miserabiles, nec verificari paupertatem, nisi probetur etiam miserabilitas. Et n. 12. dicit: ille dicitur pauper, qui non habet in bonis 50. aureos; ille miserabilis, ad cuius commiserationem nos natura inclinât, circa quæ debet executor se extrajudicialiter informare. Addit n. 15. apponitur quod vivant ex labore & industriâ manuum tantum, quæ dictio adjicitur ad denotandum, quod oratores præter laborem & industriam manuum suarum nullo alio modo vivere possint, & sic per eam excluditur omnis alius modus vivendi, & ista omnia pluribus ibi declarat, ideoque aliquis Illustrissimus Nuntius Apostolicus anno 1694. Colo-

Colonix interrogatus declaravit ex nota sibi praxi Romanâ, solos eos Romæ pauperes haberi, qui tantum 80. scuta in redivibus annuis habent, ac de reliquo labore manuum vivere debent: Pro his verò partibus juxta potestatem seu facultates Nunciis & Episcopis concessas illos solos censerî pauperes, qui adeo pauperes & miserabiles sunt, ut Romanam Curiam adire non possint sine magno incommodo, hoc est, solvere non possint istic Jura pro pauperum dispensationibus taxata, v. g. 8. vel 10. scuta, aut etiam plura pro diversitate graduum & causarum in ejusmodi dispensationibus. *Krim.* à n. 292. post relatas aliorum opinioniones concludit eum dici *pauperem*, qui labore suo debet sibi victum quærere: eum *miserabilem*, qui tantum labore suo, & non alio modo sustentare se potest, putatque hoc adhuc esse verum, quamvis ex agello vel aliunde habeat aliquem modicum proventum, eò quòd censeat piam Matrem Ecclesiam cum tali misero homine nolle ridigiùs procedere. Addit etiam eos dici vivere labore & industriâ, qui non tantum labore corporis, sed etiam animi debent sibi victum quærere. Addunt *De Justis & Kerchne* n. 262. non tam attendendi, an immobilia habeant bona, sed quos proventus ex illis habeant deducto ære alieno, impensis, oneribus, si enim tam parum habeant, ut ideo ad vivendum cogantur laborare, censentur verè pauperes & miserabiles, nec tenentur bonum vendere, ut taxam solvant. Certum est autem non esse hîc canonicè pauperem, qui reipsa dives est & vivit labore manuum, quia cum non ex necessitate sic vivat, non est miserabilis, imò nec pauper.

- § 3. Putârunt aliqui illos posse hîc dici pauperes, qui adhuc sunt sub potestate parentum, nec in re habent bona aliqua, quamvis suo tempore expectent pinguem hæreditatem; sed contrâ est, nam si hoc valet, plerique filii Principum sunt pauperes vivente parente: Unde rectè dicit *Tuschus* suprâ concl. 161. *tales non esse omnino inanes sive pauperes, propter spem, quòd perveniant ad pinguiorem fortunam.*
- § 4. Si quis antea pauper, post signatam Romæ supplicam in forma commissoria ante executionem fieret dives, rectè dicit *Corradus* n. 30. talem non posse contrahere Matrimonium vi dispensationis obtentæ allegato titulo paupertatis: quia dispensatio respiciebat tempus, non tantùm, quo petebatur, sed etiam executioni daretur dispensatio, secundùm dicenda n. 903. debebat enim in eam inquirere exequens.
- § 5. *Gob.* n. 659. putavit sufficere, si unus sponsorum sit pauper, quamvis etiam in Rescripto ponatur, quòd sint pauperes, quia paupertas unius gravat etiam alterum, sed rectè contradicit *Corradus* à n. 2. Hinc utriusque paupertatem requiri allegat postea ipsemet *Gob.* n. 666. ex responso cujusdam periti in stylo Curia.
- § 6. Circa modum probandi paupertatem, edita est typis sequens Instructio, requisita ad conficiendas probationes circa paupertatem petentium dispensationes matrimoniales à S. Sede Apostolica.
1. Testimonium Parochi utriusque dispensandi praviò juramento non solùm ab ipso met subscriptum, sed etiam à Not. publico, & eccles. Curia servienti recognitum exprimens paupertatem dispensandorum his ferè verbis.

Forma testimonii Pastoris.

Ego NN. infra scriptus Parochus Ecclesie Parochialis S. N. Diocesis NN. medio juramento fidem facio NN. esse meum Parochianum, ac ejus genealogiam, in affinitate, sive consanguinitate esse infra scriptam.

Hic Parochus inserat genealogiam & immediatè sub eadem ponat.

Item medio juramento fidem facio pariter ego infra scriptus ut supra dictum, meum Parochianum esse pauperem & miserabilem, ita ut vivat propriâ industriâ, & labore tantum. In quorum fidem manu propriâ me subscripsi, & præsentibus figilli mei subimpressione firmavi. Actum N. die N. anno N.

(L. S.) NN. Parochus Eccl. NN. Dioc. NN. manu propriâ subscripsit.

Forma documenti Notarii recognoscentis manum Parochi.

Fidem facio Ego infra scriptus NN. Notarius publicus, quòd anno, & die infra nominatis coram me comparuerint NN. & medio juramento fidem fecerint subscriptionem, & sigillum prætaxtas esse manum propriam & sigillum R. D.N. Parochi Parochialis Ecclesie NN. Diocesis NN. causam scientiæ suæ allegantes, quomodo dictum Parochum scribentem, & sigillum & manum ejusdem sæpissime viderint. In quorum fidem præsentibus manu propriâ scripsi, subscripsi, & consueto Notariatus mei sigillo communivi. Actum N. anno N. die NN.

(L. S.) NN. Apostolicâ sive Cæsareâ auctoritate publicus & approbatus Notarius manu propriâ subscripsit.

Secundò. Examen duorum testium coram Ordina-

nor.
Idii
noix
viii

dinario, Archidiaconis, vel Vicariis Foraneis jurisdictionem ecclesiasticam exercentibus asserentium prævio pariter juramento paupertatem dispensandorum per infra-scriptas positiones, omiſſis aliis, quæ de Jure, ſive ſtylo ſunt faciendæ.

Tenor poſitionum..

1. *Primò.* Cujus nominis, cognominis, patriæ, ſtatûs, ætatis, quibus parentibus nati, & quam profeſſionem exercent ipſi Teſtes.
2. Cujus ætatis, patriæ, & quibus parentibus nati ſint ſupplicantes, ſi habent ipſorum notitiam.
3. Quamdiu habuerint notitiam ipſorum, quâ occasione & veram habeant familiaritatem & practicam continuam cum ipſis.
4. Utrum ſciant exercitium, ſive artem, quam unusquiſque ipſorum exercet, & quid poſſint lucrari.
5. Utrum ſciant bona, quæ poſſident, tam immobilia, quàm mobilia, cenſus, mercimonia, credita, animalia, aut alios effectus cuſcuſcumque generis, & valorem ipſorum.
6. Utrum ſciant & velint affirmare, quòd non poſſideant alia bona, & quomodo habeant illius certam notitiam.

Pro tertio. Teſtimonium Ordinarii aſſerentis paupertatem dispensandorum, in quo aſſermet coram ſe Teſtes hac de re præſtito antea juramento, examinatos fuiſſe, quòd idem teſtimonium non ſolum ab ipſomet Ordinario ſubſcribi debet, verum etiam à Notario in ſequentem, ſeu ſimilem formam.

Forma Teſtimonii Ordinarii.

Ego NN. infraſcriptus fidem facio omnibus & ſingulis quorum intereſt, & ad quos ſpectat.

NN.

NN. esse pauperes & miserabiles, & ex proprio labore, & industria tantum vivere, prout Nobis constat ex attestatione proprii Parochi amborum supplicantium, & ex depositionibus duorum vel plurium testium fide dignorum coram nobis examinatorum cum juramento servatâ formâ instructionis nuper ab Urbe transmissâ. In quorum fidem &c.

(L. S.)

Subscriptio.

Similem ferè Instructionem pro examine testium ex Decreto S. Congregationis die 21. Aug. 1670. emanatam refert *Genettus* in volumine 2. post Tract. De Matrimonio. Fit tamen sæpe, ut acquiescant Romæ, si solus Ordinarius de hac paupertate testetur; scio etiam solius Parochi testimonio, absque istis aliis sumptuosis formalitatibus datam esse fidem, quòd adesset vera paupertas, quamvis jam intelligam sine testimonio Ordinarii nihil Romæ obtineri.

Q. 114. An Nuntii Apostolici vel Episcopi in his partibus dispensare possint cum quibusvis pauperibus pro contrahendis Matrimoniis, si attingatur gradus secundus. R. §. 1. Facultas illorum constat his formalibus: Dispensandi in 3. & 4. simplici & mixto, cum pauperibus, in contrahendis; Unde ortum est dubium, an intelligatur gradus 3. mixtus etiam cum 2. an autem tantum mixtus cum 4. Episcopum & pariformiter Nuntium habere potestatem dispensandi in gradu 3. mixto cum 2. docent *Sanch.* l. 8. d. 24. n. 34. *Angelus* v. *Matrim.* *Tancredi* l. 8. d. 24. *Dubitabis* 2. *Bassæus* tom. 2. v. *Matrim.* n. 5. *Illf.* tr. 1. d. 3. n. 33. Rationem dant 1. quia tertius gradus hic solum præstat impedimentum, ut declaravit *Pius V.* in motu anno 1566. quem motum

O. o 5

tum

tum per privatas litteras ad Officiale Toletanum esse revocatum ab *Urbano VIII.* vult *Barbosa*, sed non credunt *Gob.* tr. 9. n. 619. & *Tamb.* l. 8. tr. 2. c. 9. §. 7. tum, quia *Urbanus* tantum recitative refert illa verba: *Nuptias ita contractas fuisse irritas & incestuosas*, prout suis litteris inferuerat dictus Officialis: quam interpretationem patiuntur illius verba grammaticaliter accepta: Quomodo enim *Urbanus* dicere posset incestuosas nuptias, quas nobilissimi conjuges secuti decreta *Pii V. Clementis VIII. Gregorii IX. Clementis VI.* & ipsum Jus commune, ut in Bulla testatur *Pius V.*, contraxerant, absque hoc, quod dispensationem petissent super gradu propinquiori? Et licet ad mentem *Barbosa* sic rescripisset *Urbanus*, hoc tamen Rescriptum non est receptum, *Gob.* loc. cit. & videtur potius error irrepsisse Ministrorum, *Tamb.* loc. cit.; maxime cum apud ipsum *Barbosam* contrarium adhuc ediderint post hoc Rescriptum *Pontius, Perez, Dicast.* 2. Quia tantum illius gradus habetur ratio, qui est remotior, *Cap. fin. De consanguin.*, quando enim duo consanguinei in gradu dispari distant, intelliguntur tantum distare inter se, quantum remotior distat à communi stipite, ergo sicut gradus remotior trahit ad se & imbibit proximior, quantum ad rationem magis distandi à primo stipite, ita eundem ad se trahet & imbibet, ut solius ejus ratio sit habenda in dispensatione. 3. *Ex Cap. Quod dilectio. De consanguin. deducitur* quidem, facultatem Legato concessam ad dispensandum in certo gradu intelligi, quando uterque gradus distat æqualiter à stipite, sed rationem dant Doctores sic intellectæ facultatis, quod in eo loco, sic haberet consuetudo, & ex dispen-

dispensatione oriretur scandalum, *Sanch.* supra. Contrarium autem tenent, ubi est contraria consuetudo, & ex dispensatione attento Jure non orietur scandalum. Quamvis autem in hac patria non sciatur esse contraria consuetudo; tamen non scitur etiam de consuetudine non dispensandi in dicto gradu mixto.

Nec obstat 1., Quod *Pius V.* requirat simul litteras declaratorias de gradu propinquiori: nam hæ declaratoriæ non sunt conditio, aliàs valor Matrimonii suspenderetur in utroque foro, donec conditio esset impleta, nec dispensatio antea sortiretur effectum, cujus oppositum patet ex verbis *Pii V.*, dicentis, etiamsi gradus propinquior non esset expressus, adeoque nullæ declaratoriæ super hoc datæ essent, tamen omnia acta, & dispensationes confectas super gradu remotiori, qui propinquiorem imbibit, minime posse subreptione aut intentionis defectu notari, & ita etiam notant *Sanch.* supra, *Gob.* n. 622. *Tamb.* §. 7. *Leand.* p. 2. tr. 9. disp. 24. *Bass.* supra: tantum ergo declaratoriæ istæ requiruntur, ut serviant pro foro externo, & occurratur scandalo eorum, qui propter dispensationem in gradu propinquiori non obtentam putarent Matrimonium esse nullum. Unde infert *Bass.*, si nullum scandali periculum immineret, nec res ad forum externum delata esset, non esse necessarium, ut declaratorias afferant: uti nec tum si impedimentum sit occultum, id est, etiam quando notum quidem est, sed palam creditur legitima dispensatio obtenta, quia tunc non est notum in ratione impedimenti, quod creditur per dispensationem sublatum, *Platelius* p. 5. n. 1184; aut si aliter obviari posset scandalo, exponendo

ex

ex motu Pii V. gradum proximiorum non officere, oratores absque mortali possunt negligere declaratorias, Pontius, Aversa, Tamb. à n. 6. Ordinarium tamen ex præcepto Pontificis præcipientis dictas declaratorias in ordine ad forum æternum, non potest absque illis dispensare sine peccato mortali, Tamb. & idem innuit Sanch. supra.

Nec obstat 2., quod Nuntius Apostolicus non practicer dispensationem in gradu mixto extertio & 2do: nam id potest esse, quia in Nuntiatarâ est consuetudo contraria, contra quam, si dispensandi facultate uteretur, posset oriri scandalum, hoc autem, non obest aliis habentibus facultatem dispensandi in gradu 3tio, Sanch. & alii.

Nec obstat 3. quod per Rescriptum, significatum sit Nuntio, quod ipse id non possit, non cum Jure communi, ut dicit Pius V. & ex decretis ipsius Pii V. Clementis VIII. & VI., uti & Gregorii IX. potens dispensare in remotiore, possit idem, si hic mixtus sit, cum propinquiori, eo quod hic dispensatione non indigeat, particulare Rescriptum missum ad Nuntium Apostolicum, non derogat Constitutioni generali, & ipsi Juri communi, cujus correctio vitanda est, quoad fieri potest, L. *Præcipimus*: Cod. De appellat. Castrop. t. 3. d. 5. p. 3. §. 3. Adde, quod Rescriptum particulare contra commune Jus non habeat effectum contra hoc, nisi illius mentionem faciat, L. *Rescripta* Cod. De precibus Imperatori offerendis: & tradit *Glossa* in Cap. *Nonnulli* De Rescriptis. Item *Abbas*, & plures alii, quia Rescriptum est particularis actus, qui non præsumitur factus cum tanta consideratione ad Jus commune oppositum. His non obstantibus,

§. 2. Oppositum est tenendum, nempe quòd 863.

nec Nuntius Apostolicus nec Episcopi in Germania possint dispensare in gradu tertio, si attingatur secundus. Ratio est 1. Quia cum hæc facultas non sit data per Jus commune vel per antiquas Constitutiones, sed sit specialis, quæ apud Episcopos singulis quinquenniis indiget renovari, non potest censi major vel alia, quam prout est mens S. Sedis hic & nunc concedentis, cujus etiam est interpretari suam mentem, si dubium occurrat. Jam verò certum est, quòd Nuntius Apostolicus in Germania habeat, quòd ad hoc; eandem prorsus facultatem, quam habent Episcopi: & etiam certum est, quòd Nuntius dispensare non possit, si sit gradus mixtus cum secundo, nam Roma sub annum 1690. declaravit hoc, uti agnoscit Nuntiatura, ideoque ab eo tempore non dispensat, si secundus gradus attingatur. Similiter certum est, quòd sub annum 1694. idem declaravit Roma interrogata nomine Illustrissimi de Anethan Suffraganei & Vicarii Generalis Coloniensis; & ideo ab eo tempore etiam hi non dispensant in isto gradu. Quod autem de Nuntio & Ordinario Coloniensi dictum est, valet de aliis Ordinariis in Germania similem facultatem habentibus, uti agnoscunt, & ideo non dispensant Vicarii Generales Trevirentis, Monasteriensis, Spirensis alique, Ratio autem est, quia declaratio non immutat, nec tollit, nec affert novum Jus, uti latè *Tuschus* litt. D. concl. 86. & seqq. sed tantum manifestat, quid ab initio fuerit in lege aut facultate, & quid etiamnum sit, quamvis fortè invincibiliter putatum sit aliud subesse, ergo eum declaratio dicat, *vi talis facultatis in eo casu dispensa-*

spensari non posse, nullus Ordinarius vi illius facultatis dispensare potest. Si id possent alii Ordinarii, esset fortè ratione consuetudinis apud ipsos, hoc non, quia consuetudo non iuvat, nisi prudenter præsumatur approbatio vel consensus Superioris, à quo debet esse facultas, qui consensus hìc prudenter præsumi non potest, quia Superior, cum interrogatur, semper contradicit. Ad opposita, patet ex dictis, obstat enim declaratio illius, qui facultatem istam concedit, qui potest hoc specialiter concedere uni, & non alteri, uti dicitur concessisse Internuntio Brunclensi, & fortè aliis, sed id non iuvat reliquos.

864. Q. 115. Quid dicendum sit, si unus sponsorum, in quibus petitur dispensatio à Nuntio vel Episcopo, sit catholicus. n. §. 1. Facultas quinta, quæ dari solet Nuntiis & Episcopis, relata n. 832. & 846. non distinguit, cujus fidei sint illi pauperes, cum quibus dispensatur in 3. & 4. gradu, hinc oritur est dubium, an dispensare possint pro contrahendis Matrimoniis, si horum unus sit catholicus & alter acatholicus. Ratio affirmandi eratur. 1. quia delegatio potestatis dispensandi in aliqua lege generaliter facta quoad personas sine illarum expressione, favorabilis est & latè interpretanda, uti tradit *Suar.* l. 6. de leg. c. 17. dicitur esse communem apud Canonistas & Legistas, concessa autem est hæc facultas generaliter absque expressione personarum, saltem ita, ut non excipiantur hæretici vel hæreticæ. 2. Matrimonium tale in his partibus potest esse licitum, & ei assistere Parochus, ergo poterit Episcopus in hoc, uti in aliis dispensare. 3. Si uterque fuisset acatholicus, & converterentur, possent dispensari, ergo sufficit alterutrum converti, vel esse catho-

catholicum, quia quando Parochus dicitur posse assistere vagis, secundum dicta n. 750. satis est alterutrum esse vagum, ergo similiter hic.

865.

§. 2. Alio tempore iterum propositum est illud ipsum dubium, & allata hæc causæ, ob quas lex ista humana prohibens dispensari cum acatholico, non videatur obligare in istis circumstantiis, nam 1. Sponsus acatholicus relinquet sponsam & liberis omnibus religionem liberam. 2. Permittet duas filias suas è priore Matrimonio educari catholicè. 3. Si sponsa intra breve tempus non ineat hoc Matrimonium, posthac non poterit nubere pari sibi. 4. Prudenter timeatur, ne sponsa comparens coram consistorio acatholico, quod suo modo dispensabit, transeat ad incestuosas nuptias, aut à fide deficiat. R. Rationes allatæ tantùm suadent licitum fore tale Matrimonium, si dispensetur; & causas esse, ut potestatem habens dispense, sed non persuadent definire impedimentum, aut fieri Nuntio vel Episcopo potestatem dispensandi. Itaque dicendum videtur ab his dispensari non posse, nisi iste acatholicus ante Matrimonium fiat catholicus, aut adsit causa rationabilis differendi, & simul sit certitudo moralis, quod causâ istâ rationabili differendi sublatâ acatholicus statim amplectatur fidem catholicam, ideoque censeatur jam moraliter esse conversus. Ratio est, quia in facultatibus illis sæpe expressè additur, cum pauperibus catholicis, fidei catholice Romane cultoribus &c. Et Papa plus non delegat, quàm ipse facere velit & soleat, nisi expressè addat, non solet autem aliter dispensare in tali casu, uti testantur Declarationes S. Congreg. apud Pignat. tom. 3. Consult. 63. Unde cum agatur de valore Sacramenti

menti ineundi, nec constat, quòd contraria opinio sit communiter recepta tanquam verè probabilis & conformis stylo Curie Romanæ, (quæ duo, secundùm dicta l. 1. n. 118. requiruntur, ut Ecclesia suppleat, si fortè opinio fallat) hinc censuimus praxin benignæ illius sententiæ, quòd dispensare possent, non esse licitam. An aliud per specialem aliam facultatem possint aliqui Episcopi, ignoro, attamen alicubi factum esse audiui. *Ad rationes in oppositum*, facilis est responsio, nam si posthac non nubat pari, casus est, qualem sæpe dat affinitas, quæ per accidens intervenit. Si apostaret, est ipsius malitia, quæ hic & nunc impediri non potest: itaque inducatur, ut Romæ dispensationem sollicitent, vel plura media adhibeantur pro conversione sponsi.

867. §. 3. Quod Matrimonium contractum attinet; Titius catholicus contraxerat cum Caja catholica in gradu utriusque ignoto affinitatis, petita est à *S. Penitentiaria* dispensatio; sed hæc negavit, nisi Caja prius fidem catholicam profiteretur: Caja constanter renuit, & Titius manebat in periculo proximo formalium peccatorum, fortè etiam defectionis à fide, *Queritur*, an Ordinarius in hoc casu necessitatis posset dispensare. Affirmavit Doctor aliquis; Obmovi, quòd Episcopus non possit etiam in casu necessitatis, nisi ex præsumpta concessione & conniventia Sedis Apostolicæ, ergo cum Sedes Apostolica expressè contradicat, & negaverit per *Penitentiariam*, Episcopus procedere non potest. Reposuit Sedem Apostolicam non omnia velle per *Penitentiariam*, sed sæpe per Pontificem ipsum, aut per alias Congregationes, præsumitur autem prudenter Pontificis consensus, si ex his causis roga-

rogaretur. Oppositum tenui, nam nec Pontifex solet dispensare cum catholico, nisi conjux acatholica convertatur: Itaque separet se Titius, donec Pontificis benignitatem efficacius implo-
raverit.

§. 4. Si conjuges acatholici & impediti post contractum Matrimonium convertantur, facultas 3. Nuntii Apostolici & Episcopi habet, quod dispensare possint etiam in 2. gradu, dummodo non attingatur 1. mus: attamen facultatem illam non habent quoad Matrimonia contrahenda, etiam si uterque sit acatholicus, cum de contrahendis non meminerit facultas, & ejusmodi facultates plus non afferunt, quam sonent. Quod si acatholici converti nolentes peterent Romæ dispensationem, eo fine, ut proles suæ apud catholicos censerentur legitimæ, quamvis digni non sint, qui Ecclesiæ benignitatem facile experiantur, cujus salubria monita temere contemunt, uti habet Trid. sess. 24. c. 5. De ref. Matr. tamen credo S. Sedem facilius cum illis se eousque submittentibus dispensaturam, & audivi aliquando factum esse, quia hoc sæpe ad conversionem prolium multum conferre potest istâ dispensatione gaudentium.

§. 5. Si conjuges acatholici conversi fuerint ante Matrimonium cum impedimento contractum, non ideo possunt dispensari, quia si catholici facti contraxerint, non dicitur dispensari cum hæreticis in Matrimonio contracto.

Q. 116. Quandoam impedimentum, aut aliquid aliud, circa quod dispensandum esset, censeatur publicum, notorium, occultum, deductum ad forum contentiosum. R. Debet hoc sciri, nam Nuntii & Episcopi possunt sæpe dispensare in impedimento

Tom. VIII.

P p

vel

vel delictis occultis, non autem in publicis. Et aliqua de publicitate dixi l. 3. p. 2. n. 1219. à n. 1656. & l. 4. n. 786. adhuc tamen addi debent sequentia:

370. §. 1. Si impedimentum vel crimen, ob quod invalidaretur Matrimonium, probari nequeat duobus saltem testibus, aut licet probari possit, si necdum sit probatum, non censetur adhuc publicum factum vel Jure; unde, si etiam non sit famâ publicum, censetur occultum: *Suar. Barb. Pias. in praxi Episc. p. 1. c. 1. n. 56. Tamb. De Sacram. l. 8. t. 2. c. 5. n. 17. Castrop. t. 3. d. 6. p. 25. §. 1. n. 9. Molin. De just. t. 3. d. 79. Nec obstat, quod sit violenta suspicio vel mullitatio e eo, quia adhuc posset aliquâ tergiversatione celari, & ut hic censetur publicum, debet à multis. *Scri. Sanch. l. 8. d. 34. n. 55. Tamb. supra, quamdiu enim aliquis non ideo laborat, publicâ infamiâ, tamdiu obviatur publico scandalo, adeoque censeri debet occultum, Henriq. Rodriq. Nav. in summa lat. c. 27. à n. 254. Suar. De cens. d. 41. f. 3. n. 6. Mol. supra n. 8. Azor l. 8. t. 1. c. 10. q. 9. Dummodo personæ, quibus est notum, sint infra decem, inquit *Pignat. tom. 6. c. 99. n. 8. & 9.***
371. §. 2. Ut impedimentum censetur publicum, non est satis, quod actus, per quem incurritur, sit publicus, sed etiam requiritur, ut publicum sit, talem actum esse impedimentum, uti à pari dixi de delicto l. 6. p. 2. n. 1657. tenetque etiam *Pignat. à n. 30.* Et ratio est, quia non queritur, an actus, ex quo oritur impedimentum, sit publicus vel occultus, sed queritur, an impedimentum sit publicum; quando autem qualitas afficit vocem, afficit hanc in sua ratione & formaliter, ergo si publicitas non afficit forma-

formaliter rationem impedimenti, non debet impedimentum dici publicum in ratione impedimenti, ergo manet simpliciter impedimentum occultum: *Nav. Sayr. Sa, Sanch. n. 56. Tamb. supra, Busenb. relatus l. 1. n. 707. Krim. n. 2342.*

§. 3. Si impedimentum etiam in ratione impedimenti fiat publicum post executam dispensationem, quam vis data fuerit ab illo, qui non poterat dispensare in impedimento publico, hoc non obstat valori dispensationis datae, quia hæc priore tempore, quo impedimentum erat occultum, fuit valida & sortita est effectum, ergo nunc invalidari non potest: hinc etiam ordinariè poterit Judex prudenter tum suppressere talem publicitatem, cum enim Matrimonium contractum invalidari non possit, ordinariè melius vitabitur scandalum omittendo actionem, quam admittendo frustraneam litem pro tentando divortio; ideòque notant etiam *Henriq. & Sanch. l. 3. d. 15. n. 13.* eum, qui pro foro interno per Breve *Penitentiarie* in occulto impedimento dispensatus est, non esse molestandum in foro externo: Si tamen impedimentum dictum esset publicum, posset ratio scandali postulare separationem, aut obtentionem talis dispensationis, quæ manifestari posset.

§. 4. Si impedimentum sit publicum in alio loco, sed occultum hic, ubi dispensatio petitur, nec detur periculum proximum, ut in hoc loco publicetur, aliqui affirmant, alii negant posse hic reputari occultum, utrique probabiliter, uti in pari dixi l. 6. p. 2. n. 1658. tenetque etiam *Piasc. supra cum illis, qui affirmant cense-ri hic occultum, quamvis cum aliis teneat Pignar. n. 29. Vide tamen dicenda n. 951.*

Pp 2

§. 5.

874. §. 5. Crimen, quod notū est solis complicibus, quamvis hi multi sint, censetur occultū, nam occultū est, quod probari non potest, sed per complices non potest probari, quia regulariter socii criminis in criminalibus non admittuntur ut testes, & licet admittantur in criminibus exceptis, tamen probationem non faciunt, uti habent Jura & AA. cum *Pignat. t. 6. conf. 99. à n. 27.*
875. §. 6. Si Ordinarius vel Parochus aliunde resciat impedimentum, & simul resciat dispensationem esse datam tantum pro foro interno, quamdiu hoc illis juridicè non denunciatur, possunt dissimulare & assistere, ac permittere, ut maneat in usu Matrimonii, quia manet occultum: è contrà, si impedimentum juridicè ipsis denunciatum sit, debent suspendere executionem, aut etiam prohibere usum Matrimonii, usque dum in foro externo probent se dispensatos, quia Judex imploratus non debet negare justitiam, *Sanch. Krim. n. 2363.*
876. §. 7. Quandonam aliquid dicatur esse deductum ad forum contentiosum, explicavi l. 6. p. 2. à n. 1659. Adde ex *Pignat tom. 6. conf. 99. seqq.*
1. Quamvis reus falsis probationibus & testibus se defenderit, & sic sit absolutus, delictum ejus non amplius censetur publicum.
 2. Id tenet, quamvis non sit absolutus definitivè tanquam innocens, sed tantum quasi suspensivè, si nempe absolvatur à processu, eò quòd non sit probatus culpabilis.
 3. Id tamen non tenet, si tantum sit relaxatus sub fidejussione de se suo tempore representando, tum enim necdum finitum est iudicium.
 4. Delictum clerici manet occultum, licet à Judice seculari in contumaciam fuerit condemnatus, & etiamsi occasione illius sententia

tentia nata sit ipsi infamia publica, non ideo est irregularis.

§. 8. Quando S. Pœnitentiaria in Rescripto ad- 877.
dit, dummodo omnino occultum sit, quod uterque ora-
torum in mortem dicti mariti machinatus sit, & planè
ignoretur, quod illius mors inde secuta sit, plus requi-
ritur ad occultum, uti colligitur ex particulis,
omnino occultum, & planè ignoretur, unde Ho-
stiens. J. Andr. Pignat. n. 11. dicunt tum requiri, ut
non sit famâ notum nec ullâ ratione probari
possit. Quandonam autem hæresis in ordine ad
facultatem absolvendi dicatur occulta, habet
Pignat. n. 12. & satis dixi l. 6. p. 2. à. num. 1649.
1656.

Q. 117. Quid notandum sit circa illos, quibus com- 878.
mittitur potestas dispensandi, vel dispensatio ipsa. R. §.
1. Potestas, quam Episcopi habent ex generali
vel tacita concessione dispensandi in legibus Pa-
pæ vel Conciliorum, censetur ordinaria, ideò-
que delegari potest, quia conceditur ratione Of-
ficii, & est perpetua, Gloss. in Cap. fin. De off. ordi-
din. Covarr. Suar. Sanch. Castrop. Krim. n. 2042.
2055. Docet etiam Gob. tr. 9. num. 701. Epi-
scopos in Germania solere subdelegare faculta-
tes etiam extraordinarias sibi concessas; & ideo
ex Cap. 3. De off. deleg. potest Episcopus causam
sibi à Sede Apostolica delegatam subdelegare
suo Vicario generali, fortè ideo, quod Papa de-
legans non attendat ad industriam personæ, uti
habet Dynus apud Gob. n. 702. vel quia delegatus
supremi Principis potest causam subdelegare se-
cundum Auctores n. 885. citandos. Si tamen in-
dustria hujus personæ, cui committitur, esset
electa, certum est non valere subdelegationem,
uti docent omnes cum Gob. n. 709. Quandonam

autem aliquis possit aliquid facere per alium, aut è contrà quando teneatur facere per seipsum, aut industria personæ censeatur requiri, fusè examinat *Sperell.* decis. 106. ex quo paucis noto seqq. 1. Regulariter, quod potest quis per seipsum, potest etiam per procuratorem, nisi lex vel Canon aliter statuat, L. 1. ff. De procur. Hinc potest juramentum, etiam fidelitatis, si Dominus feudi consentiat, fieri per alium habentem speciale mandatum: item solennis professio religiosa. Imò etiam si in terminis requireretur *proprium juramentum*, posset per alium fieri: attamen testis non potest per alium jurare, Cap. *Licet ex quadam*, De testibus. 2. Requiritur, ut quis aliquid per seipsum faciat in triplici negotio, vel ratione rei, uti in criminalibus: vel ratione personæ, si actio ponenda non conveniat alteri: vel quando electa est personalis industria: quorum cum nihil sit in professione fidei facienda à docentibus vel beneficiandis, probabilius videtur eam fieri posse per alium. 3. Ubi expressè vel tacitè est electa industria personæ, subdelegatio fieri non potest, L. *A Judice*, Cod. De judiciis, Cap. ult. De off. deleg. Hoc autem est, si dicatur, *personaliter exequaris*. Idem censent multi cum *Barbosa*, si dicatur, *super quo conscientiam tuam oneramus*, quod tamen multi negant, nisi dirigeretur ad personam cognitam & determinatam. Et similiter loquuntur multi de his verbis: *de tua prudentia & circumspectione plurimum confidentes*. Hæc tamen, proprio iudicio cognoscas & *desinas*, requirunt industriam personæ; uti & ille, *tu*, tu cognoscas duplicatio enim denotat personam. Quando in communi tantum aliquid committitur ratione officii, non censetur restrin-

stringi ad hanc personam, secundum dicta n. 492.

§. 2. Quando litteræ pro faciendâ dispensatione diriguntur ad Episcopum non factâ mentione Vicarii, vel ad Vicarium non factâ mentione Episcopi, ille solus, per se loquendo, potest dispensare, ad quem diriguntur, quamvis alius possit audire testes vel examen instituire; ratio est, quia Episcopus & Vicarius non faciunt unum tribunal in eis, quæ competunt extraordinariè & ex delegatione, unde si, v. g. Vicarius, ad quem directa erat dispensatio faciendâ, moriatur, antequam causam cœperit vel cœptam absolverit, debet perficere, non Episcopus sed successor Vicarii, *Sanch. Castrop. Tamb.* alique cum *Gob. n. 686. & 687.* & videri debent dicta l. 4. n. 252. ubi n. 247. notavi, quod quando aliqua delegatio vel expeditio Româ demandatur Officiali Episcopi, per hunc in his partibus intelligatur Vicarius in spiritualibus.

§. 3. Si Sedes alicubi vacet, ideoque dispensatio pro aliquo illi Episcopatu subjecto sit commissa Episcopo vicino, si hic non expediverit illam ante electionem novi Episcopi; putant *Tamb. & Gob. n. 688.* vicinum illum Episcopum non posse illam expedire electo jam novo Episcopo, quia *Trid. sess. 22. c. 5. de reform. Matr.* vult id fieri ab Ordinariis eorum, qui impetrarunt: sed nec poterit expedire novus Episcopus, cum nullam habeat commissionem: Alii tamen probabiliter putant vicinum illum Episcopum adhuc expedire posse, quia accepit commissionem absolutè, & non restrictam ad tempus, quo pergeret vacare Sedes.

§. 4. Dispensationes prius non sortiuntur effectum, quàm Ordinarii, ad quos remittuntur, 881.

ut ipsi dispensent, extrajudicialiter saltem cognoverint nullam intervenisse subreptionem, uti habet *Trid.* supra. Unde & *Gob.* n. 743. docet, quod in his impedimentis communiter non dispensetur à Papa Romæ, adeoque non possit contrahi Matrimonium, quamvis sciretur Rescriptum esse expeditum à Papa, quia committitur Ordinariis, ut veritate examinata ipsi hinc dispensent. Vide dicta l. 1. n. 815. & dicenda hic n. 903.

382. §. 5. Si alicui concedatur facultas dispensandi in omnibus gradibus, excepto primo, vi hujus facultatis non potest dispensare in primo gradu affinitatis, imprimis non in linea recta, si v. g. copulam habuerit cum matre vel filia illius, quam vult ducere, quia hæc dispensatio est difficilius, quam 2dus consanguinitatis, in quo pro foro etiam externo quandoque datae sunt dispensationes; in foro autem externo nunquam datae sunt dispensationes in 1mo gradu affinitatis in linea recta ex copula licita, uti dictum est n. 701. sed quandoque tantum ex illicita, adhuc tamen difficilius, quam in 2do consanguinitatis. Deinde nec in linea transversa, v. g. si peccarit cum sorore sponsæ, quia absolute excipitur 1mus gradus, sub quo continetur & consanguinitatis & affinitatis. *Nec refert*, quod majori concessio videatur minus concedi, & cui licet plus, liceat minus, majus autem sit dispensare in secundo consanguinitatis, quam in primo affinitatis in linea transversa & ex copula illicita, nam illa regula Juris tum tantum valet, quando illud minus continetur in majori tantquam pars in toto, vel species in genere, alias non, cæteroque in habens potestatem dispensandi in

in irregularitate ex homicidio voluntario, posset etiam in irregularitate, v. g. ex defectu lenitatis, cum hoc sit minus, nemo autem hoc diceret, ita cum aliis *Sanch. & Lugo in Resp. Mor. l. 1. dub. 39.*

§. 6. Si delegatus semel plenè & per definitivam functus sit officio suo, sive bene, sive malè, cessat ejus jurisdictio, *L. Paulus, L. Judex De re judic. Sanch. l. 8. d. 27. n. 39.* Excipit *Abb. cum Krim. n. 2423.* si ejus sententia ideo nulla esset, quia non observavit formam mandati, quia tum ipsa non est usus jurisdictione suâ. Et si Ordinarius esset, adhuc posset jure suo cognoscere de Matrimonio, *Sanch. Corrad. Krim. n. 2217.*

Q. 118. An Vicarius Episcopi possit idem, quod Episcopus, ac subdelegare facultates, quas habet ab Episcopo. 883.
 R. §. 1. Si facultates à Sede Apostolica concessæ Episcopo, immediatè communicatæ sint etiam Vicario, communiter dantur cum potestate delegandi, adeoque poterit Vicarius etiam delegare alteri, uti etiam eas delegare potest, quas habet Jure Ordinario. E contra si facultates immediatè concessæ soli Episcopo, ab hoc sint delegatæ Vicario, hic non potest subdelegare: neque Vicarius censetur facere unam personam vel tribunal cum Episcopo, nisi in eis, quæ competunt Episcopo ratione jurisdictionis ordinaria, quale quid non sunt facultates extraordinariae concessæ Episcopo, *Fagnanus & alii cum Laurentio, De Vicario q. 111. n. 2.* Et ita non potest Suffraganeus alteri Suffraganeo subdelegare, v. g. potestatem ordinandi extra tempora, specialiter Episcopo concessam à Sede Apostolica, *Laurentio. q. 116.* Estque idem de aliis similibus. Atamen notavi *l. 4. n. 1416. ex Sanch. & Lugo in Resp. Pp 5*

Resp. mor. l. 4. d. 42. posse Episcopum delegare suo Suffraganeo facultatem hoc modo: *delego tibi facultatem ad hoc, & quia tu non poteris subdelegare, etiam non do tibi potestatem subdelegandi aliquem; sed ego ipse immediate do facultatem vel jurisdictionem illi, quem tu judicaveris aptum & designaveris*: Similiter si peratur dispensatio non explicatis sufficienter circumstantiis, nec datâ sufficiente cognitione causæ, ille, qui habet potestatem dispensandi, sed non committendi alteri, potest sic rescribere: *dispensio, si preces veritate nitantur, cujus examen tibi committo; vel sic: si hoc vel illud ita sit, dispensio*. Et tum valebit dispensatio, si conditio fuerit impleta.

385. §. 2. Si Episcopus Vicario dederit facultatem his verbis: *plenam tibi & omnimodam damus facultatem omnia & singula per te ipsum vel alium, cui, dum te à civitate nostra abesse, aut aliis impediri contigerit, id remittendum duxeris, rite seduloque obeundi, perficiendi & exequendi &c.* Dubitatum est, an Vicarius ex vi hujus facultatis & commissionis possit remotioribus Parochis vel Missionariis in tali diœcesi, pro districtu suæ Parochiæ vel missionis generaliter subdelegare pro casibus in tribunali pœnitentiæ occurrentibus facultatem dispensandi in casibus Papalibus, qui ob circumstantias necessitatis & scandali fiunt Episcopales. Pro parte negativa est. 1. quòd aliqua horum, ut facultas dispensandi super irregularitate & suspensione secundum *Trid.* & communem cum *Barb. de off. Episc. alleg. 39. n. 10.* requirant speciale mandatum, ergo saltem ad illa subdeleganda non datur facultas. 2. *Barb. alleg. 32. n. 37. & Gob. tr. 10. n. 503.* docent Vicarium saltem non posse ejusmodi facultates subdelegare alteri

alteri generaliter, sed specialiter tantum, nempe delegando unum vel alterum casum in particulari. 3. Saltem non videntur ejusmodi facultates generaliter committi posse Missionariis, sed hi, quibus committitur, deberent esse cogniti & nominatim designari à Vicario; quia in ejusmodi commissionibus censetur eligi industria persona, quæ electio non fit per simplicem expressionem officii Missionariorum, sed persona debet esse in individuo nota & expressa. 4. Docet cum communi *Krm.* n. 2056. Vicarium Generalem Episcopi non posse vi Vicariatus commissi, sed tantum ex speciali delegatione dispensare in eis, in quibus potest Episcopus extraordinariè, v.g. pro casu urgentis necessitatis, quia quamvis talis facultas sit ordinaria Episcopo, non tamen Jure ordinario, sed tantum extraordinario. Pro parte affirmativa est 1. quia facultas Episcopi in prædictis casibus Papalibus non est delegata, sed simpliciter ex ordinaria potestate dispensant, cessante in eis casibus omni reservatione, uti habent *Sanch.* l. 2. d. 40. n. 3. 7. 14. *Paxford.* p. 2. l. 9. tit. 1. c. De dispensationibus n. 261. ergo similiter Vicarii, quæ enim his committuntur intuitu officii, ad illa habent jurisdictionem ordinariam tanquam annexam & accessoriam suo officio, uti citatis *Sanch. Sbroz. & Garc.* docent *Laym.* De jurisd. ordin. n. 105. *Leuren.* De Vicario q. 71. n. 2. q. 98. & seqq. q. 199. *Pirhing* l. 1. tit. 28. n. 40. his verbis: *Vicarius Generalis Episcopi habet jurisdictionem ordinariam, non tantum in iis causis, quæ ex generali officio Vicariatus ipsi competunt, & in generali mandato Vicariatus comprehenduntur, sed etiam in iis, quæ speciali commissione opus habent, modò vel in primâ commissione Vicariatus officio*

officio specialiter annectantur, vel tanquam Generalis Vicario seu intuitu officii Vicariatus postea per speciale mandatum committantur. Et hæc pluribus firmatur. 58. Consentit etiam Dript, quem citavit. 4. n. 249. similiter Lugo in Resp. mor. l. 1. dub. 46. n. 5. docet, quoad dispensationes & similia, quæ Jure ordinario potest Episcopus, idem posse Vicarium generalem, quia etiam hic habet jurisdictionem ordinariam. Conf. 1. nam illa jurisdictionis est ordinaria, quam confert lex, consuetudo vel Princeps ad negotiorum universitatem, uti ex Bart. & Panorm. probant Sanch. l. 3. d. 31. n. 1. 10. 31. Molina tom. 6. de just. tr. 5. d. 14. à n. 2. & approbat Lug. n. 4. docentque omnes passim cum Wiestner, l. 1. tit. 29. n. 20. talis autem hic est jurisdictionis Vicarii, ergo. Conf. 2. quia nomine Ordinarii venit etiam Vicarius Generalis, qui propriè etiam est Ordinarius, uti docent Gloss. aliique communiter cum Barb. De Off. Episc. Alleg. 32. n. 29. Garc. De Benef. p. 5. c. 8. nu. 41. Leuren. q. 69. Et quoties aliquid Episcopo conceditur, persona Vicarii eadem dispositione comprehensa videtur. Chock. & Sanch. l. 3. d. 7. n. 10. & d. 29. n. 15. & 16. ergo sicut Episcopus potest facultatem dispensandi delegare alteri, ita etiam Vicarius. 2. Vicarii generales secundum Lott. De re benef. l. 1. q. 28. n. 130. sunt socii Episcopi in administratione Episcopali & jurisdictione ordinaria, & sub nomine Episcopi ac diocesani comprehenduntur, si non specialiter excludantur, ideòque plura exercent, quæ in Trid. nullà facta Ordinariorum aut Vicariorum generalium mentione ipsis Episcopis demandantur, & ideo etiam Sperell. decis. 111. à n. 32. docet pro casibus in quibus Episcopus ex Papæ commissione ha-

bet potestatem dispensandi, eandem habere Vicarium generalem, si habeat mandatum speciale, & dispensationi faciendæ annexa fuerit causæ cognitio, ergo idem dicendum est circa omnes ejusmodi facultates non restrictas ad executionem solius Episcopi, præsertim cum ordinaria facultas sit favorabilis & latè interpretanda, *Paxjord. n. 254. Corrad. De disp. Apost. l. 1. c. 5. n. 11. 27.* 3. Episcopus in nostro casu dat Vicario suo facultatem omnia obeundi, perficiendi, exequendi per se vel alium, cui Vicarius committet, ergo si committat Missionariis, hi poterunt nomine Vicarii omnia peragere: docent enim AA. communiter cum *Leuren. De Vicario, q. 199. n. 4.* posse Vicarium etiam sine speciali mandato substituere sibi aliquos ad certos actus seu ad certam speciem actuum. 4. Necessitas videtur id postulare, quia aliàs vix, aut ne vix quidem juvabuntur pœnitentes, apud quos Missionarii hæere aut redire nequeunt, & pœnitentes, si ad alios remittantur, nescient, quos alloquantur, & interea manebunt in peccatis & periculo salutis.

6. *Respondeo.* Rationes pro parte affirmativa videntur quidem esse satis probabiles, quia tamen sæpe in istis agitur de valore Sacramenti, deberent meritò Episcopi, dum singulis quinquenniis petunt renovationem suarum facultatum, simul petere etiam Vicariis suis potestatem communicandi, cum hoc fit necessarium in tam vastis diocesisibus.

Q. 119. An Vicarius Generalis possit sine speciali mandato dispensare in illis, in quibus potest Episcopus, vel exequi illa, quæ committuntur Episcopo, aut contrà. R. Vicarium dispensare non posse sine speciali man-

mandato præter antea citatos docent *Garc. Felin.* & alii cum *Leur.* De vicario q. 119. quia dispensatio sonat gratiam & liberalitatem, quæ non videntur cadere sub generale mandatum: Oppositum ex dictis videtur probabile, uti tenent AA. plures apud *Sbroz.* De off. Vicarii l. 2. q. 35. n. 1. Hinc etiam *Sperell.* decis. 97. cum communi docet 1. Quando in Jurisdictionibus aliquid committitur Episcopo simpliciter, quasi per generalem commissionem, nomine Episcopi venit etiam Vicarius ejus generalis, etiam si speciali mandato Episcopi careat, nisi reperiatur expressè exclusus, aut materia officio Vicarii non conveniat. 2. Quando aliquid committitur Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ delegato, hoc non convenit Vicario ex vi generalis mandati, quia talem causam cognoscit Episcopus, non ut Episcopus, sed ut delegatus; & Episcopus generaliter constituendo Vicarium ea tantum committit, quæ sunt jurisdictionis ordinariæ, non autem delegatæ. 3. Potest tamen Episcopus etiam ad hoc specialiter deputare Vicarium, uti constat ex *Trid.* sess. 24. c. 6. nisi fortè electa esset industria personæ Episcopi, secundum dicta l. 4. n. 252. 4. Si aliquid committatur Vicario etiam sub nomine dignitatis suæ, non ideo potest se ingerere Episcopus, nisi ipsi committat Vicarius, quia in ejusmodi deputationibus non censentur facere idem tribunal. Et hoc docet etiam *Leur.* q. 195. & 299. cum communi. 5. Neque tamen potest se ingerere Episcopus, si quid committatur Episcopo vel Vicario, & Vicarius jam inceperit expeditionem. 6. Addit *Pignar.* tom. 1. consult. 342. ex declaratione 14. Nov. 1643. dicta, si Episcopus ob tenuitatem reddituum etiam de consensu *S. Congregationis* non habeat Vicarium, sed

sed per se faciat omnia, non posse exequi litteras Apostolicas ad Vicarium suæ diœcesis directas. Addit seqq. *Krim.* à n. 2213. citatis authoribus, 1. si executio demandetur Ordinario, potest exequi & Episcopus & Vicarius Generalis: item si sit in diœcesi nullius, potest Prælatas habens jurisdictionem quasi Episcopalem, non tamen ejus Vicarius. 2. Si demandetur Episcopo, non potest Vicarius; si Vicario, non potest Episcopus, quamvis Vicarius absit, deponatur, moriatur, quia in his eligitur industria personæ. 3. Si demandetur Vicario sub nomine Vicarii, etiamsi postpositum sit nomen ejus proprium, v. g. *Vicario Coloniensi, Marco Antonio*, poterit exequi successor in Vicariatu, quia demandatio est realis. Si sub præposito nomine proprio Vicarii, v. g. *Marco Antonio Vicario Coloniensi*, solus ipse poterit exequi, etiam amotus ab officio, quia est demandatio personalis. 4. Potest delegatus alteri fide digno committere informationem verificandorum & receptionem testium. Denique notandum posse Episcopum substituere sibi plures Vicarios, *Corrad. l. 7. c. 4. n. 46.*

Q. 120. *Quid possint quoad matrimonialia Archidiaconi*: R. In Archi-Diœcesi Coloniensi sunt quatuor Archidiaconatus majores, quos habent Præpositi, Coloniensis in metropolitana, Bonnenfis, Xantensis, Sufatensis. Hi Archidiaconi putârunt se præter multa alia jus habere, 1. Dispensandi in proclamationibus matrimonialibus. 2. Assistendi aut licentiam concedendi ad assistendum Matrimoniis, cuicumque presbytero sine licentia Parochi. 3. Dandi licentiam ad Matrimonium contrahendum in Oratoriis vel domibus privatis. Contradixerunt Archi-Episcopi, *Ferdinandus* in Synodo anni 1612. & per Edictum

Edictum 17. Dec. 1619. ac iterum 1645. Maximilianus in Synodo 1662. & per Edictum 22. Junii 1663. ac iterum 18. Nov. 1675. Josephus Clemens 3. Aprilis 1691. qui etiam publicavit emanatam à S. Congregatione declarationem circa ista, quam confirmavit Papa, prout sequitur.

ALEXANDER PAPA. VIII.

AD futuram rei memoriam aliàs emanavit à Congregatione tunc existentium S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum Decretum tenoris qui sequitur, videlicet, Colonienſis Jurisdictionis Propositus 14. Novembris 1676. dubiis infra scribendis, resolutio dilata fuit, prætendentiſus Archidiaconi Jurisdictionem Sacre Congregationis declinantibus, habito autem recurſu ad Signaturam Sanctiſſimi, reſcriptum fuit, causam cognoſcendam in Sacra Congregatione cum voto Rote, ab hac emanavit sub diebus 17. Aprilis 1679. & 29. Martii 1680. votum, conſtare de bono jure, etiam ad effectum maintenanceſus Archiepiscopi Electoris Colonienſis, prout ex Decisionibus, quæ dantur. Proinde nunc Promotor Electoralis, citatâ parte supplicat declarari. Primi. An Archidiaconi eorumve Officiales poſſint diſpenſare in una, aut omnibus denunciacionibus matrimonialibus. 2. An poſſint aſſiſtere aut licentiam concedere aſſiſtendi matrimonii cuicumque Presbytero sine licentia Parochi, aut eo reluctante. 3. An item poſſint licentiam dare contrahendi in Oratoris, domibus privatis, Capellis ruralibus, aut in Ecclesiis clausis. Die 27. Julii 1680. Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum respondit negative in omnibus. J. Cardinalis Columna Præfectus. Loco † Significat A. Altonitus S. C. C. Secretarius. Cùm autem sicut dilectus Filius JOSEPHUS CLEMENS ex Ducibus Bavariæ electus Colonien. S. R. Imperii Princeps

Electo Nobis nuper expom fecit, ipse Decretum huiusmodi quod firmitus subsistat, Apostolica confirmationis nostre patrocinio communitari plurimum desideret. Nos ipsam JOSEPHUM CLEMENTEM specialibus favoribus & gratis prosequi volentes, & à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris & poenis à jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodo libet inmodatus existit, ad effectum præsentium duntaxat consequendum harum serie absolventes, & absolutum fore censentes supplicationibus ejus nomine nobis super hoc humiliter porrectis, Decretum præinsertum Autoritate Apostolica præsentium tenore approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjuicimus, salvâ tamen semper in præmissis autoritate Congregationis eorundem Cardinalium, decernentes ipsas præsentis litteras semper firmas validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere & ab illis, ad quos spectat, & spectabit in futurum inviolabiliter observari, sicque in præmissis per quoscunque Judices Ordinarios & Delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores judicari, & definituri debere, ac irritum & inane, si secus super his à quocunque quavis autoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die VIII. Aprilis M. DC. XC. Pontificatus Nostri Anno primo.

(L. S.

I. F. Card. Alb.

Q. 121. Quid capitulum sede vacante possit quoad matrimonialia. R. S. 1. Potest per Vicarium suum Capitularem dispensare, uti Jure ordinario poterat Episcopus, nam Capitulum representat defun-

Tom. VIII

Q9

defun-

defuncti personam, & succedit in omnibus (exceptis casibus Jure expressis) quæ sunt jurisdictionis ordinariæ, etiam voluntariæ; ad ordinariam autem jurisdictionem spectat hæc potestas dispensandi, *Abb. Nav. Senis, Garc. Zerol. Barb. Pont. & alii*, quos referunt & sequuntur, *Sperell. decis. 111. à n. 38. Leur. De Vicario q. 479. 563.* Quod plerique extendunt etiam ad facultates à *Trid.* commissas Episcopis, uti *sess. 24. c. 6.* dispensandi in irregularitate occulta ex delicto, sed de hoc postea, l. 7. quando de irregularitate. *Dixi*, per Vicarium suum capitularem, nam Capitulum per seipsum jam non potest, nisi primis octo diebus, uti *insinuavi l. 4. n. 2266.* & cum communi notat *Leuren. De Vicario q. 467. 540. 546. 644.* quamvis q. 567. notet Capitulum posse sibi aliqua gratiosa reservare.

889. §. 2. *San. h. l. 8. d. 27. à n. 32.* putat Vicarium capitularem sede vacante posse exequi dispensationem matrimonialem Episcopo defuncto aut ejus Vicario commissam, quia succedit in dignitate Vicarii Episcopi, & dici potest Episcopi Vicarius. Oppositum probabilius tenent cum aliis *Covarr. Garc. Rosa, Sperell. decis. 31. n. 2. Leuren. De Vicario q. 197. & 587.* quia Capitulum succedit Episcopo tantum in jurisdictione ordinaria, non autem in delegata, qualis hæc est, & ideo stylus Curiaæ habet, ut sede vacante executio dispensationum vel similium gratiarum non dirigatur ad Vicarium capitularem, sed ad vicinum Episcopum, de quo dixi n. 880. Et Vicarium capitularem non esse nec dici Vicarium Episcopi habet communis cum *Leur. q. 562.* non enim gerit vices Episcopi, sed Capituli, à quo solo jurisdictionem habet. Et ex eodem fundamento docet cum

cum aliis *Sperell.* contra alios, Vicarium capitulare non posse cognoscere causas, v. g. confugientium ad ecclesiam, vel ex illa extractorum, quia hæc facultas competit Episcopis, eorumque Vicariis Jure extraordinario. Docent tamen *Rosa, Sperell.* suprà n. 13. & iterum decis. 85. n. 1. cum aliis apud *Leur.* q. 197. & iterum q. 298. n. 4. contra alios, si executio sit demandata Vicario Episcopi sub nomine dignitatis, cum, qui post istum fit Vicarius Episcopi, posse exequi, quia licet Vicarius propriè non dicatur habere successorem, tamen habet consuetudo, ut hoc fiat.

§. 3. Etiam potest Capitulum sede vacante 890. per Vicarium suum assistere Matrimoniis, aut alteri dare licentiam assistendi, quia tum venit nomine Ordinarii, *Sanch. Côn. Barb. Dian. Leuren.* q. 487. 583.

Q. 122. Quid notandum sit circa potestatem Regula- 891. rium in ordine ad dispensandum circa conjuges vel Matrimonia. R. §. 1. Privilegium, quod habent Mendicantes ad dispensandum cum licentia Provincialium in petitione debiti pro conjugibus incestuosis vel adulteris vel ligatis voto castitatis, docent *Quintanadv. & Gob. tr. 9. n. 732.* contra *Bassetum* esse bullatum; & quoad illos, qui contraxerunt cum voto absoluto castitatis, docent *Castrop. d. 4. p. 2. §. 1. n. 19. & Krim. n. 2060.* posse Confessarios Societatis ex licentia Provincialis dispensare ad petendum debitum; sed quoad ista omnia videri debent dicta l. 6. p. 2. n. 1588, 1589. Notant præterea aliqui privilegium datum à *Julio II.* dispensandi saltem cum incestuosis per Mendicantes à Provincialibus deputatos existentes in domibus & ecclesiis suis, esse quidem

dem vivæ vocis, attamen subscriptum à maximo Pœnitentiaro, Officiali Papæ; Urbanum VIII. autem per Bullam *Aliàs felicis recordationis*, datam 2. Aprilis 1635. declarasse, quòd revocando vivæ vocis oracula etiam manu Cardinalis signata, non intellexisset signata ab illis Officialibus, quibus ratione muneris fides haberi deberet de fide talis oraculi, & tale esse præsens privilegium: quòd tamen extendi non debeat ad impeditos cognatione spirituali, vel voto castitatis, cum de his non fiat mentio: Et conjugatos superveniente impedimento cognationis spiritualis non posse dispensari à Mendicantibus in petitione debiti; fatentur *Sanch. l. 8. d. 16. n. 9. & Kram. supra.*

§ 2. Vix tenuiter probabile est, adeoque non licet sequi in praxi opinionem illam, quòd Regulares vi cujusdam privilegii à *Leone X.* Augustinianis concessi possint dispensare in primo gradu post Matrimonium contractum, aut in aliis impedimentis dirimentibus, eodem modo, quo Episcopi, uti contra recentiore aliquem pluribus probat *Card. in 2. crisi, diff. 2. à n. 379.* Et ideo etiam *Gob. tr. 9. n. 720.* docet privilegium, quod iisdem Augustinianis dicitur esse concessum dispensandi in impedimento affinitatis etiam in primo gradu, esse dubium; addit tamen posse in necessitate aliquem Mendicantem sub dubio dispensare, donec aliunde obtinuerit certam dispensationem; quia in necessitate licitum est uti sententiâ probabili, quando tutior usurpari non potest, uti dixi l. 6. p. 1. n. 110. De cetero ista servire non possunt Confessariis Societatis JESU, cum in Comp. privilegiorum non legantur esse recepta.

§. 3. Carmelitæ Discalceati dispensant in re-
gno Persarum cum neophytis quoad omnia im-
pedimenta consanguinitatis & affinitatis : item
Capucini Missionarii in Helvetia circa eos , qui,
ubi *Trid.* est receptum , contraxerunt clandesti-
nè , vel cum impedimento criminis ignorantes
illud , vel in 4to gradu consanguinitatis aut af-
finitatis. Item *Pignat.* tom. 6. conf. 16. n. 3. ait,
Die 7. Oct. 1682. *Innoc. XI.* concessit facultatem Præfe-
cto Missionis Brasiliæ Ordinis Capuccinorum dispensandi
super impedimento in 1. gradu affinitatis ex copula illi-
cita in foro conscientie , illamque communicandi ; hæc
tamen omnia non communicantur nobis , uti
notat etiam *Gob.* n. 725. Attamen in Bulla , *Licet*
debitum, anno 1549. inter litt. apost. in nova im-
pressione Instituti pag. 14. concedit *Paulus III.*
Generali Societatis , ut , cum aliquos ex fratribus seu
sociis Societatis in Saracenorum & Paganorum , aliorum-
que infidelium terras & provincias alias remotissimas , à
quibus non potest adiri Sedes Apostolica , miserit , possit
eis autoritate nostrâ facultatem concedere , ut cum iis ,
qui ab infidelitate convertentur tantum , & in locis re-
motissimis , qui prius in gradibus non licitis , tamen lege
divina non prohibitis Matrimonia contraxerant , ut iis
eisdem manere possint , dispensare.

§. 4. Putat *Croufers* ad Cap. 7. Regulæ S. Franc. 894.
pag. 787. quod *Greg. XIII.* die 24. Aug. 1576. con-
cesserit PP. Societatis *JESU* in partibus ultra-
montanis , ut in eis locis , ubi *Trid.* receptum est,
& non servatum ab aliquibus , qui induci non
possint , ut iterum contrahant servatâ formâ *Tri-*
dentini , possint dicti PP. eos absolvere , & dispen-
sare in foro conscientie , ut rursus secretò inter
se contrahant non servatâ *Tridi* formâ , & hoc
privilegium dicit haberi in appendice ad litt.

Apostel. pro Societate JESU. Sed cum *Verpigi* dico me hoc in nullo alio invenisse, nec reperitur in Compendio privil. neque in nova editione Instituti invenio ullam appendicem ad lit. apost. Hinc standum sententiâ communi, quod omnino tum necesse sit iterum contrahere coram Parocho & testibus, quia forma Concilii nunquam est servata.

§ 95. §. 5. Docent *Quintanadv. tr. 9. singul. 11. & Gob. tr. 10. n. 632.* posse Mendicantes, ubi privilegium habent dispensandi, id facere extra Sacramentum, etiam cum absentibus, ideoque ait *Gob. n. 604.* si Parochus scribat Confessario Religioso habenti potestatem, *pero, ut dispenset cum Titio in petitione debiti, & Confessarius rescribat, dispenset, si causa subsit, fore satis:* sed *Averf. q. 19. f. 3.* in hoc ultimo contradicit, quamvis cum *Portel & Dian. p. 3. t. 2. R. 14.* admittat posse ab ipso Religioso per Provincialem deputato fieri extra sacramentalem confessionem. Possit autem Episcopos cum taliter impeditis etiam post Matrimonium tantum ratum, & intra primum gradum dispensare ad petendum debitum, habet communissima cum *Averf.* supra contra *Covarr. & alios*, quamvis enim id iure scripto non concedatur, tamen ita habet consuetudo & praxis, quam Pontifices ignorare non possunt.

§ 96. Q. 123. *An aliquis dispensans sine potestate dispensandi aliquando dispenset valide: & quando sciens factus, incurrat aliquam penam Ecclesiasticam.* R. §. 1. Secundum dicta l. 6. p. 1. à n. 112. & hic n. 84. si quis habens titulum coloratum per errorem communem facti putetur habere jurisdictionem & potestatem, quam tamen non habet, & quam

quamvis sciat se eam non habere, attamen Ecclesia supplet, ubi potest, propter utilitatem communem; quod præter AA. ibi citatos egregie deducit *Sperell. decif. 30. & 31. n. 10.*

§. 2. Quamvis graviter peccet, qui sciens se carere potestate, temere dispensat, attamen non inveni pœnam aut censuram à Jure annexam esse isti temeritati. Bulla cœnæ excommunicat quidem usurpantes jurisdictionem Papalem, sed videtur loqui vel de jurisdictione rerum temporalium, vel si eam aliquis sibi vellet attribuere excluso Papâ, aut planè independenter ab illo.

Q. 124. *Quid unversim notandum sit circa causas dispensandi.* R. Ante omnia supponendum est cum *Trid. sess. 25, De ref. c. 18. sicut publicè expedit legi vinculum quandoque relaxare, ita ex causa & cum defectu esse faciendum.* Et generatim de omnibus causis dispensandi, dixi à n. 819. Inter causas autem speciales est *angustia loci*, id est, si in loco originis, vel ut alii volunt, etiam domicilii tui sit defectus personæ non impeditæ, aut æqualis, aut tibi aptæ ad Matrimonium, durum enim est, præsertim fœminæ, deserere locum originis aut stabiliti domicilii, aut cogi ad contrahendum cum impari, vel sibi non apto, uti pluribus explicant *Gob. tr. 9. à n. 644. & Krim. à num. 2071.* notans angustiam loci allegari etiam pro viro. Nec illi causæ obest posse haberi parem in locis vicinis, *Sanch. l. 8. d. 19. n. 13.*

§. 2. Inter causas dispensandi in gradibus consanguinitatis & affinitatis est etiam, si puella sit superadulta, id est, excedens 24. annum, & hactenus non potuerit nec adhuc possit invenire alium sponsum paris conditionis: hinc in his partibus dispensavit aliquis Episcopus, quia

Q 9 4

puella

puella similis erat 32. annorum. Similiter dispensavit Nuntiatura, quia puella sine proco excesserat 24. annum, & si excedat annum 25. recipitur hæc causa etiam in gradibus propinquioribus. In his tamen partibus aliqui plus requirunt, quia puellæ non solent ita mature nubere, nec tantus hic est ardor concupiscentiæ debetque puella non esse vidua.

900. §. 3. Plures causas speciales Romæ admittit solitas pro dispensatione in impedimentis cuiuscunque cognationis, affinitatis, publicæ honestatis, criminis &c. enumerat Pignat. tom. 7. consult. 22. à n. 19. & sunt 1. *ob angustiam loci*, de qua jam dictum. 2. *Propter dotis incompetentiam*, si puella sub conditione, si huic nubat, ab aliquo acceptura sit dotem, quam aliàs non haberet. 3. *Pro indotata*, si hic sponsus, & non alius velit illam indotatam ducere & alere. 4. *Propter eam*, de qua etiam est dictum. 5. *Propter inimicitias*, si per hoc Matrimonium pacandæ sunt inimicitias inter parentes, consanguineos, familias. 6. *Ad componendos lites*, si nempe aliunde ortæ interventu hujus Matrimonii sint componendæ. 7. *Propter heresim*, si istis locis multi heretici sunt, ipsi autem sint catholici, & quia animi non possunt inspici, periculum sit, ne forte nubat alicui non probatæ fidei. 8. *Ad evitanda scandala*, si ex fragilitate se cognoverint, vel ob nimiam familiaritatem de hoc sit sermo vel suspicio vulgi, ita ut si huic non nubat, manifeste sit infamata vel innupta: & ordinariè non dispensatur in forma pauperum, nisi adfuerit hæc causa. Causas propter componendas lites & ob nimiam familiaritatem justas esse ad dispensandum etiam in primo gradu affinitatis iterum probat

probat Pignat. tom. 8. consult. 101. & similes causas pro hoc sufficientes refert etiam consult. 106. Castrop. & Krim. n. 2100. addunt causam, periculum patiendi gravem jacturam bonorum, quæ possidet, vel ad quæ jus possidendi habet; nam causa pietatis est succurrere sic periclitanti. Addit Krim. n. 2102. excellentiam meritorum, quæ majores vel parentes, vel qui pro eis intercedunt, præstiterunt Ecclesiæ. Accedunt apud eundem n. 2103. conservatio alicujus magnæ familiae, vel etiam divitiarum in eadem familia, quia Reip. interest locupletes familias catholicas conservari.

§. 4. Dispensatio obtenta ex falsis causis nihil operatur, secundum dicta l. 1. n. 802. Et idem est, si sit subreptitia vel obreptitia, etiam per errorem alienum, nam non valebit secundum illam partem, in qua deficit, uti pluribus explicatum est l. 1. à n. 806. Quando nam autem, & an omnes causæ finales verificari debeant; item, quid dicendum sit, si in nomine vel diœcesi erretur, si per errorem substituta sit alia causa falsa &c. dixi ibidem à n. 808. Quid in casu subreptionis operetur clausula, *muto proprio*, dixi ibid. n. 814. & n. 812. ibidem dixi posse esse talem parvitatem materiæ in asserto falso, vel non expresso vero, ut non ideo vitietur dispensatio. Quòd si Orator fideliter proposuerit causam suam, quam dispensans bonâ fide putaverit esse sufficientem, si reipsa non sufficiebat, Sanch. l. 8. d. 17. n. 8. *Wiestn.* & *Kerchne* n. 233. absolute dicunt valere: quod videtur verum, si Papa ipse dispenseret in impedimento, in quo etiam sine causa valide dispensare potest secundum dicenda n. 934. E contra si dispenseretur ex potestate delegata, videtur

detur cum *Pontio & Castrop.* tenendum oppositum ob rationem n. 843. datam.

902. §. 5. Quando una causa non sufficit, possunt plures congeri, quia *singula, quæ non possunt, collecta juvant*, L. *Instrumento*, Cod. De probat. si autem causa finalis in Rescripto allegata non subsistat, quamvis revera adsit alia causa, quæ ceterò suffecisset, si allegata fuisset, executor non potest pergere, uti dicitur n. 986.

903. §. 6. Quando dispensatio est in forma gratiosa, & continet gratiam factam à Papa, sufficit, quando gratia fit, causam verificari, licet postea deficiat, *Pont. Castrop. Tamb. Gob. Wijn. Kerchne* n. 232. Quando autem est in forma commissoria, & tantum committitur gratia facienda in partibus, si repererit omnia esse, quæ requiruntur, necesse est, & sufficit narrata verificari tempore executionis, quamvis tempore data non fuissent vera, *Garc. Corrad. Krim.* n. 207. Et universaliter, si causa finalis cesset, antequam dispensatio sit actu applicata, non valet: si autem cesset post factam applicationem, quamvis necdum sit executata, valet, v. g. Caja actu dispensata est ad Matrimonium contrahendum, quando voluit, cum consanguineo ob defectum dotis, si antequam contrahant, Caja accipiat improvisam hæreditatem, valet dispensatio, quia antequam acceptasset hæreditatem, dispensatio habuit primarium effectum suum, nempe sublationem impedimenti, quod semel sublatum causam non habet, cur redeat; *Suar. Salas, S. Rebuff. Mascard. Tiraq. Garc. Regim.* l. 31. c. 27. *Socin.* l. 8. d. 19. n. 28. *Corrad.* in praxi dispens. l. 7. n. 27. *Krim.* n. 2136.

904. §. 7. Si legislator sine causa, ideòque illicitè

dispensarit in sua lege, hac dispensatione utens non peccat, quia validè dispensatus est, nec tenetur facere, ut lex prohibens redeat, *Suar. Castrop. Krim. 2067.*

Q. 125. An aliquando sit obligatio petendi aut concedendi dispensationem, v. g. in subdiaconatu pro contrahendo Matrimonio: Casus est hic: Titius illustris prosapia & jam subdiaconus unicum fratrem morte inopinâ amittit, & nisi ipse per Matrimonium conseruet familiam, fiet 1. ut diversa bona prænobilia unâ cum subditis devolvantur ad Principem acatholicum, cum infallibili ruina multorum millium animarum seu in præsentî seu in futuro. 2. Ut ad eundem acatholicum pariter devolvatur dispositio de pluribus Beneficiis ecclesiasticis, quæ vel extinguentur, vel non bene administrabuntur. 3. Ut bona prænobilia, quæ familia Titii exspectat ab agnatis acatholicis, maneat apud acatholicos, adeoque spes certa plurimas animas ad veram fidem suo tempore adducendi, penitus evanescat. His positis & suppositis. *Queritur* 1. an ob causas allatas Titius non teneatur petere dispensationem in ordine ad contrahendum Matrimonium. 2. An Superior, à quo petenda, illam non possit licitè & utiliter concedere. 3. An Superior, si possit, non teneatur illam dispensationem concedere. *R.* ad 1. teneri; probatur ex communi doctrina apud *Valentiam* in 2. 2. d. 3. q. 4. pu. 3. post medium, ubi sic habet: *Quartò dico, si proximus sit in extrema necessitate spirituali, quilibet etiam privatus tenetur cum dispendio vitæ propriæ illi subvenire, si efficaciter possit.* Paulò post: *sed illustrabitur tota hæc doctrina magis, si illam accommodemus ad aliquos casus particulares, explicando præsertim, quando possit judi-*

judicari extrema necessitas spiritualis proximi. Primus casus est, si aliqui seducantur ab heretico concionatore, ita ut illi vincibiliter ignorent veritatem, atque adeo sint in peccato mortali, nec facile pateat alius aditus ad eos recte informandos: tum si ii indocti alioqui sint, qui non videantur per se posse dijudicare veritatem, omnino ceteri debent esse constituti in extrema necessitate spirituali, quare si quis utiliter & efficaciter possit subire illi etiam cum discrimine propriæ vitæ, id tenebitur facere ex charitate. Hucusque Valentia, & eadem habent Bonac. in 1. præcept. Decal. d. 3. q. 3. pu. 4. n. 5. Baldellus tom. 2. l. 2. d. 18. n. 15. Bassius tom. 1. v. Charitas, n. 21. Castrop. tr. 6. d. 1. pu. 9. n. 10. In nostro autem casu plurimi seducuntur à concionatoribus acatholicis, & dato quod vincibiliter, attamen per se non possunt dijudicare veritatem, utpote homines indocti, & nisi sub Dominium catholicum veniant, non facile dabitur aliter aditus ad illos informandos: Similiter illi, qui deficiente hærede catholico veniunt sub potestatem acatholicorum, adducuntur in similem necessitatem, & noster Titius potest, si non omnibus, saltem aliquibus efficaciter subvenire, lubeundo minus incommodum quam discrimen vitæ propriæ, si petita dispensatio ducat & suscite hæredem, ergo tenetur eam petere: Conf. 1. Nam honestum est omittere deserere statum perfectiorem pro bono spirituali proximi, Baldellus n. 14. citans Suar. & Vag. quia & hoc ipsum quandoque est debitum; pater relinquere debet ingressum Religionis, bene educet proles, filius debet deserere Religionem, ut succurrat parentibus etiam in necessitate corporali, Baldell. ibid. ex S. Th. 2. 2. q. 289. a. 6. ergo multò magis hic pro communi

tanta necessitate spirituali animarum. *Conf. 2.*
 nam Titius teneretur petere dispensationem, si
 ipse per votum castitatis esset in periculo salutis
 propter vim incontinentiæ, v. g. per malum
 habitum causatæ, ergo & nunc propter commu-
 ne periculum salutis alienæ tam manifestum.
Rz. ad 2. Superiorem utiliter & laudabiliter fa-
 cturum, si dispenset, nam si esset periculum so-
 lius Titii propter incontinentiam, laudabiliter
 & utiliter dispensaret, ergo multò magis nunc,
 ubi est necessitas communis. Addunt *Castrop. tr.*
3. d. 6. pu. 8. §. 2. n. 7. & Laym. l. 4. tr. 4. c. 8. n. 5.
 cum communi, convenire legislatori, ut omni-
 um necessitatibus subveniat, ergo multò magis,
 cum hic sit utilitas publica magna, urgensque
 necessitas spiritualis, argum. c. 1. De voto, *Sor. De*
just. q. 7. a. 3. Suar. De voto, c. 17. Sanchez. in conf.
l. 4. c. 45. Laym. supra, Castrop. n. 9. Rz. ad 3. Superiorem teneri hinc dispensare, ut colligitur par-
 tim ex hinc dictis *ad 1.* partim ex dictis *l. 3. p. 1. à*
n. 538. ubi dixi Superiorem aliquando teneri
 dispensare; & id etiam tenet *Sperell. decis. 111. à*
n. 5. Neque in tali circumstantia est periculum
 ullius scandali occasione talis dispensationis o-
 riturus, sed orietur potius ex denegatione, si nem-
 pe Ecclesia plaris faceret observationem unius
 voti particularis personæ, quam salutem æter-
 nam tot animarum sibi à Christo commissarum.

Q. 126. Quid notandum circa causam dispensandi 906.
in Subdiaconatu, propter periculum incontinentiæ. Rz.
§. 1. Huic malo frequenter occurri posset saltem
 antecedenter; nam vel factus est incontinens
 post susceptum Subdiaconatum, vel ante illum
 fuit incontinens. Si post, erit culpa ejus propter
 abun-

abundantiam cibi & potus, conversationes periculosas, inordinatam vitam &c. & per quas causas nata est incontinentia, per oppositas, si nimium inuenerata non sit, communiter potest corrigi, ac recuperari continentia, ad quod facere animo tentandum tenetur, licet subeunda sit non levis molestia & pugna contra carnem. Si ante Subdiaconatum fuerit incontinens, parentes plerumque habent culpam, qui ob fines humanos & bonum temporale familiarum hos vel illos è filiis destinant & metu reverentiali adducunt ad statum ecclesiasticum, parum solliciti, si ne hæc eorum vocatio necne; interim adolescentes non audent reluctari aut præterdere, quod sæpe advertunt, periculum incontinentiæ, sed pergunt, uti sibi fingunt, bonâ fide, etiam tracti commoditate pinguis præbendæ, ac cogitantes Deum vel tempus de reliquo profurum: unde providè sapienterque faceret Ecclesia, si adolescentes, maximè Nobiles, non admitteret ad Subdiaconatum, nisi præviâ oculo duanâ recollectione, in qua considerarent statum animæ suæ, inclinationes & habitus tum bonos tum malos, ac seriò perpenderent, ac coram Deo & in conscientia sua judicarent se in statu ecclesiastico facilius salvandos, quam in alio: ac ad eum finem certa media vitæ bene instituendæ sibi præfinirent: hæc recollectio ferviret etiam ad expianda peccata vitæ præteritæ, maximè cum jam cogitent statum novum inire, in quo peccata, quæ contra castitatem committuntur, habent distinctam speciem sacrilegii.

907. §. 2. Potest hæc causa esse justa, tum ut evitentur publica scandala alioqui probabiliter secutura, tum ut consulatur saluti hujus animæ alioqui

alioqui forsan contempturæ, si in profundum venerit, vel tandem agendæ in desperationem: hinc ad prudens arbitrium Superioris pertinet considerare circumstantias.

Q. 127. *Quomodo petenda Romæ dispensatio, § 908.*
quæ in supplica sit exprimendum. R. Præter illa, quæ ex *Busenb. retuli l. 1. n. 796.*, tumque etiam ibi addidi à n. 797. addenda sunt hæc seqq.

§. 1. Quando impedimentum est occultum, scribitur ad *S. Pœnitentiarum*, potestque scribi à quocunque & in quacunque lingua, neque hæc opus est ullis sumptibus: In supplica autem exponitur casus, circumstantiæ debitæ & causæ, item nomen illius, ad quem remitti debet Rescriptum, & civitas, ad quam debet dirigi, ut hæbet sequens instructio:

Instructio Parochorum, & Confessariorum pro casibus quorum absolutio, seu dispensatio à Sacra Pœnitentia Apostolica impetratur.

Cum sæpe sit experientia compertum, plurimos utriusque sexus Christi fideles, & precipuè in longinquis degentes, censurarum vinculis, votorum obligationibus, Matrimoniorum impedimentis, necnon irregularitatum, & casuum quoquo modo reservatorum ligaminibus astrictos ad Sanctam Sedem, ejusque Sacram Pœnitentiarum spectantibus irretitos, in illis lachrymosè persistere, & continuis conscientiæ agitationibus laboriosè perdurare, cuius mali causas ex similibus provenire innotuit.

Primò, eò quòd Parochi vel alii, ad quos hujusmodi Pœnitentes recurrere contingit, in Pagis aut locis ruralibus degunt, & viam modumque recurrenti ad præfatam Sacram Pœnitentiarum

I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
IX
X
XI
XII

riariam ignorant, nec aliquem hinc Romæ agnos-
cunt, ad quem supplicationes dirigant, unde
Pœnitentes perplexos dimittunt, quibus, cum
ad Ordinarium accedendi (fœminis præsertim)
verecundia, aut timor aditum intercludat, con-
siliū ulterius requirere nescientes, remedium
desperant, & in prædictis vinculis, obligatio-
nibus, impedimentis, inhabilitatibus, & casibus
reservatis, cum periculo damnationis infortu-
cunt.

Secundò evenit, quòd pœnitentes egenæ
cognitionem pro sollicitatione, & labore Agri-
tium Romæ commorantium, exolvere non vo-
lentes, inconsolati, ac conscientia motibus con-
cussi, in periculoso statu manere coguntur, &
fortè (quod pejus est) sibi persuadent, Sacra
Pœnitentiariæ Tribunal aliquid lucris pro litte-
ris prædictis recipere, cum re verâ Sacrae Pœni-
tentiariæ Ministri, nec aliquid quamvis mini-
mum, nec etiam sponte oblatum unquam reci-
pian, & gratis omnia exhibentes, singulos ad
se recurrentes, serenâ fronte complectantur.

Tertiò accidit etiam nonnunquam per in-
vertentiam exponentium, ut gratiæ juxta expo-
sita obtentæ, irritæ evadant, eò quia casus, &
circumstantias necessarias reticeant, unde fit
quòd litterarum executores, casu postea Pœni-
tentium examinato, rem aliter se habere, quam
expressum fuerat, comperiant, & gratias sub-
reptitias, aut obreptitias esse inveniunt, quare
pœnitentes confusi remanent, & spe novæ di-
spensationis se carere putantes, in prædictis vin-
culis, obligationibus &c. miserabiliter remanent.

Quare gratum Deo, & utile fidelibus futurum

esse speratur, si iste modus recurrenti ad ipsam Sacram Pœnitentiariam proponatur.

Confessores itaque, cum Pœnitentes vinculis præfatis irretitos ad se accedere contigerit, casuum qualitates, & præfatorum casuum circumstantias considerent, causasque dispensationum, aut commutationum exprimant, & caveant, ne quod occultum est, publicum faciant, præsertim impedimenta occulta Matrimoniorum, nam publica, vel ad publicum redacta, non pertinent ad Sacram Pœnitentiariam.

Et sic præfati Confessores, seu Pœnitentes poterunt casus præfatos cum dictis circumstantiis, & causis exponere, sive latino, sive quocumque alio idiomate propriæ regionis, nam Sacra Pœnitentiaria suos ex quacumque regione Pœnitentiariorum subordinatos habet, & exprimant insuper in fine expositionis casus, nomen, cognomen, cui sit à sacra Pœnitentiaria rescribendum, etiam si ipsum nomen, & cognomen sit fictitium. Itemque modum, per quem responsio secura dirigi possit, significando scilicet, vulgari nomine, oppidum, seu Civitatem, & Regionem, cum data mensis, & anni in hunc modum.

Intus incipiant Epistolam, seu supplicationem sic:

Eminentissime, & Reverendissime Domine,

N. Mulier emisit votum simplex castitatis, manet in periculo incontinentiæ, nisi nubat, supplicat sibi votum commutari ad effectum contrahendi Matrimonium.

Terminet Epistolam, seu supplicationem sic.

Dignetur Eminentia vestra rescribere ad N.

N. & exprimant nomen & cognomen, cui est rescribendum: Ad civitatem N. exprimendo nomen civitatis: Per Oppidum N. exprimendo

Tom. VIII.

Rr

vulgari

lor.
di
oix
VII

vulgari nomine, nomen Oppidi. Et dirigatur Breve, seu gratiam simplici Confessario, seu Confessario Magistro in Theologia, sive doctorum Doctore, sive Parocho, cui Pœnitens aperuit suam conscientiam, ne ipse Pœnitens, & præsertim fœminæ cogantur circumire pro executione gratiæ sacre Pœnitentiariæ.

Dirigant Epistolam seu supplicationem scribendo extra, seu à foris in hunc modum.

Eminentissimo & Reverendissimo Domino, Domino Cardinali Majori Pœnitentiariorum,

Roman.

Et si tradaverit responsio, Confessarii resistant, ne fortè sit deperdita, & nunquam desperant Pœnitentes.

Consultum autem est, ut Romæ sit aliquis qui dispensationem sollicitet, nam multitudine rerum moram causat, aut etiam quandoque oblivionem parit. Plura de Rescriptis à Pœnitentiaria addam à n. 951.

910. §. 2. Quando impedimentum est notorium & publicum, scribi debet ad Datariam seu Cancellariam, in qua dispensat Papa pro notoriis, pro foro etiam externo: servantur autem formæ eadem, quæ jam dicta sunt de litteris ad Pœnitentiariam, sed scribi debet ad aliquem alium qui Romæ tradat supplicam, urgeatque Rescriptum, & huc remittat. Scribitur autem etiam ad Datariam pro secundo gradu consanguinitatis, quamvis occulto, & in consanguinitate pro Matrimonio contrahendo, uti dicitur n. 907. Ubique autem petitur dispensatio pro Matrimonio contracto, semper exprimendum est an sit contractum servatâ formâ *Trid.*, in fac
Eccle
mat
§.
tari
falsu
rum
mot
806.
tiam
ctat
tud
n. 2
mur
bio,
caus
dum
tant
aliqu
211
quia
prin
fante
mar
ejus
§.
subst
spen
Idem
ceda
pres
n. 50
§.
in se
affin
tio e

Ecclesiæ, five præmissis vel dispensatis proclamationibus.

§. 3. In genere hic supponendum tum vitari dispensationem, si per obreptionem narretur falsum, vel per subreptionem taceatur verum, quorum alterutrum spectet ad causam finalem seu motivam dispensantis, secundum dicta l. 1. n. 806. Quod verum est, licet hoc per ignorantiam vel errorem factum sit, in istis enim spectat ad formam actus, ut Jus, stylus & consuetudo servata sint, uti pluribus explicat *Krim.* à n. 2109. Notavi etiam l. 1. n. 805. cum communi, quam etiam tenet *Krim.* à n. 2114. in dubio, an aliquid additum vel omissum spectet ad causam finalem, an ad impulsivam, præsumendum esse potius, quod spectet ad impulsivam tantum. Quod si causa finalis desinat secundum aliquam partem suam, *Sanch.* & *Krim.* n. 2116. putant non ideo cadere dispensationem, quia minus requiritur, ut permaneat, quam ut primò detur; sicuti secundum *Tiraq.* tract. *Cessante causâ cessat effectus*, limit. 17. n. 1. & 103. lex manet, quamvis aliqua, dummodo non tota ejus causa finalis cesserit.

§. 4. Si illud, quod certum est & pertinet ad substantiam, ponatur sub dubio, vitatur dispensatio, *Suar. Sanch.* l. 8. d. 21. n. 40. *Gob.* n. 683. Idem est, si non exprimat, quod dispensatio cedat in præjudicium 3^{ti}, quia dispensans non præsumitur huic 3^{ti} velle præjudicare, *Sanch.* n. 50. *Krim.* n. 2117.

§. 5. Impedimentum exprimi debet, quale in se est, & non unum pro altero, hinc si habens affinitatem scribat consanguinitatem, dispensatio est nulla, licet consanguinitas sit plus quam

Rr 2

affi-

affinitas : quia non dispensatur in consanguinitate, quam non habet, nec in affinitate, pro qua non peritur, *Sanch. Pont. Avers. q. 19. l. 5.* Si tamen unum includat alterum, dispensans in includente, dispensat in incluso; hinc si sit publica honestas ex Matrimonio rato, & scribatur affinitas ex Matrimonio consummato, aut si sit affinitas ex copula licita, pro qua dispensatur, tacendo de publica honestate, valet, quia hæc affinitas includit illam publicam honestatem; at tamen non valeret, si ex copula fornicaria esset affinitas, quia hæc non includit, nec supponit publicam honestatem, *Sanch. Dian. Avers. Pignat. tom. 4. consult. 15.*

914. §. 6. Si petatur dispensatio in consanguinitate, exprimi debent hæc : an impedimentum sit occultum, an pro contracto vel contrahendo Matrimonio, in quo gradu sit, in qua linea, an in recta vel transversa, uti habent *Sanch. Bonac. Esch. Gob. tr. 9. n. 622. Krim. n. 2141.* contra *Pontium & Leandrum*; item exprimi debet, an sequantur scandala, nisi contrahant vel si separentur, & nequeant abstinere à copula, an subsit periculum vitæ vel infamiæ, an impedimentum sit utriusque, an uni tantum parti notum, an alter uterque sit in bonâ fide: atque idem ferè servatur in impedimento affinitatis, item publicæ honestatis ex Matrimonio rato, *Avers. q. 19. l. 5.* §. Quinto. qui §. Sexto, notat contra *Sanch.* exprimendum, an affinitas sit ex linea recta vel transversa, quia major indecentia est, ut quis contrahat cum concubina patris quàm fratris : præterea quia affinitas ex copula conjugali est major quàm ex fornicaria; similiter quia publica honestas ex Matrimonio rato est major, quàm

sponsalibus; hinc putat omnes illos modos esse exprimendos.

§. 7. Quando petitur dispensatio in consanguinitate vel affinitate, exprimi debet, an gradus lineæ transversæ sit æqualis, an inæqualis, quamvis enim à remotiore sumatur denominatio gradûs secundùm Cap. fin. De consang. tamen quando petitur hæc dispensatio, consideratur etiam proximior. Putat quidem Gob. tr. 9. n. 620. si gradus proximior esset bonâ fide omisus, valere, sed contradicit Barboza in decisionibus l. 1. voto 3. Pius V. autem in decreto Attendens dato 26. Augusti 1566. videtur solvisse dubium, nam statuit, ut si attingatur gradus primus, exprimi debeat: si hic non attingatur, gradus remotior attendatur trahâtque secum propinquitatem, ac ob id sufficiat remotiorem tantum gradum exprimere, obtentis tamen postea super propinquiori litteris declaratoriis. Putantque Henriq. Cm. Sanch. Pont. Corrad. in praxi dispens. l. 7. c. 7. à n. 59. Rosap. 1. c. 12. n. 33. Krim. n. 2147. has declaratorias tantum requiri pro foro externo & ad vitandum scandalum, adeoque non fore necessarias in impedimento occulto & cessante scandalo: sed rectè monet pro praxi Avers. ne opus sit his declaratoriis omnino expedire, & si petatur à Nuntiatura vel Episcopis necessarium est, ut ab initio in supplica exprimatür etiam gradus proximior saltem si sit secundus, quia in hoc Nuntius & Episcopi dispensare non possunt. Dixi, in consanguinitate vel affinitate, nam de illis solis loquitur Pius V. ideoque docent Corrad. l. 8. c. 7. n. 24. & Krim. n. 2168. in publica honestate satis esse exprimere gradum remotiorem. His omnibus non obstantibus, docet De Justis l. 2. c. 3.

Rr 3

n. 40.

lor.
di
oix
VII

n. 40. ex stylo jam introducto & declaratione Pontificis dispensationem etiam Romæ obtentam fore hodie invalidam, si gradus proximior non fuerit expressus, unde in praxi hoc observandum est. Docent etiam *Sor. Mol. Sanch. l. 8. d. 24. n. 12. De Justis l. 1. c. 4. n. 121.* si foemina maximè, sit proximior stipiti, debere exprimi, ob maximam indecentiam: si v. g. amita vel matertera, quæ Jure naturæ superior est, in Matrimonio subsit quasi nepoti suo: id tamen non requirunt in affinitate *Sanch. Fill. De Justis n. 153.* quia tum abest illa indecentia.

916. §. 8. Si scribatur 4. gradus pro 3. non valet dispensatio, quia pro majore gradu difficilius est dispensatio & requiritur major causa & imponitur major compensatio. Si verò scribatur 3. gradus pro 4. *Corr. l. 7. c. 5. n. 95.* adhuc dicit non valere, quia Papa sæpe pro diversis gradibus committit diversam expediendam dispensationem: è contrà valere docent *Ledesm. Gut. Manuel. Vega, Fill. Bonac. Sanch. l. 8. d. 24. n. 17. Sperell. decis. 112. n. 16. Averf. q. 19. f. 5. Perez d. 46. l. 5. n. 10. Gob. n. 622. Krim. n. 214.* & probabile dicit *Tamb. tr. 2. c. 10. §. 2.* quia qui dispensat pro 3. censetur dispensare pro 4. ejusdem generis, qui includitur: & quamvis Papa committat expeditionem aliquando diversis, tamen dum vult tolli gradum 3tium, etiam vult tolli 4tum inclusum.

917. §. 9. Pro dispensatione cognationis spiritualis expedit exprimere, à quo tempore fit contracta: Et exprimi debere, an sit ex Baptismo, an ex Confirmatione, docent *Fill. Wiefn. Kerch. n. 239. Krim. n. 2132.* (quamvis alii cum *Sanch. l. 8. c. 24. n. 51. Tamb. Gob. tr. 9. n. 622.* commu-

nius negent hoc esse exprimendum) videtur enim cognatio esse diversa & signo & re significata, quia Baptismus est velut generatio, quod non est Confirmatio. Etiam exprimendum est, an sit respectu prolis spiritualis dispensandum, vel an respectu parentis ejus, an plerisque ignotum sit hoc inter illos impedimentum, an & qualia damna immineant non contrahendo. Item exprimendum, an sit simplex, an duplex compaternitas, uti si Titius prolem Cajæ, & Cajæ Titii levasset.

§. 10. Pro dispensatione impedimenti criminis exponendum est, an sit ex machinatione vel adulterio, vel ex utroque, *Avers. q. 19. f. 5.* A quo tempore sit contractum, quomodo sit occultum, an & quanta secutura sint scandala ex separatione, vel si non contrahatur Matrimonium, an uterque, an alter tantum sit machinatus. Si idem crimen sit sæpius repetitum, docent *Côn. Sanch. l. 8. d. 22. Avers. q. 19. f. 6.* exprimendum esse, quia tum difficilius est Pontifex, sed *Krim. n. 2154.* dicit, hoc ex natura rei non requiri, nam antehac similiter deliquisse, & dispensatum esse est circumstantia de se impertinens: Quod si aliud habeat stylus Curia, videndum est, an sit probatus, constans, & notorius, sæpe enim varius est, & tum signum est non ideo causari invaliditatem, quandoque enim præscribit talem usum, sed non ideo irritat contrarium. Videri potest *Krim. à n. 1169. 2099. 2119.* Quamvis autem hoc non requiratur ex natura rei, tamen notat *Corrad. l. 8. c. 9. n. 8.* requiri ex obligante stylo Curia.

§. 11. Si adfit multiplex impedimentum ejusdem generis, v. g. si quis carnaliter cognoverit

Rr 4

duas

lor.
dii
oix
VIII

duas sorores illius, quam vult ducere, si sit cognatus ex parte patris & matris, si levavit ex fonte Baptismi duos filios Titiae, quam jam vult ducere, &c. docent *Henriq. Ledesm. Rodriq. Vega*, non esse opus utrumque exprimere, sicuti qui per plures actus ejusdem rationis incurrit irregularitatem, non teneretur exprimere, nisi unum actum, & hanc sententiam *Lugo*, in resp. mor. l. 1. dub. 43. dicit esse probabiliorem, favetque *Krim. n. 2144*. Rationem à priori dant, quia videtur esse unum numero impedimentum, sicuti si quis eum eadem consanguinea plures habuisset copulas, esset unicum impedimentum, si quis cum excommunicatione sapius celebrasset, incurrit irregularitatem, si quis peccasset contra votum sapius renovatum, commisisset unicum sacrilegium, nec teneretur pluralitatem exprimere. Contradiciunt alii communiter, *Sanct. Pont. Perez d. 46. f. 5. Dicast. Tambur. Avers. q. 19. f. 5. Wiestn. Kerc. n. 238*. quia Rota semper decidit oppositum, uti refert *Corden. in 2. crisi diss. 2. n. 624*. dicens sententiam primam non esse practice probabilem, ideoque etiam dicunt *Bonac. & alii* eum, qui per dupl. homicidium incurrit irregularitatem, debere hoc exprimere, ergo multo magis, qui dupl. ejusdem rationis haberet impedimentum, & hoc magis confirmabitur ex dicendis l. 7. à n. 87. ideoque non videtur audiendus *Gob. tr. 9. n. 619*. Item in *Quinario tr. 5. c. 37. n. 240*. dicens, non esse scrupulum movendum, si expressio dupl. illius impedimenti bonâ fide esset omissa: immo si antehac dispensatus in crimine iterum committat idem, uti si machinatus sit primæ & secundæ uxori, Auctores n. 918. citati communiter

dicunt debere id exprimi : attamen id non est opus, si quis aliam uxorem ducturus debeat dispensari in eodem alio impedimento, in quo antea fuerat dispensatus, uti habet communior.

§. 12. Si inter aliquos sint plura impedimenta & diversa, putant *Nav. Henriq. Salas, Sa,* & probabile esse dicunt *Sanch. l. 8. d. 23. n. 1. Dian. p. 1. tr. 10. R. 30. Lug. Resp. mor. l. 1. d. 43. n. 2.* validam fore dispensationem, quamvis in diversis supplicis petatur singulorum dispensatio, & non exprimatur, quod sint conjuncta in eadem persona, quia non ideo postulatio redditur fraudulenta vel subreptitia, & singula illa impedimenta sunt per se & sigillatim capacia dispensationis. Contradicunt probabilius *Ledesm. Lop. Suar. Laym. Sanch. Pont. Dian. Gob. tr. 9. n. 624. Wiestn. Kerc. n. 238.* & alii, quia plura ejusmodi impedimenta afferunt in eadem persona majorem indecentiam, & merito reddunt difficiliorem dispensationem; Papa enim sæpe non dispensaret, si sciret tot in eadem persona concurrere, adeoque videtur ex errore dispensare in singulis. Et huc facit communis doctrina AA. apud *Sperell. decis. 112. à n. 36.* dispensationem non comprehendere casum mixtum; ideoque Episcopum, qui dispensare potest & in adulterio, & in incestu, non idem posse, si utrumque crimen in uno jungatur: sed de hoc videri potest *Sanch. l. 8. d. 2. à n. 27.* Notant autem multi cum *Aversf. q. 19. f. 5.* si aliquod ex his impedimentis esset occultum nec posset absque infamia publicari, valere dispensationem unius publicè obtentam, dummodo in supplica pro altero occulto fiat mentio istius alterius dispensati vel dispensandi, quia non videtur consentaneum pietati Papæ ob-

lor.
dii
oix
viii

ligare ad se & proximum in isto altero iterum publicè diffamandum, cum de illo conjunctim alibi fiat mentio. Speciatim autem notant plerique impedimentum impediens voti alicujus posse separatim proponi, cum per accidens se habeat ad impedimenta dirimentia, & aliquando possit ab Episcopo vel parentibus tolli.

921. §. 13. Si impetrasti dispensationem pro ducenda Titia cognata, eâ autem mortuâ petas dispensationem pro ducenda Caja etiam cognata tua, non est opus fieri mentionem dispensationis prioris: si tamen Titia vivente peteres dispensationem ad contrahendum cum Caja, *Tombar. Perez d. 46. f. 3. n. 6. Gob. tr. 9. n. 617.* dicunt contra *Sanch.* fieri debere mentionem prioris, quia Papa ægerrimè bis dispensat cum eodem in ejusmodi casu.

922. §. 14. Si cognovisti consanguineam vel affinem tuam in gradu dirimente, posteaque volens contrahere cum ea petas dispensationem, sed non exprimas intervenisse copulam, *Nar. Gutt. Ledesm. Rebel. Laym. Ricc. Corrad. Regim. Sanch. l. 8. d. 25. nu. 8.* valde probabiliter dicunt dispensationem esse irritam, quia hic est stylus curiæ, unde in aphorismis *Sa. v. Dispensatio*, cum contrarium docuisset, id correctum est, & additur Cardinales contrarium declarasse, quod etiam testatur *Gallem. ad Trid. sess. 24. c. 5. n. 1. & 8.* Oppositum tamen tenent alii cum *Heurq. Salas, Vega, Rodrig. Dian. Pontio, Hurr. Krim. n. 106. Perez d. 26. f. 6. n. 4. Averf. q. 19. f. 6.* qui vocat in praxi tutum, tum quia si hoc expressum fuisset, dispensatio fuisset facilius, tum quia contrarius stylus curiæ non videtur obligare extra Curiam, nisi confirmetur aliquo decreto Papæ, quod

quod hic non est : & hanc secundam sententiam vocant probabilem *Sanch. & Less.* in auct. v. *Matr. cas. 8.* addens cum *Hurt. & Perez*, si in dispensatione ponatur, dispensetur, nisi intervenerit copula, si hæc sit occulta, adhuc probabiliter valere dispensationem; sed meritò in hoc contradicit *Sanch.* ob expressam illam conditionem : *Avers.* tamen & alii putant, si dispensatio obtenta sit pro foro externo, copulam occultam non obstare, quia cum Rescriptum loquatur pro foro externo, clausula intelligitur, nisi intervenerit copula pro foro externo, id est, publicè nota. De *Justis* l. 1. c. 4. à n. 279. dicit, si adsit & allegata sit alia justa causa pro dispensatione, non esse opus exprimere copulam intervenisse, quia si decem causæ adsint, satis est allegasse unam sufficientem.

§. 15. Si affinitas provenerit ex illicita copula, stylus Curiaë habet, quod hoc exprimi debeat, uti testantur *Corrad.* l. 7. c. 1. n. 13. & *Krim.* n. 123. & alii. Imò quando in Curia fit mentio affinitatis, semper intelligitur ex copula licita, De *Justis*, *Krim.* n. 2172.

§. 16. Si Matrimonium cum scientia impedimenti, vel præmissâ copulâ sit initum, ex intentione facilitandi dispensationem, & hoc non exprimitur, dispensatio est irrita, *Sanch.* l. 8. d. 25. n. 38. *Less.* in auct. v. *Matr. cas. 8. Dian.* p. 8. t. 3. R. 82. Si tamen unus sponzorum ignorasset impedimentum, aut non habuisset eam intentionem; aut saltem uterque externè non manifestasset, *Avers.* q. 19. f. 6. & alii multi contra multos alios apud *Gob.* n. 625. dicunt non necessariò esse exprimendum, quia innocens puniri non debet ratione nocentis, & merè interna non sub-

lor.
dii
oix
VIII

subduntur humanæ dispositioni : quidquid sit de hoc, saltem scribere non possunt se bonâ fide contraxisse, quod alioqui faciliat dispensationem, quia saltem unus malâ fide processit.

925. §. 17. Si copula fiat post impetratam dispensationem, ejusque executionem commissam Ordinario, non vitiari Rescriptum docent *Nat. Gob.* n. 630. quod *Less.* vocat probabile : *Sanch.* dicit oppositum esse probabilius ob stylium Curie semper resolventis contrarium : attamen *Corrad.* l. 8. c. 1. à n. 43. & *Krim.* n. 1139. tenent cum *Nat.* quia jam per dispensationem sublata erat prohibitio, adeoque æquivalenter cessaverat consanguinitas aut affinitas. Vide tamen dicendum. 990.

926. §. 18. Si scienter contraxerint in gradu prohibito, aut ignorantem quidem, sed neglectis proclamationibus, & hoc non exprimat. ita si non exprimat, quod Matrimonium licet contractum sit consummatum, dispensatio est irrita, ut colligitur ex *Trid.* sess. 24. c. 5. *De re. Matr.* cujus verba retuli n. 498. Quid dicendum sit, si unus sponsorum ignorârit impedimentum, colligitur ex *Trid.* ibid. & ex dictis hic n. 924. Notandum autem est hic, quod *Trid.* dicit, *intra gradus prohibitos*, nempe consanguinitatis vel affinitatis, non autem in alio impedimento, nequidem publicæ honestatis. Vide dicta n. 502.

927. §. 19. Si clandestinè cum impedimento contractum, etiam neglectis proclamationibus, putant *Henriq.* & *Sanch.* l. 8. d. 25. n. 34. id non necessariò esse exprimendum, quia ibi deficit forma substantialis Matrimonii : sed probabilis contradicit *Avers.* q. 19. l. 6. quia *Trid.* non dicit

dicit proclamationibus, sed solemnitatibus neglectis, quarum præcipua est assistentia Pãrochi & testimonium. Nec obstat, deficere formam substantialem Matrimonii, nam hoc semper est, si scienter contrahatur cum impedimento dirimente, & tamen id debet exprimi.

§. 20. Quando petitur dispensatio ob paupertatem, quomodo hæc probanda sit dixi n. 861. Formula autem petendi dispensationem potest v. g. sic formari:

Beatissime Pater,

Exponitur humiliter Sanctitati Vestræ pro parte devotorum oratorum (ponuntur nomina dispensandorum, diœceses originis) quòd dicti oratores (ponitur causa dispensationis obtinendæ v. g. patiuntur loci angustiam, & in oppido N. non inveniunt non impedimentum parvis conditionis &c.) & ideo cupiunt matrimonialiter copulari, sed quia (ponitur impedimentum v. g. quia 2do gradu affinitatis conjuncti sunt) & desiderium suum hac in parte absque Sedis Apostolicæ dispensatione adimplere non possunt, supplicat sanctitati Vestræ, quatenus cum eisdem super dicto impedimento (affinitatis in 2do gradu) benignè dispensare dignetur.

§. 21. Expediit per Nuntiaturam sollicitare dispensationes, quia hujus litteræ certius diriguntur, supplicæ per Agentes proprios Romæ citius & efficacius proponuntur, expeditiones obtinentur minore sumptu. Notandum est autem, quòd mortuo Papa obtineri non possint Romæ dispensationes matrimoniales, nam annulus piscatoris, sive sigillũ Pontificis frangitur.

Q. 128. Quæ ordinariè solvenda sint Romæ, vel in Nuntiatura. R. §. 1. Taxæ Jurium solvendorum ordinariæ dicuntur Tariffæ, quas quoad Penitentia-

or.
di
oix
VII

penitentiam regulavit Pius V. uti refert Pignat. T. 7. c. 22. n. 18. Quantitas autem Jurium istorum variat secundum tempora & circumstantias tum personarum, tum etiam causarum, quæ allegantur. Et justè exigi talia Jura certum est, saltem in multam seu pœnam, ut tales impediri abstineant, si nolint talem pœnam pendere, et, quæ ad deterrendum, ne nimio abusu vilescant antiqui Canones improbant Matrimonia cum tali impedimento ineunda. Impenduntur autem illa, quæ exiguntur ad finem bonum & necessarium, tum ut alantur Officiales Curie Romanæ, tum ut aliis publicis necessitatibus provideatur.

931. §. 2. Circa ista omnia pono hæc informationes, prout mihi communicatæ sunt, quamvis sciam ob variationem circumstantiarum non semper eodem modo observari: saltem serventur hæc ad aliqualem directionem, etiam pro aliis rebus præter matrimoniales.

Informatio de iis, quæ frequentius Romæ peti solent.

De Indulgentiis Plenariis.

Nota 1. Regulariter cuius ecclesiæ, vel cellæ quæ non sit Regularium, unica tantum conceditur Indulgentia per annû ad septennium durans: pro ecclesiis tamen Cathedralibus, Collegiatis, ac etiam Parochialibus possunt per memoriale à Pontifice impetrari binæ ad septennium.

2. Cuius ecclesiæ sive Regularium sive non Regularium dantur ad septennium Indulgentiæ pro comprecatione 40. horarum, & pro visitationibus 7. Altaria, & quidem sine memoriali.

3. Pro ecclesiis Regularium, quæ habent se

dulgentias Ordinis , potest ad septennium per memoriale impetrari unica tantum Indulgentia alia.

4. Pro unica vice , vel etiam pro Communionne generali ad semel datur per memoriale Indulgentia cuius ecclesie tam Regularium , quam non Regularium.

5. Sine memoriali cuiuslibet ecclesie datur Indulgentia 100. dierum pro iis , qui interfunt Litanis Lauretanis in festis B. M. V. & semel in hebdomada.

6. Si sit aliquis locus , qui ob miraculosam quandam statuum vel imaginem à fidelibus soleat processionaliter frequentari; potest quidem , præter solitas Indulgentias , per memoriale impetrari una alia ad septennium pro visitantibus dictum locum semel in anno , sed debet mitti attestatio ab Ordinario vel ejus Vicario , vi cuius fides fiat , quod revera locus talis sit.

7. Pro Monialibus dantur sequentes Indulgentie Ordinariè ad septennium. Indulgentia una pro omnibus Christi fidelibus. Indulgentia quatuor pro Monialibus tantum. Indulgentia 7. altarium , si tot adsint. Indulgentia 7. ecclesiarum. Indulgentia scilicet sanctæ. Indulgentia in articulo mortis : & hæ omnes sunt plenarie. Indulgentia 100. dierum , si interfunt Litanis Lauretanis , ut supra. Altare privilegiatum pro animabus Monialium , Fundatorum , Benefactorum.

8. Indulgentie perpetue vix dantur , sicut neque durantes ultra septennium , nisi pro partibus valde remotis , pro quibus dantur ad decennium , vel etiam ultra.

9. Quando agens in Curia Romana procurat aliquod

or.
di
oix
VIII

aliquod ex præfatis Brevibus sine memoriali, tum pro labore dantur illi 20. Bajoci; si autem debeat facere & porrigere memoriale, superadduntur illi alii 30. Bajoci, ut ita universum fuerit 50. Bajoci.

10. Quando petuntur Indulgentiæ, debent specificari titulus ecclesiæ, maxime si non sit Cathedralis, Collegiata, aut Parochialis: item ecclesia sit Regularium, & qualium, vel non Regularium: item locus Diœcesis, & dies pro qua petuntur Indulgentiæ v. g. sic: Petitur Indulgentia plenaria ad septennium pro ecclesia Parochiali (vel filiali) S. Petri civitatis, pagi N. Diœcesis N. in festo S. Petri. Item Indulgentia 100. dierum pro iis, qui singulis diebus Sabbatis & festis B. M. V. interfunt Litaniis Lauretans recitari aut decantari solitis. Hæ binæ indulgentiæ, quando simul petuntur, inferuntur unidemque Brevi, neque ideo plus solvitur.

De Altaribus Privilegiatis.

Pro omnibus fidelibus Defunctis.

Hoc altare Privilegiatum (intellige ad septennium quia perpetuum vix est impetrabile) conceditur iis ecclesiis tantum in quibus quot die per annum dicuntur 7. Missæ, & quidem præter diem commemorationis omnium fidelium defunctorum, ac infra ejus octavam) pro vigilia in hebdomade: si dicantur Missæ 14. pro duabus: si 21. pro tribus, & sic deinceps, nec tali casu opus est, ut præsentetur Pontifici memoriale, secus verò, si dietim dicantur Missæ tantum 5. aut 4. Ubi Nota, si dicantur 10. aut 11. Missæ, posse per memoriale impetrari Privilegium pro binis diebus: Si 15. aut 14. pro tribus & sic deinceps. Modus autem petendi hoc altare

Privilegiatum est ferè idem, qui suprà adductus est de Indulgentiis, v. g. sic. Petitur altare Privilegiatum ad septennium pro ecclesia Parochiali S. Petri (five fit Regularium five non Regularium) civitatis N. Diœcesis N. & in ea fito altari majore vel Christi Crucifixi pro singulis feriis secundis, vel pro feria una septimanæ ab Ordinario loci specificanda, dicuntur in ea quotidie 7. vel 5. vel 4. Missæ.

De Altaribus Privilegiatis

Pro

Confratribus & Confororibus alicujus Confraternitatis.

Hoc altare Privilegiatum datur etiam, si hebdomadatim unica tantum Missa dicatur, modo dicatur illâ die, cui affixa sunt suffragia determinatione vel Secretariæ Brevium, vel Ordinarii loci. In petitione hujus Brevis exprimi debet titulus Confraternitatis, v. g. sic: Petit altare Privilegiatum ad septennium pro ecclesia S. Petri Parochiali vel filiali (five fit Regularium, five non Regularium) civitatis N. Diœcesis N. & in ea fito altari Confraternitatis B. M. V. sine labe originali conceptæ pro una feria cujuscvis septimanæ ad arbitrium Confratrum eligenda de consensu Ordinarii. Diem autem commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, & illius octavam non est opus exprimere, quia jam subintelligitur. Expensæ tam pro isto quàm superiore altari Privilegiato sunt prorsus eadem, quæ pro Indulgentiis, quamvis agens pro hujusmodi Brevibus in Secretaria debeat solvere 10. Bajocos, Brevia autem Indulgentiarum dentur gratis.

Tom. VIII.

Ss

De

or.
dii
oix
VIII

Nota 1. Hoc Breve petitur, quando aut jam est erecta, aut primò erigitur aliqua Confraternitas, & virtute illius conceduntur sequentes Indulgentiæ perpetuæ pro Confratribus & Confortoribus. Indulgentia plenaria in die ingressus. In articulo mortis. In festo principali per annum. Indulgentia 7. annorum & 7. quadragenarum pro 4. aliis festis minùs principalibus per annum. Indulgentia 60. dierum pro omni opere pio ex iis, quæ in Brevis specificantur.

2. Quando petitur hoc Breve, festum principale, & 4. minùs principalia possunt specificari vel non specificari; quando non specificantur, tunc relinquuntur arbitrio ac determinationi Consodalium cum consensu Ordinarii. Modus autem petendi hoc Breve est iste: Petitur Breve pro ecclesia Parochiali vel filiali S. Petri non Regularium (vel Clericorum Regularium) civitatis N. Diocesis N. & in ea erecta sive erigenda Confraternitate B. M. V. sine labe origin. concepta. Festa omnia ad arbitrium Confraternitatis, vel certè Festum principale Conceptio B. M. V. & quatuor minùs principalia, Annunciatio, Nativitas, Purificatio & Assumptio ejusdem.

3. Taxa hujus Brevis cum Agenda sunt 5. Scuta, 2. Bajoci, sed quia semper simul datur altare Privilegiatum per 20. Bajocos, ideo pro utroque solvuntur 5. Scuta, 22. Bajoci.

4. Datur aliud Breve perpetuum pro Confraternitatibus Agoniæ, seu, ut vocant, de bona morte, virtute cujus conceduntur Confratribus duodecies Indulgentiæ plenariæ perpetuæ per annum, hoc est, aut unâ Dominicâ, aut unâ feriâ cujuslibet mensis, id quod in petitione
speci-

specificari debet, sicut etiam an primâ an 2dâ
 Dominicâ cujusvis mensis, vel an feriâ v. g. 6tâ
 primâ an 2dâ hebdomadæ in mense. Sed hoc
 Breve perpetuum, ordinariè datur solùm iis
 Confraternitatibus, quæ eriguntur in ecclesiis
 Societatis JESU - seu in quibus ipsi divina
 peragunt: Cæterùm modus petendi est iste: pe-
 titur Breve perpetuum pro ecclesia Clericorum
 Regularium Soc. JESU civitatis N. diœcesis
 N. & in ea erecta five erigenda Confraternitate
 seu Congregatione devotionis D. N. J. C. in
 Cruce moribundi, ac B. M. V. ejus Genitricis
 dolorosæ ad bene moriendum, pro semel quovis
 mense, id est, pro prima feria 6ta vel Domini-
 câ cujusvis mensis. Hoc Breve datur quidem
 gratis, pro Agentia tamen, & altari Privilegiato
 solvitur unum Scutum: vel per aliquos tantùm
 Imperialis monetæ communis.

De Dispensatione pro Ordinibus per Datariam.

Dispensatio extra tempora & interstitiis da-
 tur ob unum ex sequentibus motivis: In-
 solatium parentum senio confectorum, vel u-
 triusque, vel saltem alterius. Ob ætatem 27.
 annorum inchoatorum. Ob Doctoratum vel
 etiam Baccalaureatum Theologiæ. Ob arcta-
 tionem Beneficii actualis. Ob Subdiaconatum
 vel Diaconatum. Ob nobilitatem, sed hoc casu
 superaddi debent 2. Scuta, adeoque taxa ascen-
 dit ad 6. Scuta, nam alioquin taxa universim
 cum Agentia sunt 4. Scuta. Hæc dispensatio ex
 Dataria non nisi spatio 14. dierum haberi po-
 test, si tamen superaddantur officialibus 50. Ba-
 joci, haberi potest intra 8. Modum petendi vi-
 de infra.

or.
 dii
 oix
 VII

De dispensatione eadem per Secretariam.

Secretaria Brevium dispensat ex iisdem motivis, ac etiam ex sequentibus duobus: scilicet ob Magisterium in artibus, & eò quòd quis operam navet Theologiæ; potestque dispensatio haberi intra unum diem, sed taxa semper sunt 9. Scuta cum Agentia. *Adverte*, si dispensandus sit oriundus à parte Venetorum seu Italiæ, cum eo non dispensat Dataria sed Secretaria, adeoque semper sunt exponenda 9. Scuta. Modus petendi tam à Dataria quàm à Secretaria est iste: petitur extra tempora, seu dispensatio in interitiis pro N. N. Clerico, seu Scholari diocesis N. à parte Imperii, vel à parte Republicæ N. in solatium patris senio confecti, vel quia jam est Subdiaconus &c. & si sit periculum in mora, addatur, ut petitur à Secretaria Brevium.

De dispensatione in ætate 13. mensum.

Hæc dispensatio datur ob unum ex sequentibus motivis. Ob penuriam Sacerdotum. Ob utilitatem egregiam Ecclesiæ, quæ speratur à dispensando. Ob solatium parentum, saltem alterutrius viventis. Ob arctationem Beneficii actualis. Ob Diaconatum vel Subdiaconatum. Ob Doctoratum Theologiæ vel Philosophiæ, etiam ob studium Theologicum. A quibusdam Pontificibus datur etiam ex eo solùm motivo quòd orator fervore devotionis accensus aspirat ad Sacerdotium. Non dispensatur autem, nisi pro 13. mensibus ad summum, & taxa cum Agentia sunt 11. Scuta an. 1698. debuit unum esse 14. Scuta. an. 1700. alius 18. Imper. & 60. alios, incluso portorio. Modus petendi est iste: petitur dispensatio in ætate 13. mensium pro N. N.

N. N. Diocesis N. in solatium patris senio confecti, vel quia est Magister Philosophiæ &c.

De dispensatione super Irregularitate sive ex delicto sive ex defectu.

Si delictum, v. g. homicidium sit occultum & ad forum contentiosum non deductum, dispensat Pœnitentiaria, sicut etiam in impedimentis dirimentibus occultis, aut Matrimonio contracto supervenientibus, ac in votis simplicibus castitatis & Religionis. Modus petendi est iste: petitur dispensatio super irregularitate contracta alicujus (non exprimitur nomen aut cognomen dispensandi, si delictum sit occultum) Diocesis N. contracta ex voluntario vel involuntario homicidio, quod sic accidit. Et narratur species facti; additurque, quod casus sit occultus. Taxa pro ejusmodi dispensationibus Pœnitentiariæ nulla quidem est, Agentiæ tamen solvi debet, & quidem juxta mensuram laboris & difficultatis. Cæterum pro Agentiæ hujusmodi Brevium Pœnitentiariæ solvuntur ordinariè 50. Bajoci Agenti. Si verò delictum sit publicum, aut irregularitas proveniat ex defectu, v. g. quia dispensandus destituitur aliquo membro corporis, tunc dispensat Dataria, & taxa simul cum Agentiæ sunt 12. Scuta. Si laicus, qui habuit uxorem viduam, petat Ordines, taxa quandoque ascendit ad 185. Scuta.

De dispensatione super Natalibus.

Hæc est pro natis ex toro illegitimo, & datur vel ad suscipiendos Ordines tantum & taxa sunt 7. Scuta, 50. Bajoci: vel Ordines & Beneficia, & taxa sunt 41. Scuta, vel ad Ordines, Beneficia, dignitates ecclesiasticas, exceptâ Prælaturâ, & taxa sunt 50. Scuta. Si verò dispensandus est

ss 3

filius

or.
di
oix
JUL

filii Presbyteri, debet mitti attestatio Ordinarii vel eius Vicarii de vita & moribus dispensandi, quâ dicatur, quod filius non sit imitatorum incontinentiam patris; taxa 20. Scutâ ad Ordines tantum. Modus petendi est iste: petitur dispensatio super natalibus ad Ordines tantum, vel ad Ordines & Beneficia simul pro N. N. (exprimatur nomen & cognomen) Diocesis N. nato ex simplici fornicatione, vel adulterio ex parte patris aut matris.

De Dispensationibus matrimonialibus in forma pauperum.

Ut possit obtineri dispensatio ejusmodi, quatuor sunt necessaria, & quidem ita, ut si unum ex sequentibus absit, nihil sperari possit: nam debet inter dispensandos aut intercessisse copula, aut esse tam familiaris conversatio, quæ eos de copula suspectos reddat, aut alia gravis causa adduci. Debet addi, an copula intercesserit ignoranter, an scienter, sive in fraudem, & ad facilius extorquendam dispensationem, quia in hoc 2do casu aut non dispensatur, aut duplum pro peena solvendum. Debet mitti attestatio ab Ordinario, vel eius Vicario, quod Oratores sint *pauperes ac miserabiles & labore tantum manuum suorum viventes*, qualiter vivunt rustici, plebei, mechanici, opifices. Debet autem mitti arbor consanguinitatis vel affinitatis, aut saltem explicari qualiter dispensandi se attingant. Et si quidem se attingunt in primo gradu tantum, apud quosdam Pontifices non erat speranda dispensatio, sicuti neque in 1. & 2. gradu, lineæ rectæ. Tantæ varietatis pro varietate graduum, in quibus Oratores se attingunt, quod nimis longum foret recensere. Denique si Oratores non sint quidem

miserabiles, sed tamen aut mediocris fortunæ, aut pauperes, sive non satis habentes pro statu suo, v. g. nobilitate, tum mittitur attestatio Ordinarii, vel Vicarii, in qua exprimantur annui reditus, quos habet Orator, & Oratrix divisim, non conjunctim; & dicit, nobiles aut honestos esse, & dictos reditus vix sufficere ad congruam eorum sustentationem annuam, nam tali casu unius anni reditus acceptare solet Dataria, excepto casu, quo sponsi se attingerent in 2. & 3. gradu: acceptat autem in 2. & 3. solo ac etiam in aliis gradibus sive conjunctis, sive divisim, modò non concurrat 2. & 3.

De Oratoriis.

Oratoria sunt quadruplicia: 1. pro rure tantum, sive pro locis seu habitationibus extra urbem, aut oppidum sitis: Et hoc datur etiam personis iis, quæ non sunt nobiles, & nullam exercent jurisdictionem temporalem in aliquo dominio: Modus petendi est iste. Petitur Oratorium pro N. N. Diœcesis N. vigore cujus ipse, moderna conjux ipsius N. cum prolibus & familia possit curare celebrari Missam cum solitis clausulis & exceptionibus in domo suæ habitationis rure extra urbem N. &c. Taxa 12. scuta. 2. Pro Civitate & omnibus omnino locis, sive ea sint oppida, sive villæ, sive dominia; Et hoc datur personis tantum nobilibus exercentibus jurisdictionem temporalem altam vel bassam in aliquo loco, qui specificari debet. Datur autem hoc Oratorium cum sequentibus restrictionibus: 1. ut valeat tantum pro civitate & locis unius Diœcesis; unde si quis velit erigere Capellam in loco alterius Diœcesis, debet petere aliud Oratorium pro illa Diœcesi. 2. ut quotidie tantum

or.
dii
oix
viii

tum una Missa dicatur, per quod tamen non prohibentur celebrare ii Religiosi, qui Privilegium habent personale celebrandi, ubicumque commoditatem nacti fuerint. 3. ut locus sit muratus, decenter à domesticis aliis usibus separatur: & prius visitetur, ab Ordinario, vel ejus Vicario. 4. ut in festis solennioribus anni isthuc Missa non habeatur. 5. ut famuli & famulae illo tempore ad servitia non necessarii diebus festis & dominicis eant ad ecclesiam publicam; Filii autem & famuli necessarii ac ruri etiam hospites nobiles possunt dictis diebus interesse Missae privatae cum Domino & Domina, satisfaciuntque præcepto Ecclesiae. Modus petendi hoc Oratorium est iste: Petitur Oratorium pro N. N. S. Rom. Imperii Comite &c. ejus moderna conjugum N. pro libris familia, & hospitibus, pro civitate N. & loco N. Diocesis N. in quo jurisdictionem temporalem exercent. Si quis addere velit etiam alia dominia, quæ fortè quis habet, potest, quia etiam illa inferentur Oratorio, necesse tamen non est, quia in fine semper additur, *aliquæ locis ejusdem Diocesis*; Qui autem omnia dicit, nihil excipit; expedit tamen, ut quis addat dominia, quæ habet in alia Diocesi, quia subinde impetratur insertio, si non omnium, saltem unius vel alterius ad idem Oratorium seu Brevi, & quidem cum eadem taxa 1. scutorum; 3. Pro infirmis nobilibus (sive jurisdictionem temporalem exercent, sive non) quod convenit omnibus cum Oratorio 2di generis, præterquam quòd valeat tantum pro eo tempore, quo Orator ob infirmitatem domo ad Missam egressi egredi nequit, quamvis alias nulli anni dies etiam sollemnissima excipiantur. Deinde

diebus Dominicis & Festis restringitur ad unam tantum personam usibus necessariam; alia verò debent audire Missam in publica ecclesia, ut satisfaciant præcepto. Si conjux etiam sit infirma, nominetur & ipsa, quia impetrabitur unum Breve pro utroque; impetrari etiam potest pro patre & filio vel filia, item pro matre & filia vel filio, ac etiam pro fratre & sorore infirmis, si simul habitent. Taxa quæ supra. Modus petendi est iste: Petitur Oratorium pro NN. & ejusdem conjuge N. nobilibus Diocesis N. laborantibus quibusdam infirmitatibus, propter quas domo Missam audiendi (si est Sacerdos, dicitur *celebrandi*) causâ egredi non possunt, pro civitate N. & tota Diocesi N. 4. pro itinerantibus, & vocatur altare portatile, quod datur cum sequentibus clausulis. 1. ut persona sit nobilis sive jurisdictionem temporalem exerceat sive non 2. ut valeat tantum, v. g. per Italiam, vel Germaniam, vel Hispaniam &c. 3. ut valeat tantum in actuali itinere, & quidem ubi Missarum commoditas deest; Cæterum ejusmodi Missæ interesse possunt validè omnes comites itineris. Taxa, quæ supra. Modus petendi est iste. Petitur altare portatile sive viatorium pro N. N. ejusque moderna conjuge N. nobilibus Diocesis N. frequenter aut subinde iter facientibus per Germaniam.

De Notariatu Apostolico.

Ejusmodi Notariatus datur quibuscunque, etiam non nobilibus, non graduatis, neque constitutis in aliqua dignitate. Taxa cum Agentia sunt 4. Scuta, 50. Bajoci. Modus petendi colligitur ex jam dicendis.

or.
dii
oix
viii

Ad hoc, ut possit à Pontifice impetrari hic Protonotariatus, debet persona, pro qua petitur, aut esse nobilis, aut graduata in aliqua scientia, Theologica, Juridica, aut Philosophica, vel esse in dignitate aliqua ecclesiastica. Taxa sunt 24. Scuta. Ejusmodi Protonotarium ex privilegio Pontificum dat etiam Dux Sforzia aut alius apud hunc. Taxa sunt 6. aut 7. Scuta, & 50. Bajoci. Modus petendi iste: petitur Protonotariatus Pontificius (vel Ducis Sforziæ) pro N. N. Duce N. Canonico ibidem vel nobili vel Magistro Philosophiæ.

Facultas ingrediendi monasteria Monialium.

Hæc facultas datur scæminis titulatis, v. g. Principissis, Comitissis &c. ut possint cum duabus matronis quater in anno ingredi Claustrum Monialium. Taxa 25. Scuta, 50. Bajoci una cum Agentia. Datur etiam dominabus in temporalibus, etiamsi non sint titulatæ, & tunc solvuntur 15. Scuta universim, quâ taxâ nunc etiam pro titulatis haberi potest facultas. Modus petendi iste: petitur facultas pro Baronissa (vel Domina in temporalibus) ut quater in anno durante vitâ cum duabus matronis possit ingredi Monasterium Monialium Ordinis N. in oppido N. dicecensis N.

932. §. 3. Dixi supra Jura esse varia pro variis circumstantiis, & ut consulerem indigentia hominum his afflictis temporibus, dixeram n. 922. expeditiones, etiam quæ Româ petendæ sunt minori sumptu haberi per Nuntiaturam, in qua antehac solebat solvi Imperialis in moneta fove Leodiensi, aliis Imperialibus nostræ monetæ Coloniensis addendo circiter 20. albos.

Dispensatio matrimonialis in consanguinitate vel
affinitate pro pauperibus, Romæ.

Imperiales

In 2. gradu æquali ex copula licita	-	14
in 2. ex copula illicita	- - - -	$3\frac{1}{4}$
in 3. & 2.	- - - -	5
in 3. æquali	- - - -	4
in 3. & 4.	- - - -	$3\frac{1}{2}$
in 4.	- - - -	3
pro cognatione spiritali	- - - -	4
super impedimento publicæ honestatis		$2\frac{1}{2}$

super proclamationibus - - - 1 & $\frac{1}{4}$
super interstitiis & extra tempora pro arctatis,
vel pro necessitate Ecclesiæ, gratis, etiam quo-
ad scripturam.

Cæteræ quoque expeditiones & rescripta
concernentia sacros Ordines, gratis.

Pro Dicitibus vel Nobilibus dispensandis.

Scuta

In 2. gradu, quando copula præcessit	540
in 3. & 2. gradu sine causa	530
cum causa	45
in 3. gradu cum causa	30
sine causa	280.

Hec, uti antè notavi, variant, pro varietate pecuniæ &
temporum. Ubique debet notari, cujus diocesis
sint oratores, & si ecclesia, cujus sunt Parochia-
ni, sit exempta, addi debet, nullius diocesis.

Q. 129. Quid notandum sit circa errores supplicæ 933.
vel Rescripti. R. S. 1. Si Episcopus dispensarit,
pro quo erat communis error, quòd dispensare
posset,

or.
dii
oix
VIII

posset, aut tantum error in Episcopo dispensante, aut dubium de causa &c. quid tum sit tenendum dixi n. 843. & 896.

934. §. 2. Si Titius Subdiaconus vel Monachus sine causa à Papa dispensetur ad ineundum Matrimonium, validè contrahit, quia secundum dicta n. 583. votum solenne solo Jure humano dirimit, & dispensatio in tali impedimento etiam absque causa à Papa data est valida, ut constat ex dictis l. 1. n. 796. attamen Titius pergit obligari ad castitatem, unde debitum petere non potest, sed tantum reddere, quia dispensatio in hoc voto fuit irrita, *Sanch.* l. 8. d. 8.

935. §. 3. Huc pertinet solutio sequentis casus: Titius & Caja affines in 2. gradu, sollicitant dispensationem Romæ per Sempronium, qui nesciat de causis, petit, an invicem habuerint carnale commercium: Affirmat Titius, sed intelligit de osculis, tactibus &c. postmodum reflectens se, monet Sempronium de non habita copula: Sempronius respondet, sit bono animo proximè adfuturam dispensationem: Titius & Caja confidentes de dispensatione secutura habent copulam: *Queritur*, an vi dispensationis obtentæ per supplicam, in qua pro causa sollicita dicebatur, quod se carnaliter cognoverint, possint contrahere. R. negativè, si copula facta post præsentationem supplicæ factæ Pontificis hujus annutum, *Sanch.* De Matr. l. 8. d. 30. De just. l. 1. c. 6. à n. 301. quia preces oblatæ non nitentur veritate, & cum Papa moveretur in causâ, debebat causa adesse, quando annutum. Hinc etiam *Tambur.* quamvis censeat sufficere quod causa adfit, quando per Commissarium dispensatio, tamen excipit, si pro motivo allegato

tur copula, quæ debuit fuisse, dum Papa annuit, ne alias detur ansa peccandi. Plura dixi l. 1. n. 808. circa tempus, quo verificari debet causa, ob quam dispensatur.

§. 4. Dixi n. 913. non valere, si pro affinitate scribatur consanguinitas, si tamen reipsa fuisset affinitas, & etiam in supplica scripseris affinitatem, in Rescripto autem per errorem poneretur consanguinitas, valeret secundum dicta l. 1. n. 810. quod etiam tenet *Krim.* n. 2211. contra alios, quia lecta supplicâ, quæ exprimebat affinitatem. Papa annuit petitioni, ergo reipsa voluit in affinitate dispensare, *Gob.* n. 639. *Krim.* à n. 2149. Nec exequens excedit fines mandati, quia agit secundum intentionem mandantis sibi sufficienter cognitam. Retuli etiam plures l. 1. n. 810. dicentes non obstare, si etiam in supplica erratum sit in nomine personæ, pro qua petebatur dispensatio, vel etiam in nomine Dicecesis seu Ordinarii, ad quem dirigebatur: sed *Krim.* n. 2209. cum *Kerchne* n. 244. ista intelligit, si non in supplica, sed tantum in Rescripto quoad ista sit erratum. Et n. 1250. dixerat non obstare, si in supplica petebatur *ob incompetentiam doris sponsi*, & in Rescripto ponatur *sponsæ*. Et universaliter notat *De Justis* l. 1. c. 6. n. 158. ex decisionibus Rotæ, tenorem Rescripti esse regulandum ex tenore supplicæ, quia omnis concessio Principis regulatur à petitione subditi. Et docet etiam *De Justis* l. 1. c. 4. n. 56. vitari dispensationem in forma pauperum, si erretur in prænomine Oratorum, quia alias posset fieri fraus & damnum Officialibus Curie. Notat etiam *Corrad.* l. 7. c. 5. à n. 25. contra *Sanch.* l. 8. d. 35. n. 5. si Oratores sint diversæ diocesis, ex stylo Curie

or.
dii
oix
viii

Curia debere apponi utriusque dicecesin, quia Rescriptum dirigi solet ad Ordinarium sponsum, qui alias non resciretur.

937. §. 5. Si in supplica pro causa allatum sit hoc tantum, quod sequentur alioqui gravia scandala; in Rescripto autem ponatur, quia sequentur alioqui gravia scandala, & periculum vitæ alterutri, non est opus, ut utraque causa, sed sufficit, si prima allegata verificetur, uti tenent Sanchez & alii cum *De Justis* n. 260. ac resolverunt duo Doctores alii mecum; dispensans enim fuit motus causâ allegatâ, & ex stylo Curia, vel formulæ, vel errore scribebantium additur istud alterum: hinc in dicecesi aliqua vicina, si causa insufficientis sit allegata, quamvis in Rescripto sit ommissa, & alia causa allegata, quæ hic non verificetur, nihilominus pergunt, quia putant dispensantem fuisse motum causâ allegatâ, & dispensare voluisse, quod autem scriptor aliam expresserit, putant ad rem non facere.

938. Q. 130. *Quomodo sint intelligenda verba Rescriptorum.* R. §. 1. Quando conceduntur Indulgentia, quomodo ea tunc intelligenda sint, exponit Gob. in *Exp. tr.* 3. à n. 637. Quomodo, quando dispensatur circa ætatem pro Ordinibus, habet idem Gob. tr. 8. à n. 722. Quomodo intelligenda sint clausulæ in dispensationibus matrimonialibus, explicat idem Gob. in *Quinario tr.* 5. c. 37. f. 5. *Paulus Leonis* in praxi ad litteras *Pænitentiariæ.* Tambur. *De Matr.* tr. 2. c. 12. & seqq. *Pyrrhus Corrad.* in praxi dispensationum Apostolicarum. *Rosa* *De executionibus litt. Apost.* pauca tamén & sapius occurrentia breviter annoto.

939. §. 2. Non omnia Rescripta constant iisdem verbis, unde ad executionem procedendum non

est ex opinione hujus aut illius Doctoris, priusquam cognitum fuerit illum Doctorem loqui de illis ipsis particulis, quæ in hoc Rescripto sunt, & quidem secundum modernum stylum Curia, & universaliter oportet observare stylum illius Curia vel Congregationis, ex qua talis dispensatio mittitur.

§. 3. De clausula illa: *dummodo copula non intercesserit*, dixi n. 922. De clausula *si crimen vel impedimentum sit occultum*, dixi à n. 870. Quando autem inter causas ponitur, quodd dispensatio detur, *ad vitanda scandala*, requiritur, ut sit metus publici scandali, *Nav. Bonac. Gob. n. 171. Vide n. 957. in fine.*

§. 4. Quando dicitur: *vitæ periculum imminere*, communiter est sensus, periculum esse mortis ab aliquo inferendæ, sive homicidii alicujus, nisi ex supplica vel circumstantiis resciretur intelligi vitæ periculum ex morbo, apprehensione, mœstitia futurum.

§. 5. Quando dicitur: *ut asserunt se de nobili genere ortos*, & alia causa movens Papam non additur, debet illa causa coram Executore probari: De cætero, si simpliciter dicatur Oratores esse nobiles, sufficit Patrem esse nobilem, vel ipsos nobiliter vivere, & ea non exercere, quæ populares. Triplicis autem generis sunt nobiles, *Genere*, qui à majoribus nobilitatem habent: *Principis privilegio*, si ipsi ad nobilitatem sint e-
ducti: Honoribus & virtutibus, ob quas evehi merentur: ubi è contrà plebei alii sunt *viles*, quales sunt mechanici, qui profitentur artes spectantes ad solam ferè corporis applicationem, uti fabri lignarii, ferrarii: alii *honestiores*, qui profitentur artes requirentes plus ingenii, uti pictores &c.

§. 6.

or.
dij
oix

viii

943. §. 6. Quando in dispensatione cum illegitimo dicitur; dummodo paterna incontinentia inceptor non sit; est tantum instructio & cohortatione talis sit, unde quamvis talis esset, non irrita esset dispensatio, *Corrad. Krim. n. 2392.*
944. §. 7. Quandoque additur in dispensatione dummodo per annum non inforduerint, putavit autem aliquis Illustrissimus Nuntius hic Coloniae interrogatus, intelligi infordescantiam in censurâ, & non præcisè in peccato, quia sæpe talibus delictis est annexa censura, v. g. excommunicatio, in qua per annum hære, propriè dicitur infordescantia de qua dicam l. 7. à n. 287. Et hæc interpretatio valere potuit quoad dispensationem eo tempore in Nuntiatura: De cætero censurâ cum Plettenberg & aliis infordescere per annum, esse, permanere per annum in tali delicto, ita ut per totum annum non pœnituerit de eo, & consequenter, si talis aliquando per annum & saltem in Pöschate confessus sit, præsumitur bene confessus & efficaciter retractasse peccatum illud, adeoque non inforduisse, etiamsi postea relapsus sit, dummodo iterum in relapsu & consuetudine ista sine pœnitentia non remanserit per annum.
945. §. 8. Quomodo clausulæ, si ita est: quatenus ita est: periculum imminet revelationis & scandalorum: ut dicta muliere de nullitate prioris consensûs certioratâ: postquam dicto Sacerdoti: si necdum satisfecisset, sint intelligendæ, habet *Busenb. relatus l. 1. n. 798. in app. Resp. 2. & de clausula illa; de nullitate prioris consensûs certioratâ, dixi hic n. 814. Quæ autem operentur verba; motu proprio, dixi l. 1. n. 814. Plura quoad clausulas Rescriptorum etiam Pœnitentiaria, dicam à n. 951. Si Rescriptum habeat, non tantum ut contrahant servatâ forma*

Trid. sed etiam expressè, factis denunciationibus in
Parochia sponsæ, id non apponitur per modum
conditionis ad valorem, sed nihilominus potest
in denunciationibus dispensari ab Ordinario,
Sanch. l. 8. d. 35. n. 19. Corrad. l. 7. c. 7. n. 17. & 21.
Wiestn. Karch. n. 259. contra Zerolam, quando
enim aliquid in Rescripto apponitur, quod ali-
unde de Jure requiritur, ordinariè non appo-
nitur cum alia obligatione, quam quæ antece-
denter erat, unde videtur tantum esse velut mo-
nitio, ut fiat, quod Juris est.

Q. 131. Quid addendum sit, si in facultate dispen- 946.
sandi addatur: gratis ubique, sub poena invaliditatis,
sine ulla mercede, sine premio, sine munere, gratis sub
excommunicatione &c. R. §. 1. Expediã dispensa-
tione licitum esse aliquid acceptare docent plu-
res cum Sanch. l. 8. d. 35. n. 13. uti etiam notavi
l. 1. n. 817. nam imprimis illa datio & accepta-
tio prohibetur, per quam dispensatio fit irrita,
si autem sit expedita, non ideo fit irrita, ergo:
Deinde etiam videtur tum cessare prohibitionis
causa, quæ est, ne dispensaturus muneribus ex-
cæcatus dispensationis munus minus bene ob-
eat: & cum prohibitio sit odiosa ac strictæ inter-
pretationis, non videtur extendenda ad datio-
nem post negotium expeditum: hinc notant
aliqui prohiberi examinatoribus Episcoporum
aliquid accipere ante, attamen licitè accipere, si
quid liberè offeratur post examen. His non ob-
stantibus suadendum est contrarium in praxi,
quia in materia dispensationum sine distinctio-
ne prohibetur acceptatio muneris.

§. 2. Ante dispensationem nequidem escu- 947.
lenta vel poculenta licitè admittuntur, quamvis
paucis diebus possint consumi, Corrad. in praxi
dispens.
Tom. VIII. Tt

or.
dii
oix
VIII

dispens. l. 7. c. 6. n. 5. *Sanch.* n. 12. *Rosa.* De ex-
cut. lit. Apost. p. 1. c. 5. nu. 25. *Krim.* nu. 227.
quia nempe prohibetur receptio omnis mune-
ris; & re ipsa sunt magna pro tantillo labore di-
spensandi. Hinc *Barbosa* in Collect. *Trid.* sess. 11.
De reform. c. 1. n. 5. & 13. docet, pro dispensa-
tione Matrimonii non licere quicquam recipere,
nec ratione taxæ, etiam ex immemoriali consue-
tudine, nec ratione sigilli vel alterius rei pro
mercede laboris. Idem dicit *Fagn.* in 1. p. l. 4.
decretalium De simonia, C. In ordinando, n. 11.
notans ita decrevisse *Congreg. Interpretum Trid.*
25. Oct. 1588. *Rosa* etiam dicit non juvare consue-
tudinem, quia additum est decretum irritans,
Garc. De Benef. p. 8. c. 6. n. 110. & 111. Nota-
rio tamen licitum est pro examine testium re-
informationibus accipere 4. partem Ducatus, ut
declaravit *S. Congreg.* citata à *Corrado* & *Rosa*, qui
addit alibi à se solutos Notario 4. ducatos cum
dimidio. Hæc referre volui, ut notetur diver-
tas opinionum & praxeos pro diversis tempo-
ribus & locis.

948. §. 3. Quando dicitur à munere te omnino ab-
nere debere monemus, non continet solum conse-
lium, sed præceptum, quia cadit super ma-
riam aliunde graviter illicitam, est enim simo-
niacum accipere temporale pro actu jurisdic-
tionis spiritualis, uti ex *Trid.* & *S. Th.* certum est
docet *Castrop.* tr. 17. d. 3. p. 12. n. 10. Quæ
accipiatur pro labore temporali, qui adhibe-
re debuit, non est propriè munus, sed stipendium
nec simoniacum, uti fatetur *Castrop.* attamen
dicitur esse illicitum ob prohibitionem, maxime
si dicatur, deposita spe cujuscunque muneris & pre-

tale enim stipendium est reipsa præmium laboris, *Castrop. Krimmer, n. 2278.*

§. 4. Potest dispensans, secundùm dicta, exigere aliquid per viam commutationis vel impositionis poenæ, ut minùs frequenter petatur dispensatio. Sed praxis habet Romæ & in Nunciaturis, ut hoc, quod petitur, cedat in pios usus, & non in utilitatem dispensantis. V. *Castrop.* à n. 11. Notat etiam *Corrad. l. 8. c. 5. n. 34. S. Congregationem* declarasse, quòd quando *Trid.* dicit, ut dispensetur gratis cum illis, qui ignoranter contraxerunt cum impedimento, intelligatur, quoad compositiones, non autem quoad Jura & mercedem Officialium pro expeditione litterarum: & addit cum *Garcia* nequidem hoc quoad compositiones servari, ob necessitatem & onera Sedis Apostolicæ, præsertim ad tuendam propagandamque fidem catholicam.

§. 5. Si opus sit dispensantem exire domo ad examen testium, potest pro eo labore dispensationi extrinseco aliquid accipere. V. *Garc. n. 116.* Pro labore tamen in facienda informatione testium ad verificanda narrata in precibus, uti & pro expedienda dispensatione ipsa, non est licitum aliquid accipere, saltem ubi non est consuetudo accipiendi, quia hoc pertinet ad expeditionem dispensationis, pro qua prohibetur acceptio muneris. *Dixi,* saltem ubi nō est consuetudo, quia per eam licere docet *Sanch. n. 11.* quia tum censetur non munus aut præmiū, sed stipendium ex consuetudine debitum: solvitque *Sanch. ibid.* argumentum ex *Cap. Statutum. §. Insuper. De Rescriptis in 6. hinc Castrop. n. 10.* dicit, stipendium laboris jure vel consuetudine debitum posse admitti. Possunt autem de hac consuetudine

or.
dij
oix

viii

dine videri etiam *Garc. n. 110. & Castrop. n. 12.* Et propter eam consuetudinem scripsit non ita diu ex Belgio aliquis Reverendissimus Romam, in Curia sua percipi Jura ex dispensationibus: Rescriptum est, quod sequi posset exemplum suorum antecessorum: Alius ex Germania directè petit declarari, an non licitè admitterentur Jura ordinaria pro dispensationibus ejusmodi, & est responsum affirmativè, propter consuetudinem.

951. Q. 132. Quid præterea specialiter notandum sit circa dispensationes, quæ petuntur à S. Pœnitentiaria. R. §. 1. Pœnitentiaria pro foro tantum interno dispensat, in omni impedimento occulto Juri tantum ecclesiastici, etiam pro contrahendis Matrimonii exceptâ solâ consanguinitate, nam quoad hanc tantum dispensat in contractis, & quidem extra 1. & 2. gradum: unde dispensat etiam in primo gradu affinitatis, etiam ex copula licita, etiam pro contrahendis, *Krim. n. 2304.* Quandoquidem autem impedimentum hoc dicatur occultum, dixi à n. 870. Notat autem *Tobertius* in *Introd. c. 3. pag. 22.* si impedimentum sit publicum Coloniae, sed occultum Parisiis, ubi nunc habitat Titius Coloniensis, & Parisiis existens petat dispensationem tanquam pro impedimento occulto, non factâ mentione de eo quod sit publicum Coloniae, Breve datum à Pœnitentiaria fore subreptitium, quia non solet Pœnitentiaria admittere casum sic tantum occultum.

951. §. 2. Notari debet hîc cum *Krim. n. 2377.* significatio varia vocis, forum, nam *forum*, in neutro genere aliquando significat territorium aut locum publicum, in quo res venales exponuntur: *forum* in masculino significat locum publicum

dicii, & derivatio in utraque significatione est à *fero*, quia illuc feruntur venalia vel lites. Sæpe autem per forum intelligitur *judicium*, *jurisdictio*, *potestas*, & in hoc sensu dicitur aliqua causa pertinere ad forum ecclesiasticum vel sæculare, aut esse mixti fori, si pertineat ad utramque jurisdictionem. Forum in hoc sensu aliud dicitur externum, sive *forum fori*, in quo tractantur causæ in ordine ad externam gubernationem Reip. sive ecclesiasticæ sive sæcularis: aliud internum, quod dicitur *forum poli seu conscientie*, quod intus in mente hominis, ubi conscientia est, exercetur. Forum internum aliud dicitur *Pœnitentiæ*, in quo aliquid geritur interveniente Sacramento Pœnitentiæ, sive absolutione sacramentali: aliud non Pœnitentiæ, in quo aliquid geritur sine Sacramento Pœnitentiæ, uti si aliquis extra Sacramentum absolvatur à censura vel reservatione peccati. Atque ex his patet, forum Pœnitentiæ & conscientie non esse idem, nam forum conscientie est quid commune foro sacramentali, & non sacramentali. Quando tamen dixi Pœnitentiariam dispensare in foro tantum interno, sensus est, in foro tantum conscientie.

§. 3. In supplica ad Pœnitentiariam non est opus exprimere vera nomina oratorum, sed potest dici *Titius Caja* &c. Nec opus exprimere diœcesin vel locum originis ipsorum, quia hæc Rescripta non remittuntur ad diœcesanum, sed ad oratorem ipsum, unde satis erit, si petat Rescriptum dirigi, v. g. Coloniam ad P. Claudium Lacroix Soc. JESU, vel quemcunque alium, qui tradet Oratori, & Orator eliget Confessarium, qui exequatur, secundum jam dicenda.

§. 4. Pœnitentiaria inscribit suas litteras, *Discre-* 954.

or.
dii
oix
viii

to viro Confessori, Magistro in Theologia vel Decretorum Doctore, ex approbatis ab Ordinario, per laicos presentium specialiter eligendo. Circa quod *Krim.* n. 2307. & alii notant seqq. 1. Non sufficit esse Licentiatum. 2. Nec Doctorem Ordinis religiosi. 3. Confessarii Societatis JESU ex commissione sui Superioris possunt secundum dicendum n. 978. has litteras aperire. 4. Peccat mortaliter, qui aperit sine qualitate Doctoris vel privilegio. 5. Si ille, qui aperuit, non possit, vel nolit equi, potest adiri alius. 6. Si ille, qui prius noluit exequi, postea mutato consilio velit, potest. 7. Sufficit esse approbatum ab Ordinario, licet nullas adhuc confessiones audiverit, & vide fit rudis. 8. Quamvis aliqui cum *Sanch.* l. 1. d. 37. n. 10. dicant non sufficere, quod quis errore communi censeatur Doctor, tamen communis sententia habet sufficere, si communi errore cum titulo colorato censeatur approbatum. 9. Si sit approbatus ad viros tantum & dispensatio non requirat actualem confessionem utriusque, *Sanch.* *Lezan.* *Perez.* & alii dicunt sufficere, quia verum est esse ex approbatis ab Ordinario. Contraducunt *De Justis*, *Gob.* & alii, quia non simpliciter approbatus, & ideo *Carden.* dicit primam sententiam esse tenuiter tantum probabilem, estque secunda conformior dictis in l. 6. §. 2. n. 1467. quamvis *Krim.* dicat primam etiam esse absolute probabilem. 10. Delegatus procedat si ita esse prout refertur, per diligentem laboris examinationem invenerit: & nisi constet oppositum, proceditur, sine testibus: quamvis autem ordinatio non praescribatur, potest tamen ex causa exposturamentum. 11. Mandatur, ut saltem ex convenientia praemittat monita & consilia opportuna.

de fideliter respondendo, de implenda pœnitentia injungenda, de cavendo relapsu in delictum.

§. 5. Quamvis aliquis non Doct̃or, & non 955.
habens potestatem aperiat Rescriptum, non ideo careret effectu, dummodo Doct̃or aut alius designatus illud expediat, nam qualitas Doct̃oris non requiritur in aperiente, sed in exequente, *Bona. Gob. n. 157. Krim. n. 2317.* Si autem dispensandus unum elegerit, qui cum ipso dispenset, & ille postea sit ei nimis rigidus, potest hoc relicto eligere alium benigniorem, non aliter, atque aliquis potest confessione apud unum inchoatâ, hunc deserere, & eam repetere apud alium, *Gob. n. 167. Krim. n. 2318.*

§. 6. Ex hoc, quòd dicatur, cum illis dispenses 956.
in foro conscientie, non sequitur fieri debere in confessione, aut confessionem requiri, *Krim. n. 2336.* Si autem expressè addatur, ut dispensatio fiat *in actu sacramentalis confessionis vel foro Pœnitentie, audita confessione &c.* si dispensandus jam antè absolutus sit à suis excessibus, censuris ac pœnis, ac nullius mortalis sibi conscius sit, *Gob. n. 183. & Krim. n. 2385.* dicunt probabile esse non requiri confessionem, probabilius tamen est cum *Dicast.* apud *Gob. n. 256.* & tandem consentit *Krim. n. 2416.* adhuc requiri velut conditionem præstandam ab eo, qui vult gaudere illâ gratiâ, secundum dicta *l. 6. p. 2. n. 1414.* de confessione pro Jubilæo; quamvis *Gob. n. 258.* putet satis fore, si in confessionali, ubi cum illo dispensandum est, dicat se non habere mortale, quod confiteatur: supposito autem quòd confessio requiratur velut conditio, probabilius videtur contra *Krim. n. 2325. Gob. n. 188. Kerchne n. 266.* multòsque alios, quòd invalidè dispensaretur,

or.
di
oix
y III

si confessio esset sacrilega, quia confessio sacrilega non est vera confessio, quam supponitur requirere Pontifex, unde sicuti per sacrilegam confessionem non satisfit præcepto Ecclesiæ, ita nec hic menti Pontificis: censetur autem actus sacramentalis confessionis durare, quamdiu non est data pœnitentia vel absolutio: imò probabile est adhuc durare statim post absolutionem, quia multi AA. cum Gob. n. 255. docent tum adhuc licitum esse Confessario loqui cum pœnitente de auditis in confessione.

957. §. 7. Quando additur, ut prius tollatur occasio peccandi, Gob. n. 189, intelligit occasionem, quæ esset in eadem domo; sed probabilius est intelligi omnem occasionem proximam, quantum hæc tolli potest, quia Pontifex loquitur moraliter, unde in eadem etiam domo cohabitatio posset manere, dummodo desineret occasio de periculum proximum relapsus, uti plures tenent cum Gob. Wiestn. Kerch. n. 269, tum enim censetur moraliter abesse occasio, debetque hæc occasio proxima necessariò removeri ante absolutionem, quia est quid substantiale & magni momenti, Gob. Krim. à n. 2391. Quando autem dicitur, ad evitanda scandala, quæ oriuntur ex divortio nomine scandali non venit admiratio aut prædens opinio de improbitate alterutrius, sed publica occasio peccandi per temeraria iudicia, distractiones, odia, dissensiones, imitatio mali exempli, Gob. Kerch. n. 267.

958. §. 8. Confessarius, qui hic potest dispensare potest etiam absolvere ab omnibus reservationibus & censuris, quæ provenerunt ex peccato, ob quod dispensatur, non tamen, si aliunde proveniant, quia expressè additur, quas propter præ-

missa quomodolibet incurrit, Gob. à n. 191. Oppositum tamen tenet Krim, n. 2350, si talis alia censura vel reservatio impediret effectum gratiæ, quia dispensans facit gratiam absolvendi sacramentaliter, & revalidandi Matrimonium, ergo etiam tacite facit gratiam removendi, quidquid hunc effectum gratiæ impediret, arg. Cap. *Prætere*. De off. & potest. Judic. deleg. sed videtur dicendum, quamvis dispensatio trahatur ad necessarium & de se connexa, secundum dicta n. 823. non tamen ad disparatè se habentia.

§. 9. Si supplicans nollet unquam secum dispensari, aut si cum illo nunquam posset dispensari defectu cujusdam conditionis, Confessarius non posset eum absolvere à reservationibus aut censuris, quia additur *ad effectum concessæ gratiæ*, unde dispensatio impedimenti, & revalidatio Matrimonii est causa finalis cæterorum, quæ cessante cessant reliqua, Gob. n. 195. Krim, n. 2351. Quod si dispensatio danda esset saltem post duos trèsvè annos, posset nunc ab electo Confessario absolvi à reservatis & censuris in ordine ad dispensationem tum ab eodem accipiendam, uti tenent *Lug. & Gob.* n. 199. Putat autem *Dicast.* si supplicans negligat confiteri & petere dispensationem, saltem tum, quando est præceptum annuæ confessionis, quod gratiâ illa finem habeat; sed probabilius dicit *Gob.* à n. 202. si interea absolvetur ab alio habente potestatem in reservata & censuras, ut sic satisfaciatur præceptis Ecclesiæ, posse cum rationabili causa, v. g. deliberando, an velit inire tale Matrimonium, expectare ad quodcunque tempus, & tum postea, si volet, eligere eum, qui secum dispense; dispensatio enim

T t 5

or.
di
oix
viii

enim non est alligata tempori confessionis annuæ, neque ulli alteri.

960. §. 10. Circa clausulam, *hac vice absolvas*, docet *Krim.* à n. 2353. & probabile dicit *Gob.* à n. 204. si dispensandus post datum gratiæ labatur in plures censuras vel reservata, posse etiam ab his absolvi, quia per hæc non est extincta gratia, ergo cum hæc impedirent effectum gratiæ, debent posse tolli; duratque hæc potestas absolventis, quamdiu ex rationabili causa differtur executionis dispensationis.

961. *Obji.* Si Confessarius à Superiore petierit facultatem absolventi Titium à lapsu carnis reservato, hæc facultas extendit se tantum ad illum casum, & non ad alios interea ante absolutionem commissos, ergo similiter hic. *R.* *De* ant. de quo dixi l. 6. p. 2. n. 1692. n. confes. in primo casu sublatio reservationis habet rationem finis, & limitatur ad peccatum manifestatum, pro quo determinatè petebatur; è contra sublatio censuræ non habet rationem finis, sed mediæ, ideo enim debet tolli censura, ut possit absolutio à peccatis, & cum statim gratia revalidari Matrimonium; facultas autem absolventi mensuranda est secundum rationem finis, uti habet *S. Th.* 2. 2. q. 27. a. 6. ergo cum cetera illa, quæ intervenerunt, impediunt finem, facultas se extendit etiam ad illas tollendas.

962. §. 11. Quamvis addatur, ut injungatur *penitentia*, tamen si supplicans antea contritus est, & penitentiam proportionatam accepit, aut si lucratus est Indulgentias, aut si accipit cum tali dispositione, propter quam gravis penitentia mutari posset in levem, poterit quædam Confessarius parvam injungere; quia tam

intellig
dum ex
quam e
causa m
à n. 20
Notatq
ejusmo
tia sit
discreti
penite
tum, al
injung
lem pe
tem cor
vem po
vere con
labatur e
rationa
fuisse,
quid d
S. Cong
quia ne
prestar
nabilitate
§. 1
tentia i
menibus
perpetuu
gatur a
delicti:
telligi d
omnino
teriaz ne
sententi
sent ple

intelligitur præcipi injunctio pœnitentiæ secundum exigentiam delicti secundum se, quod nunquam esset confessus, & circa quod non esset causa minuendi ordinariam pœnitentiam, Gob. à n. 208. Krim. à n. 2397. Wiestn. Kersch. n. 271. Notatque rectè Tiburt. supra pag. 24. quod circa ejusmodi pœnitentiam injungendam, substantia fit servanda, sed quoad quantitatem fit locus discretioni, ut nempe Confessarius consideret pœnitentis sexum, complexionem, ætatem, statum, alias ejus obligationes, & his bene pensatis injungat pœnitentiam, quæ respectivè ad talem personam censeatur gravis. Quando autem committitur dispensanti, ut imponat gravem pœnitentiam sibi bene visam, cui si lator parere contempserit, in dictam excommunicationem relabatur eo ipso, sensus est, si parere contempserit rationabili præcepto, nam si dispensans imposuisset, v. g. ut iret ad triremes, aut faceret aliquid difficillimum, Tiburt. p. 3. c. 2. testatur à S. Congreg. decisum esse quòd non ideo reïncidat, quia nemo dicitur contemnere parere, quando præstare rationabiliter non potest, quod irrationabiliter præcipitur.

§. 12. Quando additur, ut simul pro pœnitentia injungat confessionem saltem unam singulis mensibus, Krim. n. 2400. putat, si non addatur, in perpetuum, vel per totam vitam, satis esse, si injungatur ad aliquos annos secundum mensuram delicti: Contradicit Gob. à n. 225. putatque intelligi de singulis vitæ mensibus, & dicit hoc omnino esse injungendum, etiamsi defectu materiæ necessariæ non confiteretur, secundum sententiam supra insinuatam, vel quamvis essent plenariæ Indulgentiæ, quia dicitur hoc debere

or.
di
oix
y III

debere injungi ultra pœnitentiam sacramentali, licet quoad hoc videatur dissentire *Krim.* n. 2410. Perinde autem est, quo die mensis fiat, unde satisfacet confitendo ultimo Januarii vel primo Februarii, aut primo Januarii & ultimo Februarii: quod si uno mense omittat, non tenetur alio compensare, quia videtur annexum mense: si autem aliunde adhuc, v. g. ex voto vel præcepto teneretur confiteri aliquo mense, per hanc confessionem satisfaceret utrique obligationi, quia mens dispensantis prudenter præsumitur esse, ut confessio ex quacunque tamen causa fiat semel in mense, *Salas, Portel, Gob. n. 222 Krim. n. 2406.* contra *Sanch. Bonac. Perez, Diana* & alios. Peccabit autem toties mortaliter, quoties aliquo mense omittet, quia est materia & præceptum grave, quale est confessionis annuæ vel diurni jejunii, *Gob. n. 222.* contra *Krim. à n. 240* qui à n. 2411. putat posse cessare hanc obligationem confessionis menstruæ, si dispensatus fuerit per Jubilæum, vel Indulgentias plenarias; sed probabilius contradicit *Gob. n. 226.* quia est potestatis extraordinaria etiam ad alios fortè fines juncta. In Rescriptis autem non fit mentio Communionis, unde non est obligatio injungenda illam, posset tamen injungi aliquando Communionis loco gravis Pœnitentiæ, quæ simul injungi debet, *Gob. n. 227.*

964. §. 13. Quando dicitur Confessarium debet declarare, quod proles sit legitima in foro communitatis tantum, sensus est, prolem talem pro utroque foro fuisse illegitimam, si uterque parens sit conscientius impeditenti, & tum esse legitimam in foro interno; quamvis *Krim. n. 2365,* dicat, verè

legitimari quoad spiritualia & temporalia, alii
autem dicunt tantum ad Ordines sacros & Be-
neficia, unde si Judex ecclesiasticus vel secularis
ageret contra hos conjuges vel proles tanquam
illegitimas, dispensatio illa in foro externo nil
iuraret, Gob. n. 264. & Krim. à n. 2360. Quan-
do autem unus saltem bonâ fide contraxit pu-
tans Matrimonium esse validum, vel si non in-
dicetur ipsi impedimentum, quando revalida-
tur Matrimonium, sive hoc taceatur bonâ sive
malâ fide, proles censi debent legitimæ pro
utroque foro, uti ex Jure probant Gob. n. 247. &
pluribus Sanchez. l. 8. d. 34. à n. 50. possuntque vi-
deri dicta l. 4. à n. 750. & Karch. n. 277.

§. 14. Quamvis addatur, ut *nulli testes adhi-* 965.
beantur, si tamen adhiberentur, non ideo esset
invalida dispensatio, Gob. n. 265. Hinc Fill. tr.
10. p. 2. c. 10. n. 358. loquens de clausula illa
Rescripti ex Pœnitentiaria sic habet: *non puto prohi-*
beri, quominus fieri possit aliqua fides à Confessario de
absolutione vel dispensatione impensa, pro consolatione
pœnitentis, vel pro testimonio apud Episcopum obrent. &
dispensationis in foro conscientie, id enim etiam in aliis
absolutionibus collatis in eodem foro fieri nil vetat: Tamb.
De Matr. tr. 2. c. 13. §. 6. sic habet: *non est negan-*
dum, si Judex sciat ejusmodi dispensationem fuisse da-
tam, posse interdum illi acquiescere, imò rectè Filli-
us notat posse evenire, ut Confessarius (habitâ
licentiâ, ut suppono, à pœnitente) faciat fidem
apud Judicem se absolvisse & dispensasse.

§. 15. Præcipitur etiam, ut *lanietur litteræ,* 966.
idest, ut Rescriptum illud laceretur vel combu-
ratur, vel ita corrumpatur, ut non possit pro-
duci in foro externo, sic enim dicitur legaliter
destrui, unde sufficiet detrahere sigillum, dila-
cera-

or.
dii
oix
viii

cerare per medium, inducere lituras vel cano-
 los, quamvis retineatur; sic enim peribit illi
 valor pro foro externo, *Fill. Gob. n. 268. Krim.*
 2372. Quod si talis laniatio negligenter, pro-
 caretur quidem mortaliter, cum id præcipi-
 tur sub excommunicatione lata sententia, non
 ideo tamen invalidaretur dispensatio, quia
 est conditio ad valorem, sed cautela, ne proba-
 catur in foro externo, *Sanch. Gob. Krim. n. 237.*
 hinc additur ita laniandas, ut nullum earum
 exemplum exstet, intellige, authenticum, seu
 modi, quo in foro externo posset probari, dicitur
 esse dispensationem, unde nil peccas, si exem-
 illius pro te describas, illi enim tuæ descrip-
 nulla fides debetur, *Gob. n. 273.*

967. §. 16. Additur, *ne litteras illas reddat supple-*
ti, intellige integras, quæ pro foro externo
 vire possint: si tamen redderet integras, dicitur
 quod litteræ non suffragabuntur illi, intelli-
 iterum pro foro externo, nam maneat pro
 interno validæ; *Krim. nu. 2379. Gob. nu. 276.*

968. §. 17. Quando committitur dispensatio
 non obstante v. g. affinitate possint inire Ma-
 monium, addi solet, *dummodo aliud impedimentum*
canonicum non obstat: & sensus est, si non
 aliud impedimentum, quod dispensatum
 fit, *Kærch. n. 274.* vel dispensari debeat, non
 non obstat, quamvis cum tali affinitate
 clandestinè contraxissent, quia hoc impedim-
 tum clandestinæ potest per ipsosmet tolli
 consensum renovent coram Parocho & testibus
Krim. à n. 2420.

969. §. 18. Quamvis Judicis delegati juris-
 cesser, si semel plenè illà utendo functus sit
 cedio suo
 cessariu
 suum,
 non leg
 sentari
 supple
 talis co
 tum,
 interno
 tix, in
 satisfac
 27. n.
 Zerol.
 §. 1
 parte a
 dixi n.
 riarum
 quis n
 potiùs
 quod l
 ex Fran
 JESU
 rio p. 3
 in quib
 1. Si c
 tiendo
 Si pug
 in pub
 immu
 Congreg
 Tiburt.
 etiam
 absol
 gulare
 cedat
 gulari

cio suo, secundum dicta n. 883. tamen si Confessarius electus minus bene peregerit officium suum, v. g. si dispensavit in impedimento, sed non legitimavit prolem, potest Rescriptum presentari alteri Confessario qualificato, qui hoc supplere poterit acceptato Rescripto; tum quia talis commissio necdum habuit plene suum effectum, tum maximè, quia commissio pro foro interno imitatur forum sacramentale Pœnitentiæ, in quo pœnitens, cui unus Confessarius non satisfecit, potest alium accedere, *Sanch. l. 3. d. 27. n. 40. Corrad. Krim. n. 2327. contra Nav. & Zerol.*

§. 19. Quomodo intelligenda sit clausula, 970.

parte altera de nullitate prioris consensûs certiorata, dixi n. 814. Quomodo scribatur ad S. Pœnitentiariam, habet *Instructio* n. 909. relata: Quod si quis malit scribere ad aliquem è Pœnitentiariis potius quàm ad Cardinalem ipsum, scire debet, quòd Pœnitentarii sint ex Ordine S. Dominici, ex Franciscanis de Observantia, & ex Societate JESU. Occasione hîc dictorum addo ex *Tibur-*

tio p. 3. c. 1. casus publicos non matrimoniales, in quibus ad Pœnitentiariam recurritur, esse duos. 1. Si quis publicè manus violentas sive percutiendo, sive occidendo injecerit in Clericum: 2. Si pugnavit vel astitit quomodolibet complex in publico duello: Pro casibus publicis contra immunitatem ecclesiasticam recurritur ad S. Congreg. immunitatis. Denique addo ex eodem *Tiburt. p. 4. S. Pœnitentiariam* habere facultatem etiam pro utroque foro, etiam in factis publicis absolvendi & dispensandi in multis quoad Regulares, & volentes ingredi Religionem, si accedat consensus & supplicatio Superiorum Regularium,

℞.

or.
dii
oix
viii

971. Q. 133. An dispensatio impedimenti profit ignorantem vel invito. R. §. 1. Quando idem impedimentum afficit utrumque contrahentem, uti est v.g. consanguinitas, satis est, quod unus contrahentium petat & acceptet dispensationem, tum enim etiam dispensatur cum altero quamvis ignorante, quia hoc ipso, quod tollatur inhabilitas ab uno respectu alterius, debet etiam tolli inhabilitas alterius, uti dictum est n. 853.
972. §. 2. Si impedimentum afficiat unum tantum ex contrahentibus, valebit quidem dispensatio impetrata etiam nescienti, sed ut effectum habeat, docent *Sanch.* l. 3. d. 36. n. 2. & post eum *Gob. tr.* 9. n. 641. *Burgh. cent.* 3. ca. 89. debere acceptari, imprimis quia est quaedam donatio, quae acceptatione eget, deinde dispensatio semper videtur habere hanc contritionem imbitam, si dispensando ita placeat, uti etiam privilegium seu gratia, secundum dicta l. 1. num. 841. Nilominus probabile etiam est, quod profit ignorantem, imò & invito, quia non apparet, cur inhabilitas ab utroque tolli non possit, uti tenent multi apud *Sanch.* supra, & cum *Dian.* p. 8. tr. R. 86. & 87. sicuti reservatio peccati, irregularitas &c. possunt tolli ab ignorante & invito quia pendent à sola voluntate Superioris. Imò non apparet, cur aliquid, quod habet se per modum gratiae, conferri non possit invito, nisi iura aliter statuunt, sicuti statuerunt, ut dispensatio pro Beneficio non habeat vim, nisi sit acceptata. De cetero Deus dat multas gratias peccatoribus ignorantibus & invitis. Item potest quis etiam invitus absolvi ab excommunicatione, aut dispensari in voto, uti docet ipse *Sanch.* *Decal.* l. 4. c. 24. n. 26. Quid autem dicendum

fit de dispensatione perita à S. Pœnitentiaria videri potest *Busenb.* relatus l. 1. n. 796. in resol. 10. & quod dixi hic n. 959.

Q. 134. Quid addendum sit de dubio circa potestatem dispensandi vel dispensationem ipsam. R. §. 1. Univerſim dixi l. 1. n. 798. potestatem dispensandi esse rem favorabilem, adeoque latè interpretandam: è contrà dispensationem esse rem odiosam, adeoque restringendam; quæ sententia est communissima inter Theologos & Canonistas, uti videri potest apud *Sperell.* decis. 112. à n. 73. Et consequenter, si dubitetur, attamen communiter putetur, quòd potestas dispensandi se extendat ad hunc vel illum casum aut circumstantiam, judicari potest, quòd extendatur, & quamvis postea declararetur re ipsa defuisse potestatem, nihilominus validè esset dispensatum, quia ubi adest error communis, bona fides, & titulus saltem coloratus, Ecclesia supplet; uti dictum est n. 42. 528. 534. licèt non ita suppleat, quando est error tantùm privatus secundùm dicta ibidem. E contrà, si dubitetur, an dispensatio concessa se extendat ad hunc vel illum casum, aut circumstantiam, judicari debet non extendi.

§. 2. Si Jus concedens dispensari expresserit 974. causam, ex dictis n. 389. colligitur etiam extendi ad casum, in quo reperitur eadem causa, similiter dixi n. 823. dispensationem extendi etiam ad illa, quæ necessariò connexa sunt, & sine quibus dispensatio nullum effectum haberet.

§. 3. Quid tenendum sit in dubio, an adsit 975. causa sufficiens dispensandi, & an ulla causa adsit, item an hoc, quod falsò narratum, vel malè subrepticum est, fuerit causa finalis, necne, dixi l.

or.
dix
dix
VIII

1. à n. 804. Et universaliter dixi in dubio, quæ app
 causa, quam expressisti vel tacuisti, fuerit, adverti
 an tantum impulsiva, præsumendum esse, se habe
 fuerit tantum impulsiva, quia præsumendum nem, eo
 est pro valore actus. *Bardi* tamen De cons. paratio
 6. c. 5. §. 4. n. 9. tenet oppositum, quando putatit
 tur de re odiosa, sed n. 10. fatetur, si quis per un
 spensationem Matrimonium bonâ fide inie, quos
 & postea superveniat dubium de valore disp, ma,
 sationis, quod resolvi non possit, standum conjug
 pro Matrimonio, quia jam favet possessio, sive
 fide inchoata. & ille,

976 §. 4. Quid tenendum sit, si certus sis te in gat, ipse
 gere dispensatione, & dubites, an acceperis, clausul
 si certus sis te obtinuisse, sed dubites, an illic asse
 venerit vitium, vel an valeat dispensatio, de guntur
 1. n. 805. & præter Jura ibi citata, ex quibus omnia,
 detur colligi, quod præsumi debeat pro va confiren
 dispensationis, hoc ipsum docent *Abb. Salas*, adde ad
Tambur. in Decal. l. 1. c. 3. §. 7. v. *Dispensatio* esse legi
 & *Dian.* p. 4. t. 3. R. 45. An licitum sit contumem à c
 re Matrimonium, quando est dubium vel manente,
 probabilitas de impedimento, si probabilemto;
 lud abesse, dixi à n. 527. 530. quod cu

977. Q. 135. Quomodo practice sit applicanda dispensa
 hætenus tradita. R. hoc modo: 1. Dum de Q. 13
 tis impedimentum inter aliquos, qui contumem disp
 re volunt vel jam sunt in Matrimonio, cogit illis, qu
 illud sit indicandum illis necne. 2. Si sit arum ap
 candum illi, qui necdum est in Matrimonio. Executo
 quantum potes, dissuade, quia communis Theolo
 fausta sunt Matrimonia, quæ antecedit imp, 954. I
 mentum, nisi valde justa causa moveat SU cor
 spensationem petendam, plerumque enim de non I
 vent alia carnalia & merè temporalia motu, ex p

quæ apud Deum non valent. 3. Si ille, in quo
 fuerit advertis impedimentum, sit conjugatus, & sciat
 m esse, se habere impedimentum, vel itque dispensatio-
 nem, eò quòd non possit sine scandalo facere se-
 De conf. parationem nec vivere continenter cum uxore
 quando putatitia, fac ut impetres dispensationem ipsi,
 i quis per unum saltem Religiosum ex iis Ordinibus,
 fide in quos n. 970. notavi habere Pœnitentiariorum Ro-
 lore dicitur, sed iube interim ab omni actu
 standum conjugali. 4. Accepto Rescripto, sive pro conjun-
 ocellibus, sive pro alio, si habeas qualitates requisitas,
 & ille, pro quo petitur, te ad id munus eli-
 us sit te, ipso præsente aperi litteras, expone omnes
 ceperis clausulas concernentes, quære, an vera sint, quæ
 es, an illic asseruntur, & an præstare velit, quæ injun-
 satio, dicitur: si dicat vera esse, & paratus sit præstare
 ex quibus omnia, iube se ad confessionem disponere, audi
 at pro contentem, impone præscriptas pœnitentias,
 ob. Sal. adde admonitiones debitas, declara prolem ejus
 dispensationem esse legitimam, si proles habeat, da absolutio-
 sit contra nem à censuris, tum à peccatis simul veletiam
 um vel ante, intendens cum eo dispensare in impedi-
 obabilemento; denique hoc ipsum illi declara, nempe
 quòd cum eo sit dispensatum, & dilania litteras
 cananda dispensationis.

Dum Q. 136. Quid præcere sit notandum circa executio- 978.
 ui contem dispensationum matrimonialium. R. Suppositis
 io, cogit illis, quæ l. 4. à n. 659. dixi de Executore littera-
 Si sit rum apostolicarum, notanda hic sunt seqq. §. 1.
 Matrim. Executores hi ordinariè debent esse graduati in
 munitè Theologia vel Jure Canonico secundum dicta
 edit imp. 954. Possunt tamen Superiores Societatis J E-
 oveat SU communicare facultatem alicui de Societa-
 ne enim te non Doctore, aperiendi litteras S. Pœnitentiæ
 lia motus, ex privilegio Gregorii XIII. anno 1582. die 3.

Vu 2

Aprilis

or.
 dii
 dix
 VIII

Aprilis in Bulla, Exponi nobis: ubi ait; Nos hinc tuus in hac parte supplicationibus inclinari, presbiteri Societatis huiusmodi per te vel tibi subordinatos Superiores de tua licentia designandis, & ab Ordinariis locorum approbatis vel approbandis, etiamsi Magistri vel Doctoratus, aut aliis gradibus insigniti non sint, licentias huiusmodi aperiendi, confessionibusque fidelium absolvendi. exequendi. licentiam & facultatem tenore presentium concedimus & impartimus. compendio novo, verbo, Confessarius. §. 3. sic habetur: Ad hanc facultatem aperiendi dictas licentias signantur omnes Superiores alias approbati, juxta confessionem, & omnes alii Confessarii, quos ipsi ad id locaverint.

979. §. 2. Delegatus non habet in actu jurisdictionem, nisi post exhibitionem originalis mandati, quo authenticè docere possit de facta sibi commisione dispensandi, Cap. Super eo, 12. De appell. Cap. Pastoralis, 12. De Rescript. Hinc si delegatus dispenset, quamvis certus sit de data & expressa Romæ commissione, nulliter agit, quia absque mandato & absque cognitione causæ sibi commissa, tale enim mandatum non continet gratiam factam, sed faciendam; communis sententia Krim. à n. 2222. E contra aliquis definit esse legitimum per sententiam definitivam etiam in causa, secundum dicta n. 883.

980. §. 3. Juxta Reg. 49. Cancellaria, quando dispensatur in gradu prohibito, semper apponitur dummodo dicta mulier propter hoc rapta non fuerit, tum enim hoc narrari deberet in supplicatione, ut si rapta fuerit propter hoc, id est, ad Matrimonium. Et quamvis in Rescripto omittatur, semper intelligitur, hinc si rapta esset, etiam consentiret manens in potestate raptoris, &

curator non
rum Resc
n. 2189. 2
§. 4. C
onus, ligi
ad actum
relinquit
ciali, &
Reb. Krim
piscopo, a
aut si de
gerere se p
n. 879. S
veritate r
do, docen
§. 5. C
tem infor
Trid. sess.
etiam gra
prius à dele
judicialiter
obreptionis
mam, &
confessio
ritas, Sa
20. Et si
ro consci
sponsis,
fites: si au
tio capi
causa no
committit
jurisdicti
quiritur
faciant fi

ator non posset pergere, sed requiretur notum Rescriptum in forma, perinde valere, Krim. n. 2189. 2262.

§. 4. Quando additur: *tuam conscientiam onerans*, lignum est eligi industriam personæ quoad actum ipsum dispensandi, & tum executio relinquatur arbitrio ipsius sine cognitione judiciali, & ab ejus sententia appellari non debet. Barb. Krim. n. 2261. Si executio demandetur Episcopo, an ingerere se possit Vicarius generalis, aut si demandetur Vicario generali, an ingerere se possit Episcopus, colligi potest ex dictis n. 579. Sufficere autem prudens iudicium de veritate narratorum, quamvis non adsit certitudo, docent Gob. & Karch. n. 254.

§. 5. Quia Rescripto solet inferri, *si per diligentem informationem compereris preces veritate niti, & Trid. sess. 22. c. 5. De ref. dicit, ut dispensationes etiam gratiosæ suum non sortiuntur effectum, nisi prius à delegatis Apostolicis, summarie tantum & extrajudicialiter, cognoscatur expressas preces subreptionis vel obreptionis vitio non subjacere, hoc spectat ad formam, & prærequiritur ad valorem, quamvis ex confessione sponzorum aut aliunde sciretur veritas, Sanchez. l. 8. d. 34. n. 26. Corrad. l. 7. c. 6. n. 20. Et si dispensatio concessa sit tantum pro foro conscientie, informatio capi potest ab ipsis sponis, quia in hoc foro possunt esse Rei & testes: si autem agatur pro foro externo, informatio capi debet ab aliis, quia testis hic in propria causa non admittitur; potest autem etiam laico committi hæc informatio, quia non concernit jurisdictionem, sed solum ministerium. Nec requiritur juramentum, dummodo sponsi fidem faciant sine prudente suspitione falsi; ita cum*

or.
di
oix
/ III

communi *Krim.* à n. 2229. satis autem est, secun-
dum saepe dicta, causas finales seu motivas subsi-
stere, quamvis non subsisteret aliquid non subsi-
stantiale, *Krim.* n. 2258. De falsificatione litterarum
apostolicarum, dixi l. 4. à n. 663.

983. §. 6. Delegatus non debet plus examinare,
quam mandetur, hinc quia nunc non apponitur
clausula, dummodo copula non intercesserit, et
eam inquirere non debet; si autem clausula
apposita esset, & copula esset occulta, docet
Sanch. Pont. & Krim. n. 2220. contra alios, Reus
non teneri eam fateri, quia cum agatur pro forma
externo, intelligitur, si intervenerit & publicum
sit nota: Et idem est, si Judex interrogaretur
alio impedimento, quod occultum esset, & de
ter esset in debito tempore tollendum, nisi
enim tenerentur sponsi illud fateri, *Corrad.* l. 1.
num. 2259.

984. §. 7. Si preces sint quidem per testes iustitiam
attamen delegatus extra figillum confessio-
nis sciat illas non subsistere, pergere non potest,
quia executio remittitur ipsius iudicio ac discretio-
nerata insuper conscientia eius, id est, si in confes-
sione reperit preces veritate niti, *Sanch. Pont.*
Krim. n. 2237. Similiter quamvis preces veritate
niterentur, si tamen ex dispensatione praevale-
ret securum scandalum & majus malum, quod
equi non posset, ideo enim committitur eius
iudicio, discretioni, prudentiae; *Corrad.* l. 1.
num. 2239. Et quandoque etiam additur, si
rebitur expediens, ut dispensetur, per quod remittitur
non quidem ad liberam voluntatem ipsius
iudicis, sed ad prudens arbitrium, *Menoch. Krim.* à n. 2240.

985. §. 8. An & quando commissio dispensationis
expiret morte committentis, dixi l. 1. n. 2241.

Notat autem rectè *Krim.* n. 2227. si dispensatio-
nis commissio data sit nomine Sedis Apostolicæ,
non expirare morte Papæ, quia Sedes Apostoli-
ca nunquam moritur.

§. 9. Si delegatus reperiat causam bonâ fide 986.

allegatam Papæ, re ipsa non subsistere, sed ad-
verat aliam causam adesse, quæ si allegata fuis-
set, certò obtinisset idem Rescriptum, *Krim.* à
n. 2240. putat posse pergere, quia ex benignita-
te piæ matris Ecclesiæ præsumi potest, quòd Pa-
pa consensum suum non restrinxerit ad hanc
specificè causam, sed eum extenderit ad com-
munem & genericam rationem causæ sufficien-
tis, si pro tali casu adfit. Oppositum probabi-
lius tenet *Corrad.* l. 7. c. 5. à n. 54. nam ideo de-
mandatur, ut examinetur, an preces allegatæ
veritate nitantur, non autem, an subsit alia cau-
sa: nec datur mandatum exequendi, nisi sub
causa allegata: Deinde ex hoc, quòd Papa con-
sensisset, si allegata fuisset ista altera causa, non
sequitur, quòd jam consenserit, quia voluntas,
quæ non est, sed tantùm esset, nihil de facto ope-
ratur, sed tantùm operaretur sub hypothesi, quæ
posita non est, uti in simili dixi n. 551.

§. 10. An dispensatio pro foro conscientie 987.

valida sit ante expeditionem Rescripti, de hoc
aliquid dixi l. 1. n. 815. possuntque videri plura
apud *Krim.* à n. 2267. Quòd si Matrimonium in-
teatur, vel ejus consummatio fiat post expeditum
quidem Rescriptum, sed antequam dispensatio
pervenerit ad partes, aut antequam sit executio-
ni data, quid dicendum sit, magis colligetur ex
resolutione seqq. casuum:

Casus 1. Titius Romæ à Papa petit pro Cajo
dispensationem in impedimento Matrimonii,

or.
dii
dix
VIIII

& priusquam obtineat, rescribit sine dubio obtinendam intra triduum; obtinetur intra triduum à Titio: Et post elapsum illud triduum contrahit Matrimonium Cajus Coloniae ex illis ante acceptas litteras dispensationis. *Queritur an validè?* Negant *Suar. Vasq. Perez, Gob. tr. 2. p. 625.* quia præsumi non potest mentem Papae dispensantis esse, ut dispensatio valorem habeat, antequam certò innotescat, aliàs daretur occasio abutendi. Validè contraxisse docent *Sanch. 3. d. 36. n. 6. Nav. Vega, Rodriq. Texed. apud D. p. 9. t. 7. R. 36. Sot. Burgh. cent. 3. c. 38.* & alii quia omnes gratiæ & privilegia statim robora habent, cum datus est consensus petenti per Procuratorem, licet postulans principalis ignoscit, unde probabile videtur, inquit *Burgh.* talem, in raro casu, videlicet in magna necessitate ad differendi, etiam licitè id facere.

988. *Casus 2.* Cajus subdiaconus ob causam committit Romam curforem, qui dispensationem petat, nec dubitabatur, quin intra viginti dies esset obtinenda: post hos 20. dies contrahit Matrimonium. *Queritur an validè.* Ratio affirmativa est, quia intra illud tempus concessa fuit dispensatio, uti nunc rescitur ex dato, valor autem dispensationis non pendet à dispensante, sed à solo dispensante, qui ei etiam invito & inveniendi obtrudere poterit. *Et cum Sanch. l. 2. c. 26. n. 5. Amico, Castrop. tr. 3. d. 6. p. 11. n. 3. Burgh. cent. 3. cas. 89.* & aliis communiter; Matrimonium illud nullum esse, quia dispensatio est laxatio à lege adhuc vigente & obligante, ut suum effectum habeat, debet esse nota dispensando, vel saltem procuratori, qui ejus loco

ceptet: 2. Dispensatio semper habet imbitam hanc conditionem, si tibi dispensando ita placeat, uti docent *Suar. Sanch. Salas, Castrop. & alii*, unde differt hic casus à priori, in quo Cajus acceptaverat per Titium. Ad fundamentum contrarium dico fuisse quidem concessam, sed non habuisse effectum, donec cognosceretur, quia est quædam donatio, quæ per acceptationem completur, unde habet quidem dispensatio valorem à dispensante, non tamen effectum, antequam nota sit dispensando, vel saltem alteri ejus nomine acceptanti: & ita *Cap. Si tibi presenti*, De præbend. in 6. expressè habetur dispensationem circa Beneficium non habere vim ullam, nisi acceptata fuerit à beneficiando.

Casus 3. Sempronius Titia consanguineus petiit dispensationem, sed ob urgentissimas causas Matrimonium contraxit cum Titia impedimenti ignara, priusquam dispensatio à delegato Confessario expediretur, attamen postquam Breve datum erat Romæ: Confessarius nunc accipit Breve, & *Quærit*, an illud possit expedire, ita ut vi illius fiant habiles ad validè contrahendum. *Ratio* dubitandi est, 1. quia mutatus est casus in dispensatione contentus, agitur enim, in ea conformiter ad supplicam, de Matrimonio contrahendo, jam autem est contractum. 2. Dispensatio reddita est difficilior ex *Trident. sess. 24. Dereform. Matr. c. 5.* decernente scienter contrahentem intra gradum prohibitum debere spe dispensationis carere. Nihilominus pro parte affirmativa est 1. quia Sempronius sat maturè summo Pœnitentiario supplex factus, narravit se jam tum de Matrimonio ineundo cum Titia tractasse, & resiliere non posse. 2. Non videtur di-

or.
dii
dix
7 III

spensatio esse ideo reddita difficilior, cum Sempronius non temere præsumpserit, sed ob urgentissimas causas id fecerit, *Trident.* autem requirit scientiam, audaciam, & temerariam præsumptionem juxta *Sanch.* l. 8. d. 25. n. 26. 3. Quamvis unus sciens impedimentum contraxerit, & alter ignorarit, non incurritur pœna *Tridentis*, nec postea opus est de hoc mentionem facere in petitione dispensationis, uti tenent *Henriq. Sanch.* n. 30. *Perez*, d. 46. n. 13. quia innocens puniri non debet ob alterius delictum, ergo etiam jam licebit gratiam illam exequi. 4. *Texeda* & alii apud *Dianam* p. 9. tr. 7. R. 36. docent, si contrahentes scienter intra gradus prohibitos contrahant & consumment Matrimonium, postquam Pontifex concessit dispensationem, & nondum ea per Ordinarium, cui committitur, est expectata, in isto casu non esse dispensationem irritam vel subrepticam, ita autem contigit in præfenti casu.

Respondeo. Confessarius non videtur posse procedere ad executionem. 1. quia est exprimerendum apud dispensantem, si Matrimonium fuerit contractum vel consummatum, uti certum videtur, inquit *Perez*, n. 6. & constat ex *Trident.* supra ubi in eum, qui scienter & præsumptuosè contraxerit, fert pœnam carenti spe dispensationis: è contrà illi, qui solennitatibus adhibitis contraxerit cum probabili ignorantia, dicitur facilius & gratis impertiendam dispensationem, ergo manifestè supponit hoc debere narrari, ut de enim aliàs decerneret pœnam carenti vel gratis habendi dispensationem, vel unde sciret factum sit præsumptuosè, an præmissis solennitatibus, an cum ignorantia probabili, si non

opus fa
esse pro
Texeda
menti,
supplere
nisi sent
tatur ve
praxim
Ecclesia
sed sent
ter velu
referens
biliter:
non alle
opposit
nullum
quid fi
Roman
dum est
quem f
claratio
2. 3. C
ta, nem
& confi
bonâ fi
Trid. to
lari, &
entiam
pœnam
condit
saturi,
exigent
est: pœ
præsum
trimon

opus factum narrari? 2. Non videtur licitum esse procedere secundum relatam sententiam *Texeda*; quia quando agitur de valore Sacramenti, etiam in illis, in quibus Ecclesia potest supplere, non est licitum relinquere tutiorem, nisi sententia, quam sequor, communiter admittatur velut absolute probabilis, & non sit contra praxin Curiae Romanae, tum enim tantum vult Ecclesia supplere secundum dicta l. 6. p. 1. n. 118. sed sententia *Texeda* non admittitur communiter velut absolute probabilis, hinc *Diana* illam referens subdit, *hucusque Texeda, tu cogita, an probabiliter*: & quamvis *Diana* pro eadem citet *Vegam* non allegato textu, *Sanch.* n. 21. citat *Vegam* pro opposita allegato textu, & sententia illa revera nullum habet solidum fundamentum. Sed quid sit de hoc, saltem est contra praxin Curiae Romanae, quae semper respondet hoc exprimendum esse, uti testatur *Sanch.* supra juncto n. 8. ad quem se remittit, & de hoc refertur expressa declaratio sacrae Congregationis ad hoc caput *Trid.* n. 2. 3. Opinio *Henriq. Sanch. & Perez*, supra relatam, nempe quod opus non sit narrare contractum & consummatum esse Matrimonium, si alteruter bona fide processerit, non videtur vera, nam *Trid.* toto illo capite loquitur in numero singulari, & nullo verbo innuit requiri utriusque scientiam vel ignorantiam: neque verum est esse poenam, quod debeat hoc narrari, sed est tantum conditio praerequisita pro informatione dispensaturi, ut dispensationem diversimodè, & pro exigentia causae noverit expedire, uti ante dictum est: poena autem tantum est, ut qui scienter ac praesumptuosè contraxit & consummavit Matrimonium, careat spe dispensationis, ergo dato, quod

or.
dii
dix
VII

quod hæc pœna carendi spe dispensationis non incurratur, si alteruter bonâ fide processerit, tamen nullatenus sequitur factum non debuisset, aut adhuc non debere narrari: & quamvis cum nollet dispensare Pontifex propter scientiam & præsumptionem Sempronii, non sequitur Titiam puniri, quamvis indirectè & per accidens in ipsam redundet incommodum; sicuti si Titia bonâ fide contraxisset Matrimonium cum Cajo Subdiacono qui sciens & præsumptuosè hoc fecisset non expectatâ dispensatione, cuius spem habebat, si Pontifex postea id rescians in pœnam præsumptionis Caji nollet dispensare, non ideo puniretur Titia, quamvis indirectè & per accidens in ipsam redundaret incommodum, itaque petenda est dispensatio nova enarrato factio: ita iudicârunt mecum an. 1699. tres Doctores.

§. 11. Huc etiam refertur solutio sequentis casus: Titius cognovit Cajam & Bertam forores, vultque ducere Cajam, & petit dispensationem in affinitate, at tamen priusquâ dispensatio detur executioni, cognoscit iterum Cajam & Bertam.

Queritur, an indigeat novâ dispensatione?
1. Non ideo indiget, quia iterum cognovit Cajam, quia est tantum incestus, nec inducit impedimentum respectu Cajam: & si sit occultus, quamvis commissus sit post obtentam dispensationem, tum saltem non necessariò recurri debet Romam, docent Nav. Gob. tr. 9. num. 630. & alii multi cum Pelliz. De Regul. tr. 8. c. 3. à n. 243. Si dispensatio non sit facta Romæ, sed tantum data commissio, ut dispensaretur in partibus, preces invenirentur veritate niti, etiam non indiget novâ dispensatione ex hoc, quod ante
dispen-

dispensationem factam iterum cognoverit Bertam; nam repetita illa copula non inducit novum impedimentum affinitatis, sed manet unicum, quod prius contractum erat, sicuti si decies cognovisset singulas, esse unicum impedimentum, nec in supplica opus fuisset dicere, quoties cognovisset illas, *Sanch. l. 8. c. 24. n. 8.* Est autem jam data potestas ad dispensandum pro Matrimonio cum Caja non obstante impedimento contracto per copulam cum Berta. 3. Si Romæ facta est dispensatio, antequam Titius iterum cognosceret Bertam, videtur opus esse novâ dispensatione, quia impedimentum per priorem copulam cum Berta contractum, erat jam sublatum per dispensationem Romæ factam, quamvis necdum executioni datam seu applicatam Titio: & nunc redit idem impedimentum, quod sublatum erat, ergo debet de novo tolli: non potest autem sine novâ dispensatione, quia prior non respiciebat nisi contractum antea impedimentum *Sanch. supra, Pont. De Justis l. 3. n. 163. & l. 4. n. 187. Confirmatur*, nam si Titius post declarationem, quod repertâ veritate narratorum facta esset dispensatio, iterum cognovisset Bertam, opus esset novâ dispensatione, ergo etiam jam. *Si dicas*, per priorem dispensationem factum esse, ut Titius posset cum Caja contrahere tanquam cum extranea: *Contrâ est*, nam dispensatio non tollebat consanguinitatem istarum fororum, nec impediēbat, quod minùs à Titio posset iterum contrahi affinitas, si enim post dispensationem factam postea cognovisset Semproniam ejusdem Cajæ sororem, certò contraxisset impedimentum per aliam dispensationem tollendum, ergo idem est, si iterum cognoverit Bertam.

or.

di

dix

viii

ram. Et hęc dicta applicari possunt, v. g. impedi-
mento voti, item dispensationi factæ vel fa-
ciendæ per Ordinarium. Denique hic nota-
ndum est, quod dispensatio validè detur execu-
tioni, non expectato placito aulæ secularis vel
Officialium belli, qui aliquando volunt se inge-
rere, rectè enim docet *Less.* in Auctar. v. *Bulla peni-
tentialia*, casu 3. ejusmodi placitum esse imperi-
nens ad valorem Bullæ seu dispensationis et
exquendæ.

991. Q. 137. Quid præterea observare debeat Parochus
circa Matrimonia coram ipso contrahenda. R. §. 1. *Trid.*
sess. 24. De ref. Matr. c. 1. dicit: Habeat Parochus
librum, in quo conjugum & testium nomina, diemque
& locum contracti Matrimonii describat, quem diligen-
ter apud se custodiat. Et cum inde suo tempore do-
ceri debeant plurima, quæ maximi momenti
sunt, rectè notat *Avers.* q. 6. f. 7. §. ult. ad hoc ob-
ligari Parochum sub mortali.

992. §. 2. Parochus etiam contracturis propone-
re debet, quæ ibidem statuit *Trid.* his verbis: *Pro-
stremo S. Synodus conjuges hortatur, ut ante quam con-
trahant, vel saltem triduo ante Matrimonii consumma-
tionem sua peccata diligenter confiteantur & ad SS. Sa-
cramentum pie accedant.*

993. Q. 138. Quid denique notandum sit circa purifica-
tionem puerperarum. R. Hęc potius spectat ad
materiam Baptismi, sed quia de illa ibi nihil
dixi, addo hęc pauca.

§. 1. De purificatione puerperarum *Synod. Co-
lon.* anni 1662. p. 2. tit. 3. statuit 1. Ex Cap. *De
De Purif. post partum*, quamvis puerperæ possint
statim post partum venire ad ecclesiam, attamen
etiam in novâ lege licitè emanere. 2. Non ante
25. à partu diem, nec alibi, quàm in ecclesia be-
nedi-

nedicendæ sunt puerperæ. 3. In pœnam peccati mulieres, quæ ex illicito concubitu pepererunt, sub pœna suspensionis eo ipso incurrendæ non benedicantur. 4. Sine pompa & ad summum cum tribus sœminis deducantur. 5. Non fiat in dominica vel festo fori. 6. Nullus Parochus, Sacerdos vel Clericus debet convivium mulieri purificatæ instructum frequentare. 7. Non substituatur mulier purificanda in locum defunctæ puerperæ, nec ad cadaver defunctæ in partu legantur preces purificationis, nec etiam legantur in privatis ædibus super periclitantem post partum.

§. 2. Circa prohibitionem illam, ne mulieres, quæ ex illicito concubitu pepererunt, purificentur, dubitatum est, an id intelligatur etiam de illis, quæ ex illicito concubitu conceperunt, sed pariunt in Matrimonio ante partum contracto: affirmârunt aliqui, quia manet causa, ut sit in pœnam peccati: Oppositum tenuimus anno 1710. tum quia talis nunc in Matrimonio honestè parit, tum maximè, quia statutum illud est pœnale, & tantum dicit, *mulieres*, quod convenit non conjugatis, ergo non est extendendum ad conjugatas, cùm *Synodus* ibi non agat de Matrimonio, sed de Baptismo. *Nec obstat*, quòd æqualis ratio esset tales conjugatas excludendi; nam in positivis non est argumentandum à pari ad par, imò nec à minori ad majus, sed standum verbis in rigore, quæ potiùs restringenda sunt in materiis odiosis, qualis est hæc.

§. 3. Sicuti l. 2. n. 99. & 112. dixi acatholicos esse excludendos à benedictione matrimoniali & à ceremoniis sepulturæ ecclesiasticæ, ita puto excludendam puerperam acatholicam ab hac

or.
dii
dix
VII

hac benedictione purificationis, 1. quia cetera illa sunt ab Ecclesia instituta pro fidelibus in Ecclesia, & probabiliter nomine Ecclesie etiam fiunt istae orationes, uti insinuat Sanchez d. 9. n. 13. Ecclesia autem non vult ejusmodi orationes publicas offerre pro acatholicis, & ab Ecclesia catholica exclusi esse volunt. 2. Quia acatholici, qui caeremonias Ecclesie irrident, non digni sunt, quibus illa adhibeantur. 3. Quia quales acatholici in his locis catholicis praesumptive possunt esse formales haeretici, adeoque non communicati, & quamvis vitandi non sint acatholicis, attamen ipsis prohibitum est in divinis communicare cum catholicis, secundum cap. l. 6. p. 2. n. 34. & dicenda l. 7. n. 270. ergo si dolo illis sunt Parochi, qui ad talia admittunt, quasi inducunt illos ad petendam talem ipsi licitam communicationem in divinis cum catholicis. An licitum sit mortuo catholico catholicae Parochiae inquilino pulsare campanam catholici templi, dicam l. 7. n. 268.

996. §. 4. Cum haec ceremonia purificationis sit necessitatis, sed devotionis, Cap. un. de *rif. post part.* putarunt *Lez. Peyr. Pasq.* potuisse à Regularibus admitti ad purificationem, pro quo referunt declarationem *S. Congreg. Concilii* rectè contradicit *Pignat. tom. 5. consult. 76.* consuetudo saltem id restrinxit ad solos Parochos, & idem dicit alia declaratio *S. Congreg. Concilii* de sicuti benedictio nuptiarum, quamvis sit necessitatis, tamen secundum dicta à *504.* fit à solis Parochis, ita & haec ceremonia.